

کتاب پیژندنه

د کتاب نوم: د شرکتونو حقوق
خانکه: د تجارت اقتصاد
اوډونکی: محمد ابراهیم نظري
ژباړونکی: نورالله عماد اوریاخیل

د څار کمېټه:

- محمد آصف ننگ د تخنیکي او مسلکي زده کړو معین
- دیپلوم انجنیر عبدالله کوزایي د تعلیمي نصاب رییس
- محمد اشرف وحدت په تعلیمي نصاب کې د معینیت د مقام سلاکار

د تصحیح کمېټه:

- وفاء الرحمن وفا
- عبدالجمیل ممتاز

د گرافیک او ډیزاین خانګې مسئول: محمد جان علیرضایي

گرافیک او ډیزاین:

علی مومنی

چاپ کال:

۱۳۹۲ لمريز کال

تیراژ:

۳۰۰۰ ټوکه

چاپ ځل:

لومړی

وېب پاڼه:

www.dmtvet.gov.af

برېښنالیک:

info@dmvet.gov.af

د ISBN

ISBN 978-99-53-00-000-0

Ketabton.com

د چاپ حق د تخنیکي او مسلکي زده کړو له معینیت سره خوندي دی

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی	دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې	هر بچی بی قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی	د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو	د ترکمنو د تاجکو
ور سره عرب، گوجر دي	پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي	هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي	لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به	لکه زړه وي جاوېدان
نوم د حق مو دی رهبر	وايو الله اکبر وایو الله اکبر

د پوهنې وزارت پیغام

گرانو زده کوونکو، محصلانو او درنو ښوونکو!

د یوې ټولنې وده او پرمختګ کاملاً د همغې ټولنې د پیاوړو کاري کادرونو، بشري قوې او ماهرو فکرونو په کار او زیار پورې تړلي دي. همدا بشري قوه او کاري مټې دي چې د هیواد انکشافی اهدافو ته د رسېدو لارې چارې طی کوي او د یوه ښکمرغه، مرفه او ودان افغانستان راتلونکی تضمینوي.

انسان په خپل وار سره د الله تعالی له جانبه او هم د خپل انساني فطرت له اړخه مؤظف او مکلف دی چې د ځمکې په عمران او د یوه سوکاله ژوند د اسبابو او ایجاباتو د تکمیل لپاره خپل اغیزمن نقش، همدارنگه ملي او اسلامي رسالت ادا کړي.

له همدې ځایه ده چې د یوه ژوندي او فعال انسان نقش، د خپل ژوند د چاپېریال او خپلې اړوندې ټولنې په اړه، تل مطلوب او په هېڅ حالت کې نه نفي کېږي او نه هم منقطع کېږي.

په ټول کې د پوهنې نظام او په خاصه توګه د تخنیکي او مسلکي زده کړو معینیت مسوولیت او مکلفیت لري چې د اسلامي ارزښتونو، احکامو او همداراز معقولو او مشروعو قوانینو ته په ژمنتیا سره، د افغانستان په انکشاف کې فعاله، چاپکه او موثره ونډه واخلي، ځکه دغه ستر او سپېڅلي هدف ته د رسېدو په خاطر د انساني ظرفیت وده، د حرفوي، مسلکي او تخنیکي کادرونو روزنه او پراختیا یو اړین مقصد دی. همدا په تخنیکي او مسلکي زده کړو مزین تنکي ځوانان کولی شي چې په خپلې حرفې او هنر سره په سیستماتیک ډول د هیواد انکشاف محقق او میسر کړي. جوته ده چې په افغانستان کې د ژوند تک لاره، دولتداري او ټولنیز نظام د اسلام له سپېڅلو احکامو څخه الهام اخیستی؛ نو لازمه ده چې زموږ د ټولنې لپاره هر ډول پرمختګ او ترقي باید په علمي معیارونو داسې اساس او بنا شي؛ چې زموږ د کارګر نسل مادي او معنوي ودې ته پکې لومړیتوب ورکړ شي. د حرفوي ظرفیت جوړونې تر څنګ د ځوانانو سالم تربیت او په سوچه اسلامي روحيې د هغوی پالنه نه یواځې پخپل ذات کې یوه اساسي وجیبه ده، بلکې دا پالنه کولی شي چې زموږ وطن پخپلو پښو ودروي، له ضعف څخه یې وژغوري او د نورو له سیاسي او اقتصادي احتیاج څخه یې آزاد کړي.

زموږ گران زده کوونکي، محصلان، درانه استادان او مریبون باید په بشپړه توګه پوه شي، چې د ودان او ښکمرغه افغانستان ارمان، یواځې او یواځې د دوی په پیاوړو مټو، وینې احساس او نه ستړي کېدونکي جد او جهد کې نغښتی او د همدغو مسلکي او تخنیکي زده کړو له امله کېدای شي په ډېرو برخو کې د افغانستان انکشافی اهداف تر لاسه شي. د دې نصاب له ټولو لیکوالانو، مولفینو، ژباړونکو، سمونکو او تدقیق کوونکو څخه د امتنان تر څنګ، په دې بهیر کې د ټولو کورنیو او بهرنیو همکارانو له مؤثرې ونډې او مرستو څخه د زړه له کومې مننه کوم. له درنو او پیاوړو استادانو څخه راجامندانه هیله کوم چې د دې نصاب په ګټور تدریس او فعاله تدریب سره دې د زړه په ټول خلوص، صمیمي هڅو او وجداني پیکار خپل ملي او اسلامي نقش ادا کړي.

د ښکمرغه، مرفه، پرمختللي او ویاړمن افغانستان په هیله

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

لړلیک

پانې	سرلیکونه	خپرکي
۱	د شرکتونو په اړه عمومي مفاهیم	لومړی
۲۳	د شرکتونو انحلال او تصفیه	دویم
۳۵	تضامني شرکتونه	درېیم
۴۷	گډ تضامني شرکتونه	څلورم
۵۵	سهامي شرکتونه	پنځم
۷۹	محدود المسؤلیت (لیمټډ) شرکتونه	شپږم
۸۴		سرچینې او اخیستنې

سريزه

شرکتونه په عمومي توګه د حکمي شخصیت لرونکي دي او د نړيوال تجارت له مهمو ارکانو څخه ګڼل کېږي. په اوسني عصر کې د وګړو د ګډون يوه مهمه وسيله په ملي او نړيوال تجارت کې جوړوي. دا ډول شرکتونه د تجارت د سهولت له وسایلو څخه دي، د هغه تداوم برابروي او د دې لامل ګرځي، چې حقيقي وګړي (ونډه وال) له يو لړ خطرونو څخه لرې وي. د خپلو شخصي شتمنيو د ساتنې او پالنې په اړه له حقوقي لازمو خونديتوبونو څخه ګټه واخلي. د وګړو په راټولېدو کې د شرکتونو منځته راتلل، د لازمه پانګې پيدا کول، په شرکتونو پورې د اړوندو مالياتو له سيستم څخه اداره او ګټه پورته کول، د ملاحظې وړ ښېګڼو لرونکي دي.

د تجارتي قوانينو تدوين هم مهاله د تجارت د کاروبار د منځته راتلو سره پيلېږي. له هغه ځای څخه چې يو وګړی نه شي کولای خپلې ټولې اړتياوې په يوازې ځان سره پوره کړي، نو په دې اساس نورو وګړو ته د اړتيا احساس پيدا کېږي، چې د وګړو د اړتيا وړ امتعه او مالونه له يوه ځای څخه بل ځای ته ولېږدوي او له دې لارې څخه ګټه لاسته راوړي. نو د پورتنی ضرورت پر اساس د پورتنیو کارونو د سمبالښت په غرض د حقوقي قوانينو او پرنسيپونو شتون د تجارت په ډګر کې لازمي په نظر راځي، چې دغه مقررات او قواعد د بشریت د تاريخ په دوران کې په بېلابېلو بڼو او شکلونو و. د بېلګې په ډول نږدې له ميلاد څخه ۲۰۰۰ کاله دمخه په جزيره العرب کې د فنيقيانو، بابليانو او يونانيانو خلکو په تجارتي کارونو پيل کړی و او په هغو هېوادونو کې په بېلابېلو ډولونو قواعدو او مقرراتو شتون درلود، چې په ځانګړي توګه تجارتي قواعد چې نن ورځ د قوانينو او مقرراتو په بڼه شتون لري. د هغې لومړنۍ سرچينه کولای شو په هماغه قواعدو کې په ښه توګه ملاحظه کړو.

په لومړی څپرکي کې: د شرکتونو په اړه عمومي مفاهيم.

په دويم څپرکي کې: د شرکتونو له انحلال تصفيه.

په درېيم څپرکي کې: تضامني شرکتونه.

په څلورم څپرکي کې: ګډتضامني شرکتونه (کومانډيټ).

په پنځم څپرکي کې: سهامی شرکتونه. او

په شپږم څپرکي کې: د محدود المسؤليت (ليمتډ) شرکتونو تعريف او جوړښت، پانګه، تشکيلات

او انحلال تر بحث لاندې راغلي دي.

په درناوي

محمد ابراهيم نظري

د کتاب ټوليزه موخه:

د شرکتونو په عمومي مفاهيم او دهغو انحلال او تصفيه، همدارنگه د تضامني
سهامی او محدودالمسؤولیت شرکتونوپه اړه پوره معلومات.

د شرکتونو په اړه عمومي مفاهیم

ټولیزه موخه:

د شرکتونو د ټولیزو مفاهیمو په اړه او د شرکت د تړون د تعریف په اړه د معلوماتو لاسته راوړل.

د زده کړې موخې: محصلین به د دې څپرکي په پای کې د لاندې موضوعاتو په اړه معلومات ترلاسه کړي:

- د یوه شرکت د منځته راتلو بېلګنې بیان کړي.
- د شرکت د تړون ځانګړنې توضیح کړي.
- د شرکتونو ډلبندي (دسته بندي) بیان کړي.
- د شرکت د تړون ارکان بیان کړي.
- د شرکت موضوع بیان کړي.

د شرکت د تړون تعريف: د شرکت تړون زيات شمېر تعريفونه لري. چې په لاندې توگه کولای شو له هغوی څخه یادونه وکړو. د شرکت تړون کولای شو د یوه تړون په توگه تعريف کړو، چې د هغې په اساس دوه یا څو وگړي متعهد کېږي چې هر یو د مال د یوې برخې په وړاندې کولو سره او یا د هغوی گډون په کار کې په مالي پروژو او یا قرار داد کې، له یو بل سره شریک شي. او د هغوی موخه د شراکت په گټه یا تاوان کې او یا د پروژې له اقتصادي گټو څخه استفاده کول وي. د افغانستان د مدني قانون د ۱۲۱۶ مادې په اساس شرکت داسې تعريف شوی دی. (شرکت له هغه تړون څخه عبارت دی؛ چې د هغه په موجب دوه یا زيات کسان تعهد کوي تر څو د یوه مالي فعالیت په کار اچولو د مال د یوې اندازې په ورکړه او یا د کار د ترسره کولو یا د اعتبار په توگه داسې گډون وکړي چې گټه او تاوان د هغې هوکړې په اساس چې د دوی په منځ کې تر سره شوې توزیع شي.

د تجارت اصولو هم تجارتي شرکتونه تعريف کړي دي، د ۱۱۶ مادې پر اساس تجارتي شرکتونه د وگړو له گډون څخه عبارت دي چې د تجارتي معاملاتو د ترسره کولو په مقصد په یوې یا څو موضوع گانو کې منځ ته راځي.

د یوه شرکت د منځته راتلو ښیگنې:

د یوه شرکت منځ ته راتلل کېدای شي د بېلابېلو دلیلونو په اساس ترسره شي. ځینې وختونه د یوه شرکت په منځ ته راتلو کې د زیاتو وگړو ونډه د مالي اړتیاو په نسبت ډاډمنه نه وي. البته دغه مسئله په یوه کوچني شرکت کې صدق نه کوي.

له بل پلوه امکان لري په پیل کې د فعالیت په پیلولو یوازې د دوو کسانو پانگه د یوه شرکت د جوړولو لپاره کافي وي. خو وروسته د هغه د فعالیتونو پراختیا زیاتې پانگې ته اړتیا پیدا کوي.

د لازمي پانگې تدارک یا موندنه کېدای شي د زیاتو شریکانو د پانگې لوړېدل او یا بانکي پورونو ته د مراجعه کولو له لارې ترلاسه شي. په عمومي توگه وگړي په اروپایي هېوادونو کې په لومړي قدم کې په یوازيني (انفرادي) توگه تجارت پیل کوي وروسته د خپلې معاملې له لورې د محاسب او بانک د مشورې له مخې د یوه شرکت په جوړولو پیل او هڅه کوي چې په دغې لاره کې د خپلې کورنۍ غړي یا دوستان له ځانه سره شریک او په دې توگه پر شرکت باندې خپل حاکمیت خوندي کړي چې معاملات یې په باوري فضاء کې ترسره شي.

د تجارتي یا صنعتي لویو شرکتونو لپاره چې سترو پانگو ته اړتیا لري، د سهامی شرکتونو جوړول پراخې او عامه پانگې اچونې ته د مراجعې له وسایلو څخه یوه ده.

د بېلگې په ډول نوموړي شرکتونه کولای شي له خلکو څخه غوښتنه وکړي چې د شرکت د پانگې په لوړېدلو کې د نویو اسهامو د پېرودنې په وسیله ونډه واخلي.

الف- له حقوقي پلوه: د هغه شرکت جوړول چې له خپلو شریکانو څخه بېله شتمني لري. د زیاتې گټې لامل کېږي. په یوه انفرادي تجارت خانه کې د تاجر ټوله شتمني د معاملاتو په تضمین کې ځای پر ځای کېږي. قانوني لاره چې کولای شي د تاجر شتمني د پور ورکونکو له خوا خوندي وساتي د شرکت جوړول دي. ځکه په دې حالت کې د شریک مسئولیت یوازې په ونډې او برخې پورې محدود وي چې هغه یې په شرکت کې لري،

البته د یادونې وړ ده؛ که چېرې له حقوقي پلوه د شرکت او شریکانو د شتمني تفکیک د امکان وړ وي له علمي نظره دغه مسئله تل صحت نه لري. ځکه له یوه پلوه بانکي پورونو ته د مراجعې پر مهال، د بانک مسئولین د شرکت د شتمني په تضمین اکتفاء نه کوي او له شریکانو څخه غوښتنه کوي، چې خپله شخصي شتمني د بانک په تضمین کې پرېږدي.

له بل پلوه له لاس تنگۍ (افلاس) سره د شرکت مخامخېدل او د شرکت د شریکانو او یا د رهبرۍ هیئات د مسئولیت اثبات د هغې د ادارې په اړه دا امکان ترلاسه کېږي چې نوموړي وگړي د خپلې شخصي شتمني له پلوه هم تر پوښتنې لاندې راشي او مجبور دي چې د پورورو پورونه ورکړي.

ب- تداوم: د یوې انفرادي تجارت خانې د جوړولو پر وخت د تاجر مړینه په زیاتره حالاتو کې د تجارت خانې د له منځه تللو لامل کېږي. په داسې حال کې چې د یوه شرکت جوړول زیاتره وخت د تجارتي فعالیت تداوم اسانه کوي. دغه کار په ځانگړي توگه د پانگې په شرکتونو کې لکه په سهامی شرکت کې د پام وړ وي.

البته د یوه محدود مسئولیت شرکت د شته والي پر وخت د مړ شوي شریک وارثان هم کولای شي خپل شراکت ته په شرکت کې دوام ورکړي او په دې ترتیب د شرکت تداوم وساتي.

ج- مالیاتي ښېگڼې: د ټکس او مالیاتو د ورکړې له نظره شرکتونه د اقتصاد په پراختیا کې د خپل نقش د اهمیت له کبله له یو لړ ښېگڼو (مزایاو) څخه برخمن وي. البته دغه ښېگڼې د هر هېواد د قوانینو له مخې ټاکل کېږي.

په دې اړه د قانون اېښودنې یو له اړینو موخو څخه د نوو جوړو شوو شرکتونو څخه ملاتړ دی. ترڅو د دې زمینه برابره شي چې نوموړي شرکتونه په پښو ودرېږي او خپل نقش د اړوند هېواد په اقتصاد کې په ښه توگه ترسره کړي، په همدې منظور په ځینو هېوادونو کې لکه په فرانسه کې نوي جوړ شوي شرکتونه د یوې لنډې مودې لپاره د مالیې له ورکړې بې غمه وي. که چېرې په وروستیو کلونو کې شرکت گټه وکړي د لومړیو کلونو اړونده مالیې ورکوي.

همدارنگه قانون جوړونکي په زیاتره هېوادونو کې هڅه کوي، چې د شرکتونو مالیات زیات نه وي او د خصوصي پانکې اچونې د تېبښتې لامل نه شي. نو په دې اساس نن ورځ د خصوصي سکتور پانگه اچونې زیاتره په هغو هېوادونو کې ترسره کېږي چې په هغه کې د مالیې سلنه په شرکتونو باندې ډېره ټیټه ده او یا دا چې هېڅ نه وي.

د شرکت د تړون ځانگړنې:

د شرکت تړون یو بڼه ییز(شکلي) تړون دی. په دې مانا چې په لیکلې بڼه وي او پرته له هغه څخه باطل شمېرل کېږي. دا تړون د ملزمه تړونونو له جملې څخه شمېرل کېږي په دې مانا چې دواړه لوري تړون متعهد او لازم گرځوي. هغه معیار چې د شرکت تړون له نورو تړونونو څخه بېلوي، د گډون توکي(عناصر) په گټه او تاوان کې وي. د یادونې وړ ده؛ چې د شرکت د تړون د تعریف په اساس کولای شو لاندې ټکي په پام کې ونیسو:

- شرکت د یوه قرارداد له مخې چې معمولاً د شرکت اساسنامه جوړوي منځته راځي.
- د تجمع شرکت د جوړولو لپاره لږ تر لږه دوه کسان ضروري دي.
- شرکت کېدای شي د حقيقي يا حکمي وگړو په واسطه جوړ شي.
- هر شریک د شرکت په شتمنی کې د یوې لاسته راوړنې پر وړاندې کولو گډون کوي او نوموړي لاسته راوړنې کېدای شي منقول، غیرمنقول مالونه او یا کار وي.
- د شرکت شتمني د شریکانو له شتمنیو څخه بېلې وي.
- شرکت د حکمي شخصیت لرونکی وي.

نظر دې ته چې شرکت یو حکمي شخصیت دی. نو د هغې پر اساس د یوه حقوقي شخصیت د مشخصاتو اکثره حد شتمني طبعي وي. څرنګه چې د تجارتي شرکتونو په اړه د افغانستان د تجارت د اصولنامې ۱۱۸ ماده داسې وايي(تجارتی شرکتونه د حقوقي شخصیت لرونکي وي، نو په دې اساس کولای شي تر خپلو عنوانونو لاندې د مقاولاتو په تړون او د معاملاتو په اجرا کولو پیل وکړي، د پورورو او پور ورکونکو صفت کسب کړي او هم کولای شي په دې صفت سره په محاکمو کې د شته والي اثبات وکړي او منقول او غیرمنقول مالونه تصرف کړي).

د شرکتونو ډلبندي:

د هغو کسانو لپاره چې د یوه شرکت پر جوړولو اقدام کوي. د شرکت د حقوقي ډول غوره کول یو له اړینو پوښتنو څخه دي. ځکه د غوره کولو پر اساس هر شرکت د احکامو له پلوه په ادارې پورې اړوند، د شریکانو اړیکې، له درېیم شخص سره اړیکې او د هغه حقوقي پیغامونه د خاصو شرایطو تابع وي. شرکتونه کولای شو د ډول له پلوه په لاندې ډولونو ووېشو:

- مدني شرکتونه.

- تجارتي شرکتونه.

- د وگړو شرکتونه.

- د پانگې شرکتونه.

په ضمن کې تجارتي شرکتونه کولای شو په سهامي، محدودالمسئولیت او تضامني شرکتونو ووېشو. تضامني شرکتونه په څلورو ډلو ډلبندي شوي دي.

(عام تضامني شرکت، خاص تضامني شرکت، د کار تضامني شرکت او په اعتبار تضامني شرکت).

د افغانستان د مدني قانون ۱۲۱۷ او ۱۲۱۸ مادو د مفاوضه(هغه شرکتونه چې له یو بل سره برابر وي) له شرکتونو او عنان شرکتونو څخه بحث کوي. نو په دې ځای کې اړینه بریښي چې ټول شرکتونه یو یو تعریف کړو.

الف- مدني شرکتونه: له هغو شرکتونو څخه عبارت دي؛ چې یوازې مدني معاملات ترسره کوي. لکه ازاد، کرنیز، ودانیز یا ساختماني او تدریسي کارونه.

شریکان په نوموړي شرکت کې شخصاً او له محدودیت څخه پرته د شرکت په پانگه کې د خپلې برخې په اندازې د شرکت د پورونو مسئول وي.

ب- د تجارتي شرکتونو تعریف: د هغه تعریف په استثناء چې په ۱۶ ماده کې بیان شوی او مخکې یې یادونه وشوه، د تجارت په اصولنامه کې نه شو کولای د تجارتي شرکتونو په اړه کوم بل تعریف پیدا کړو. د نورو هېوادونو په قوانینو کې هم کوم خاص تعریف د تجارتي شرکتونو په اړه نه تر سترگو کېږي. د فرانسې په هېواد کې تجارتي شرکت هغو ډول شرکتونو ته ویل کېږي، چې د بڼې له نظره او یا د فعالیت د موضوع له نظره، تجارتي شمېرل کېږي. تجارتي شرکتونه کولای شو په دوو ډولونو یانې د وگړو په شرکتونه او د پانگې په شرکتونو باندې ووېشو.

د وگړو په شرکتونو کې، تړون د شریکانو تر منځ د اعتماد او د مخکینۍ پېژندگلوی له مخې چې د دوی په منځ کې شتون لري ترسره کېږي. په دې ډول شرکتونو کې د یوه شریک دننه کېدل

او د یوه شریک د برخې لېږدول او یا د هغه مړینه کېدای شي د شرکت د ختمېدو لامل شي. خو دا چې په تړون کې بل ډول صراحت ورکړل شوی وي.

د پانګې په شرکتونو کې، د شرکت تړون لومړی له ټولو څخه د پانګې د اهمیت په اساس ترسره کېږي او د شریک وګړي اهمیت د وګړو شرکت سره ورته (مشابه) نه وي. نو په دې اساس د یوه نوي شریک دننه کېدل او د سهم لېږدول له یوه وګړي څخه بل وګړي ته، د شریکانو په هوکړې (موافقه) پورې تړلې نه ده او همدارنګه د یوه شریک د ځواک یا قدرت نشتوالی او یا د هغه مړینه د شرکت د له منځه تللو لامل نه ګرځي. د پانګې د شرکت له ښو بېلګو څخه کولای شو له سهامی (وندو) شرکت څخه یادونه وکړو.

د افغانستان د تجارتي اصولنامې او د شرکتونو د اړوندو احکامو په نظر د تجارتي اصولنامې ۱۱۷ ماده، د تجارتي شرکتونو ډولونه په لاندې ډول دي:

– محدود المسئولیت شرکتونه (لمتد)

– تضامني شرکتونه (کولکتيف)

– تضامني مختلط (ګډ) شرکتونه (کومانډيټ)

– مرستیال یا تعاوني شرکتونه (کوپراتيف)

د شراکت د تړون ارکان: شراکت دوه ارکان لري:

الف- اصلي ارکان: هغه ارکان چې په شریکانو پورې اړوندېږي. لکه د شریکانو شمېر، په پانګه کې ګډون، په ګټه او تاوان کې برخه لرل او د ګډون نیت.

ب- بڼه ییز یا شکلي ارکان: د شرکت د جوړښت یا تشکیل په شکلونو پورې اړوندېږي.

د قرارداد ارکان:

نوموړي ارکان د ټولو قرار دادونو په اړه د تطبیق وړ دي د شرکت د جوړښت یا تشکیل قرارداد نه شي کېدای له دې امر څخه مستثناء وي.

الف- رضایت: په شرکت کې شراکت د دواړو لورو له رضایت څخه پرته د امکان وړ نه دی. شراکت د شرکت د ډول په اړه او د هر شریک برخه د تړونونو، مقرراتو او قواعدو سره سم ترسره کېږي. د هر شریک اهلیت لرل د تړون له شرطونو څخه یو شرط دی. د شریک اهلیت د التزام (ژمنې) د اهلیت له ډول څخه وي. یوازې د ادارې اهلیت کافي نه دی، ځکه چې هر شریک د شرکت په تړون او د شرکت په پوړونو الزامی تعهد لري. نو په دې اساس هغه وګړي چې د تصرف

د اهلیت لرونکي دي د شریکېدو اهلیت لري له هغه پرته ((ولي)) یا ((وصي)) کولای شي د هغوی تجارتی فعالیت پر غاړه واخلي.

همدارنگه د شرکت تړون د وکالت له مخې امکان لري ترسره شي. په هغه شرط چې نوموړی وکالت په خاصه او لیکلې بڼه وي.

د رضایت عیبونه لکه تېروتنه، تدلیس (ټگي برگي) اکراه او بې ځایه استفاده کول د شراکت د تړون د له منځه تللو لامل ګرځي. خو هغه شریک چې د هغه رضایت تر پوښتنې لاندې راغلی وي کولای شي د خپلې د هوکړې له مخې د شراکت تړون څرګند او د هغه د له منځه تللو څخه تېر شي. ټگي برگي د تجارت په اړه په شرکت کې له تېرايستلو څخه په استفادې سره د شریکانو جذبول، داسې چې که په دې وسایلو توصل نه و تر سره شوی. د پام وړ شریک به په شرکت کې په برخه اخیستلو موافقه نه کوله. لکه د شرکت په اړه د غلطو معلوماتو وړاندې کول یا د شرکت د پورونو پټ ساتل.

ب- د شرکت موضوع: د شرکت موضوع باید ټاکونکې یا د ټاکلو او مشروع وړ وي. له موضوع څخه د مشروع والي موخه، د هغه فعالیت مشروعیت دی، چې شرکت د هغه په موخه جوړېږي.

ج- د شرکت سبب: په شرکت کې سبب له هغو دلایلو څخه عبارت دی چې وګړي د هغه پر اساس په شراکت باندې تفاهم کړی وي، چې ګډ کار ترسره کړي. که چېرې سبب غیرمشروع وي د شرکت تړون باطلېږي، نو اړینه ده؛ چې شرکت د مشروع سبب لرونکی وي.

د بېلګې په ډول که چېرې د یوه شرکت ټولې معاملې په یوه جنس پورې تړلې وي او موخه یې احتکار وي، په دې صورت کې سبب غیرمشروع دی او د شرکت فعالیتونه درېږي.

د سبب یا موضوع د نشتوالي په نسبت د شرکت د بطلان اثار:

په دې اړه باید دوه حالتونه یو له بل څخه بېل یا تفکیک کړو:

۱- هغه شرکت چې تر اوسه یې خپلې معاملې نه دي پیل کړي: په دې حالت کې هر شریک کولای شي د شرکت د بطلان په استناد، خپله ورکړې برخه (ونډه) بېرته لاسته راوړي. د درېیم وګړي موضوع په دې حالت کې په عمومي توګه مطرح نه وي.

۲- هغه شرکت چې خپلې معاملې یې پیل کړي دي: د ګټې او تاوان په اړه نظریې توپیر لري. زیاتره حقوقپوهان په دې نظر دي؛ چې د شریکانو ترمنځ ګټه او تاوان وېشل کېږي، ټول په هغه کې برخمن دي او قاضی ګټه او تاوان د عدالت د تأمینولو له مخې وېشي، یانې په دې حالت کې قاضی د شریکانو د هوکړې په مراعتولو چې په اساسنامه کې لیکل شوې مکلف نه دی او چې په هر تناسب عدالت په کې زیاتره تأمینېږي مکلف دی.

له درېيمو وگړو سره د معاملي په اړه:

هغه شرکت چې د هغه بطلان اعلامېږي. هغه قرار داد چې درېيمو وگړو ترسره کړی وي. که چېرې د پام وړ قرارداد يا قراردادونه د قانون له احکامو سره سم وي، ټول شريکان په هغه متعهد وي نه شي کولای د خپلو تعهداتو نه اجراء کول د درېيمو وگړو په وړاندې د شرکت د بطلان په اساس توجیه کړي (مخ واړوي).

پر شريکانو پورې اړوند ارکان:

الف- د شريکانو شمېر: د زياترو هېوادونو قوانين په دې موضوع پورې اړوند احکام بيانوي.

د افغانستان مدني قانون هم په ۱۲۱۶ ماده کې دغه موضوع خپرلې ده. په ځينو هېوادونو کې لکه فرانسه، المان او تونس کې په شرکتونو پورې اړوندو قوانينو کې وړاندوينه شوې چې يو وگړی کولای شي په يوازې ځان يو شرکت جوړ کړي په داسې حال کې چې په زياتره هېوادونو کې لږ تر لږه د دوو کسانو شتون د يوه شرکت د جوړولو لپاره اړين وي. البته په يوه شرکت کې د شريکانو د شمېر ټيټه اندازه بايد د شرکت د شتون په ټوله موده کې دوام پيدا کړي. د شريکانو د شمېر د زياتې اندازې په اړه بايد وويل شي چې د سهامی شرکتونو په اړه زياته اندازه نه ده ټاکل شوې، خو د محدود المسئوليت شرکتونو په اړه د شريکانو د شمېر زياته اندازه ټاکل شوې ده.

ب- په گټه او تاوان کې گډون: نظر هغه تعريف ته چې له شرکتونو څخه د نړۍ د بېلابېلو هېوادونو په قوانينو کې ترسره شوي او د افغانستان د مدني قانون د ۱۲۱۶ مادې پر اساس په شرکت کې د شريکانو د غونډې يوه موخه د گټې او تاوان وېشل دي، چې د شرکت له فعاليتونو څخه لاسته راځي. د گټې او تاوان وېشل د شرکت د قرارداد ځانگړنو څخه دي او هغه له ځينو ورته غونډو څخه بېلوي.

د بېلگې په ډول: په يوه اتحاديه کې گډون کوونکي خپله ځانگړې پوهه په دوامداره توگه گډوي، خو د هغوی موخه د گټې او تاوان وېشل نه وي. گټه کولای شي د پيسو د لاسته راوړنې په توگه او يا د هغه معادل چې د شريکانو په شتمنۍ کې زياتېږي، تعريف کړي. په بل عبارت؛ پولي گټه له هغې اندازې پيسو څخه عبارت ده، چې د يوه شريک په شتمنۍ کې زياتوالی منځته راځي. او د شرکت دکلنۍ گټې د وېشلو په وسيله د هر شريک د اسهامو په اساس وېشل کېږي، لاسته راځي.

له بل پلوه گټه کېدای شي د مادي استثنایي لاسته راوړنې څخه جوړه شوې وي، د بېلگې په ډول د شرکت د محصولاتو او د اسهامو وېش او يا له گډو مالونو څخه استفاده د گټې او تاوان د ټاکل شوې قاعدې په نظر، شريکان د هر کال په اخر کې په دې اړه تصميم نيسي.

نوموړی تصمیم کېدای شي د شرکت د گټې د وېشنې پر اساس او یا په زېرمه کې د هغه ځای پر ځای کول وي، څرنگه چې شریکان د یوه شرکت د گټو په وېش کې د گټې اخیستلو حق لري. مکلفیت لري چې په هغه تاوان کې چې شرکت ته پېښېږي هم برخه ولري. په عمومي توګه هر شریک د شرکت په گټه او تاوان کې د خپلې برخې په انډول ونډه لري. خو دا چې د شرکت په اساسنامه کې په بل ډول څرګندونه شوې وي. دغه موضوع د افغانستان د مدني قانون په ۱۳۳۱ - ۱۳۳۷ مادو کې صراحت لري.

د یادولو وړ ده؛ چې هېڅ کله نه شو کولای په اساسنامه کې یوه قاعده وضع کړو، چې د هغې له مخې د شرکت ټوله گټه په یوه شرکت پورې اړونده شي. داسې قاعده باطله او د تطبیق وړ نه ده.

همدارنگه هر ډول تفاهم چې د یوه شریک د نه کېدون په اساس او د یوه شرکت تاوان وي او یا دا چې ټول تاوان د یوه شریک پر غاړه کېږدي باطل شمېرل کېږي. د داسې احکامو شتون د یوه شرکت په اساسنامه کې د شرکت د بطلان لامل نه کېږي، بلکې نوموړي احکام (کما لایکن) شمېرل کېږي یا نې هغه احکام چې په لیکلې بڼه نه وي او شتون نه لري.

له بل پلوه د یوه تفاهم شتون چې یوه شرکت ته د یوې ټاکلې گټې د وېش پر اساس وي او د شرکت د تاوان په صورت کې هم هغه ته ووېشل شي. ممنوع دی تفاهم د شرکت د ټولې پانګې د نقص لامل کېږي.

د افغانستان د مدني قانون د ۱۳۳۶ مادې د حکم پر اساس په گټه او تاوان کې د شریکانو د نه برخې یا سهم اخیستلو موافقه د شرکت د تړون د بطلان لامل ګرځي. خو د ۱۳۳۴ مادې پر اساس په پانګه کې د مساواتو سربېره، د گټې په وېش کې زیاتوالی مجاز دی.

ج- د گډون نیت: د گډون نیت د همکارۍ په اړه د شرکت د بریالیتوب لپاره د شریکانو له ارادې څخه عبارت دی. د نشتوالي پر مهال نه شو کولای له شراکت څخه خبرې وکړو د گډون اراده نه یوازې باید د شرکت د جوړولو پر مهال شتون ولري، بلکې د شرکت د فعالیت په ټوله موده کې هم باید دوام پیدا کړي. البته د عملي نظره په کوچنیو شرکتونو کې د زیاتې همکارۍ اراده لیدل کېږي. خو په لویو شرکتونو لکه سهامی (ونډه ییز) شرکتونه چې زیات ونډه - وال لرونکي لري. زیاتره سهم لرونکي یوازې د گټې د لاسته راوړلو په هڅه کې وي او له دې پلوه د خپل پام وړ شرکتونو د ونډو په پېرودلو پیل کوي.

په عملي ساحه کې د هغوی هېڅ ډول مرسته د شرکت لپاره چمتو نه ده. یوازې هغه څه چې کېدای شي د شرکت د امنیت لپاره د نوموړو وګړو له پلوه وکتل شي د هغوی هماغه پام د شرکت د ونډو د پېرودلو لپاره وي. او په دې لاره کې نوروته توصیه او هغوی تشویقوي د اړتیا په پرمهال د گډون د نیت شتون کېدای شي تر ارزونې لاندې راشي.

شکلي ارکان:

مخکې تر دې چې شرکت د ثبت په وسیله خپل حقوقي موجودیت ته لاسرسی پیدا کړي او د حکمي شخصیت لرونکی شي. یو لړ نور اقدامات اړین دي چې د شرکت د بنسټ ایښودونکو او د راتلونکو شریکانو لپاره یو حتمي امر دی. تر څو د خپلو حقوقي وجایو څخه پوره خبر شي. په همدې دلیل د شرکت اساسنامه باید په لیکلې بڼه وي.

همدارنگه درېیمګړي وګړي لکه بانکونه د شرکتونو د اړتیا وړ پېرودنکي او تهیه کوونکي باید دا امکان ولري، چې د شرکت په اړه اطلاعات ترلاسه کړي. دغه اطلاعات د اعلان په واسطه د شرکت په منځته راتلو سره چمتو کېږي. پورتنی اصول د افغانستان په مدني قانون کې د شرکت د تړون په اړه او د تجارت په اصولنامه کې د شرکت د منځته راتلو یا جوړېدو اعلان صراحت لري. څرنگه چې د مدني قانون په ۱۲۲۲ ماده کې داسې یادونه شوې (د شرکت تړون باید لیکلې بڼه ولري، پرته له هغه اعتبار نه لري. همدارنگه په تړون کې راغلی یا وارده تعدیل تر هغه مهاله چې د تړون بڼه نه وي بشپړه شوې باطل شمېرل کېږي).

د یادولو وړ ده چې کېدای شي د شرکت د تړون د نه لیکلو په نسبت د درېیمګړو وګړو یا شریکانو له خوا د شرکت د بطلان غوښتنه وشي، خو درېیمګړي وګړي کولای شي شرکت ومني او د هغه له باطل کېدو څخه ډډه وکړي.

د شرکت د بطلان په اړه باید ووايو د بطلان اثار به په لاندې توګه وي:

هغه ژمنې چې د شرکت د بطلان له غوښتنې څخه وړاندې ترسره شوي، د اعتبار وړ دي او شریکان په هغه مستلزم دي. یوازې هغه تعهدات چې د شرکت د بطلان له غوښتنې څخه وروسته ترسره شي، د اعتبار وړ نه دي. د شرکت د ثبت، اعلان او منځته راتلو په اړه د یادولو وړ ده تر هغه وخته چې شرکت نه وي ثبت شوی، د حکمي شخصیت لرونکی نه وي. نو نه شي کولای د نورو پر وړاندې په خپل حکمي شخصیت استدلال وکړي. د تجارت د اصولنامې ۲۴ ماده د تجارت د ثبت دایرې په اړه او ۱۲۸ ماده د هغو موضوعاتو په اړه چې سوداګر او سوداګریز شرکت د هغه په ثبت مکلفیت لري، صراحت لري.

د نویو قوانینو پر اساس چې د شرکتونو په اړه وضع شوي په نظر کې دي، چې د مرکزي ثبت دایره جوړه شي.

شرکت د جوړښت یا تشکیل په حال کې:

همدا چې د شرکت اساسنامه امضاء شوه. شرکت جوړېږي.

او دا په هغه حال کې وي، چې تر اوسه د هغه ثبت نه دی ترسره شوی. او د حکمي شخصیت لرونکی نه دی. د اساسنامې د امضاء له وخت څخه د شرکت تر ثبته پورې یوه موده تېرېږي. په دې موده کې د شریکانو ترمنځ اړیکې د اساسنامې د احکامو په اساس سمبال او د تړون د صحت د شرطونو احکام تطبیقېږي.

د درېیمګرو وګرو په اړه:

د شرکت له ثبت څخه وړاندې له یو لړ تعهداتو سره لکه د شرکت لپاره د یوه دفتر اجاره، د کارکوونکو ګمارل، د اړینو لوازمو پیروندنه، د تېلفون او انټرنېټ ځای پر ځای کول، د بانکي حساب پرانیستل او داسې نور... باید ترسره شي. په دې حالت کې چې شرکت تر اوسه پورې د حقوقي شخصیت لرونکی نه دی، نوموړي تړونونه د شرکت په نامه د امضاء وړ نه دي، نو په دې اساس د درېیمګرو وګرو د حقوقو د ساتنې لپاره او په دې دلیل چې شرکت تر اوسه جوړ شوی نه دی او نه شو کولای شریکان په ژمنه مجبور کړو. اصول دا دي؛ هغه وګړي چې د یوه شرکت پر جوړښت (تشکیل) پیل کوي. د درېیمګرو وګرو پر وړاندې د نوموړو تعهداتو ځواب ویونکي دي، خو دا چې شرکت نوموړي تعهدات له ثبت څخه وروسته پر غاړه واخلي. په دې صورت کې دې نوموړي تعهدات د هغه له پیل څخه د شرکت په نوم وشمېرل شي.

تشریح: د اساسنامې تر لاسلیک دمخه د هغو ټولو تعهداتو لړلیک چې باید د شرکت لپاره تر سره شي. او د هغه د هر یوه پیام بیان شریکانو ته څرګند او بیا له اساسنامې سره یوځای ضمیمه کړي. د اساسنامې لاسلیک د دې لامل کېږي، چې نوموړي تعهدات د شرکت په نامه وګڼل شي.

د هغو تعهداتو په اړه چې د اساسنامې د لاسلیک او د شرکت د ثبت د نېټې ترمنځ ترسره کېږي، شریکان کولای شي په اساسنامه یا یوه بېل سند کې د هغوی یوه یا څو تنو ته وکالت ورکړي. تر څو د تعهداتي شرکت په نوم حساب ترسره کړي، دا په هغه شرط چې نوموړي تعهدات مشخص وي او د هغوی ډول یا نوعیت بیان شي. د شرکت د ثبت په دې بڼه کې د نوموړو تعهداتو د لېږدولو لامل د شرکت په نوم کېږي.

بل امکان په هغه اساس دی، چې د شرکت له ثبت څخه وروسته له شریکانو سره د اړیو په اکثریت پرېکړه وکړي. هغه تعهدات چې د شرکت په نوم ترسره شوي د شرکت په ژمنه دې ولېږدول شي. د یادونې وړ ده؛ چې د نوموړو تعهداتو د لېږدولو په صورت کې د شرکت په ژمنه له شرکت سره د هغه د حقوقي پیامونو ځواب ویونکی وي، هغه وګړي چې هغه یې د شرکت په نامه ترسره کړي دي، په دې اړه له مسئولیت څخه خلاصېږي. که چېرې شرکت ثبت نه شي، او یا

داچې د نوموړي تعهد يو يا څو د ثبت بڼې د شرکت په نوم ونه منل شي، په دې حالت کې هغو کسانو چې نوموړي تعهدات ترسره کړي او يا هغو کسانو چې هغوی ته په دې اړه وکالت ورکړل شوی دی، د هغه د حقوقي پيامونو ځواب ويونکي دي او د دوی مسئوليت گډ او نامحدود وي.

که چېرې شرکت له هغو تعهداتو څخه چې مسترد شوي گټه اخيستې وي مکلف به وي تر څو هغه لگښتونه چې په دې لار کې ترسره شوي د پام وړ وگړي يا وگړو ته ورکړي، ځکه پرته له دې شرکت نه به له کوم لامله شتمن کېږي.

د شرکت ژوند: له هغه مهاله چې شرکت د ثبت پر اساس د حکمي شخصيت لرونکی کېږي، د حقوقي شخصيت مشخصه توکي يا عناصر لاسته راوړي. خو شرکت مکلف دی چې د خپلو کړنو د ترسره کولو لپاره حقيقي وگړي چې له هغه څخه استازيتوب وکړای شي وټاکي.

په شرکت نوم ايښودل

هر شرکت بايد د يوه عنوان يا نوم لرونکی وي. چې په اساسنامه کې ليکل کېږي. شرکتونه حق لري يو عنوان چې د هغوی د فعاليت له موضوع څخه جوړ شوی وي او يا د يوه يا څو تنو شريکانو په نوم پورې اړوند وي وټاکي. د سهامی شرکتونو په اړه په ځينو هېوادونو کې لکه فرانسه د شرکتونو قانون حکم کوي؛ چې د داسې شرکتونو پانگه هم له عنوان او ډول يا نوعيت څخه وروسته بيان شي.

مثلاً د باختر ودانيز سهامی شرکت د دوه ميلونو او پنځه سوه زرو افغانیو په پانگه د تجارت اصولنامه د اړوندو احکامو له ۴۰ تر ۴۵ مادې پورې په دې اړه د شرکت عنوان بيانوي. او د هغه پر اساس هر تاجر د يو نوم په لرلو مکلف دی، چې تجارتي عنوان يې تر هغه لاندې فعاليت کوي، جوړوي. همدارنگه د تجارتي شرکتونو د عنوان په اړه د تجارت په اصولنامه کې اړوند احکام بيان شوي دي. له تضامني شرکتونو څخه د شرکت عنوان د يوه يا څو تنو شريکانو له نوم څخه د تضامني کلمې په زياتېدو سره جوړېږي. په سهامی شرکتونو کې د شرکت عنوان د شرکت له موضوع څخه د سهامی کلمې په زياتوالي سره وي او د شريکانو او يا د نورو وگړو نوم نه شي کېدای د شرکت عنوان جوړ کړي. د محدودالمسئوليت شرکتونو د عنوان په اړه، کوم حکم نه ترسترگو کېږي.

د تجار نوم د تجارتي شرکتونو په عنوان له دې پلوه اړين دی، چې تر ټاکلي نوم يا عنوان لاندې فعاليت وکړي او پېرودونکي د شتمنۍ د ډول د اعتبار او مناسب کيفيت پر اساس او احتمالاً د خدماتو له پلورلو وروسته جذب کړي. همدارنگه هېڅ تجار يا تجارتي شرکت حق نه لري د نورو

تجارانو له اعتبار څخه او يا د هغوی له شهرت څخه ناوړه گټه واخلي، او يا د هغوی شهرت ته زیان ورسوي او يا د ناجایزه او ناقانوني سيالی ته په نږدې کېدو سره پېرودونکي جذب کړي.

د شرکت ځای: هر شرکت باید د یوه ځای لرونکی وي، چې د شرکت په اساسنامه کې لیکل کېږي. د شرکت ځای یا مقر هماغه ځای وي چې د شرکت د اداراتو رهبران او یا مسئولان په هغه کې ځای پرځای وي. د ځای ټاکل د لاندې مسایلو له پلوه د اهمیت لرونکي دي.

مراجعین د معاملاتو لپاره یا له شرکت سره د قراردادونو د تړون لپاره، د هغه ځای یا مقر ته مراجعه کوي. له بل پلوه پېرودونکي خپل شکایتونه او اعتراضات په هماغه ځای کې د شرکت د مسئولانو غوږونو ته رسوي همدارنگه لیکونه باید د شرکت ځای یا مقر ته ولېږدول شي.

د شرکت پر وړاندې د دعوی د اقامې د شتوالي پر مهال، صلاحیت لرونکې محکمه به هماغه محکمه وي، چې د شرکت ځای یا مقر د هغې د صلاحیت په حوزه کې واقع وي.

د شرکت ملیتوب: د یوه شرکت او یوه دولت تر منځ د اړیکو د ټاکلو لپاره د ملیت مسئله یوه اړینه موضوع ده. ځکه د یوه شرکت د ملیت ټاکل د قوانینو ټاکونکی وي، چې د شرکت په اړه تطبیقېږي.

شرکت کولای شي نظر خپل ملیت ته له هغو حقوقو څخه گټه واخلي چې په حکمي وگړو پورې اړوند په ځانگړي توگه د اړوند هېواد په شرکتونو پورې اړوند وي (هغه هېواد چې شرکت د هغه د ملیت لرونکی وي). د شرکت ملیت په عمومي توگه د لاندې معیارونو څخه د یوه معیار په اساس د ټاکلو وړ وي.

- د شرکت د فعالیتونو مرکز.

- د شرکت ځای یا مقر.

- د شرکت څارنه یا نظارت (د ملیت پر اساس هغه کسان چې د شرکت د پانگې زیاته اندازه د دوی لاسته راوړنې دي او شرکت اداره کوي) اصولاً د شرکت ملیت په هغه هېواد پورې اړوندېږي، چې شرکت د هغه د قانون په اساس جوړ او ثبت شوی وي.

د افغانستان په مدني قانون او د تجارت په اصولنامه کې کوم حکم د شرکت د ملیت په اړه نه شته.

نړیوال شرکتونه او څو مليتي شرکتونه: هغه شرکتونه چې په هېڅ یو ملیت پورې تړلې نه

دي او د نړيوالو معاهداتو په واسطه منځته راځي. نړيوال شرکت گڼل کېږي. لکه نړيوال بانک د پراختيا د بيا رغونې (BIRD) لپاره يا د سارلون (SARRELORRAIN) د ډبرو سکرو اتحاديه په څو مليتونو پورې تړلي شرکتونه له يوه مور(مادر) شرکت څخه جوړ شوي، په هېوادونو کې د خپلواکو نمایندگيو لرونکي دي. البته هره نمایندگي لکه يو بېل شرکت د حکمي شخصيت لرونکی د مور له شرکت څخه بېل يا مجزا وي.

د شرکت تجارتي ډول

الف - د شرکت د ډول ټاکلو معيارونه: د شرکت تجارتي يا مدني ډول د حقوقي بڼې په واسطه او يا د هغې موضوع د ټاکلو وړ وي. د حقوقي بڼې پر اساس محدودالمسئوليت تضامني شرکتونه او سهامي شرکتونه، تجارتي شرکتونه گڼل کېږي. د بېلگې په ډول يو سهامي شرکت د تجارتي شرکت د محاسبې متخصصين او يا د نظارت کميشنر گڼل کېږي. سربېره پر دې چې د هغه فعاليت مدني وي.

هغه شرکتونه چې د پورتنیو بڼو لرونکي نه وي کولای شي د موضوع له مخې، تجارتي شرکت وگڼل شي. لکه هغه شرکتونه چې د هغوی موضوع پېرودنه د پلورلو لپاره، د منقولو مالونو اجاره، ټرانسپورټ، د اسعارو تبادلې، سمندري چارې، بانکداري او داسې نور... وي، خو هغه شرکتونه چې د کرنيزو، ښوونيزو او ازادو شغلونو لکه د مدافع وکیل او يا طبي کلينک فعاليت لرونکي دي مدني شرکت گڼل کېږي.

ب- د شرکت د ډول اغېزې ډېرې اړينې دي: تجارتي شرکتونه له تجارتي مالکيت څخه گټه اخيستونکي دي او د محاسبې د دفترونو په لرلو مکلف دي. د هغوی د لانجو اوارۍ د تجارتي محاکمو له صلاحيت څخه دي. د هغوی ټول معاملات سربېره پر دې چې د مدني ډول(نوعيت) لرونکي وي، که چېرې د شرکت په گټه ترسره شي، تجارتي شمېرل کېږي.

د شرکت شتمني:

هر شرکت چې د حکمي شخصيت لرونکی وي، د شريکانو له شتمني څخه د بېلې شتمني لرونکی وي، د شرکت شتمني د هغه د حقوقو او وجاهيو له مجموعې څخه جوړه شوي او تل په يوه حال نه پاتې کېږي.

د شرکت شتمني بايد د هغه له گډې پانگې څخه جلا کړو، نوموړې پانگه له هغو پيسو څخه عبارت ده، چې شريکان يې د شرکت په واک کې ورکوي.

د شرکت پانکه کېدای شي زیاته او یا لږه شي، د شرکت د پانگې زیاتوالی د شریکانو د نویو لاسته راوړنو په وسیله (د پانگې په زیاتوالي کې برخه اخیستنه) او یا د شرکت د پس انداز زیاتوالی د هغې پر پانکه باندې د امکان وړ ده، د شرکت پانکه د هغې د شتمنۍ په پرتله ثابتې وي. د شرکت شتمني د شرکت ملکیت دی او شریکان د خښتن مرستیالان نه شمېرل کېږي. بلکې یوازې له یو لږ حقوقو څخه په دې اړه گټه اخلي.

لکه د گټې حق، معلوماتو ته د لاس رسې حق، د شرکت په کلني مجلسونو کې گډون په هغه صورت کې چې شرکت له لاس تنگۍ سره مخامخ شي. د هغه اغېزې یوازې شرکت ته متوجه او شریکانو ته سرایت نه کوي خو له تضامني شرکتونو څخه پرته، نو په دې اساس د پورتنیو موضوعاتو په پام کې لرلو سره، شریکان د شرکت له شتمنۍ څخه د خپلو شخصي گټو د تأمین لپاره د استفادې حق نه لري. پرته له دې به د شرکت له مالونو څخه د ناوړه گټې اخیستلو په جرم تر پوښتنې لاندې راشي. د شرکت پوروري نسبت د شریکانو شخصي پورورو ته د انحصاري تضمین حق لرونکي د شرکت په شتمنۍ باندې دي. د افغانستان د تجارت اصولنامه، په ۱۱۹ ماده کې د تجارتي شرکتونو د پانگې په اړه داسې څرگندونه کوي. هغه مواد چې په تجارتي شرکتونو کې پانکه پېژندل کېږي په لاندې توگه دي:

- مادي منقول مالونه لکه نغدې پیسې، څیزونه او څاروي.
- غیر مادي منقول مالونه لکه امتیاز، د اختراع حق، د تجارتي او صنعتي مارک اجاره لیکونه.
- هر ډول غیر منقول مالونه.
- د منقول او غیرمنقول مالونو گټې او د استعمال حق.
- د تجارت اعتبار.
- تجارت خانه.

د شرکت استازیتوب:

د استازیتوب لپاره د حقیقي وگړو ټاکل او تثبیت اړین او حتمي دي.

له حقوقي پلوه کومه پوښتنه چې مطرح کېږي؛ هغه دا ده چې ایا د یوه شرکت مسئولان کولای شي د شریکانو او یا د شرکت د وکیل په توگه وټاکل شي؟ د دې پوښتنې ځواب منفي دی. د شرکت مسئولان د شرکت په نوم او حساب باندې اقدام کوي، نو په دې اساس د شرکت مسئولان له شرکت څخه د قانون د احکامو له مخې استازیتوب کوي.

د یادونې وړ ده؛ چې د شرکت په کارونو کې د حقیقي وګړو دوامداره مداخله لکه د شرکت استازي د امنیت د نشتوالي د درېیمګړو وګړو لپاره د خطر سرچینه وي. ځکه د درېیمګړو وګړو وېره په دې ده چې د شرکت استازي له خپل واک څخه تېری وکړي یا دا چې د شرکت د متعهد کېدو په اړه د لازم صلاحیت لرونکي نه وي.

د درېیمګړو وګړو ساتنه:

له خطرونو څخه د مخنیوي په خاطر د درېیمګړو وګړو لپاره دوه ډوله امکان چمتو وي.

د مسئولانو له ټاکلو سره سم د شرکت د رهبرۍ پر غاړه اخیستلو سره موضوع د اعلان په واسطه مینه والو ته رسول کېږي. چې وروسته له هغه د درېیمګړو وګړو شرکت امکان لاسته رانه وړي چې د شرکت د مسئولانو ټاکل د غیر اصولي والي په دلیل د خپلو په اړه ملزم ونه ګڼل شي، تر هغه مهاله پورې چې د مسئولانو په ټاکلو او یا د هغوی د کار په ختم کې بدلون، د قانوني وسایلو په واسطه د عامه وګړو په اطلاع نه وي رسېدلي.

لاسلیک شوي تعهدات د هغوی له خوا د اجراء وړ دي. د شرکت د مسئولانو د صلاحیت هر ډول محدودیت، د شرکت په واسطه په درېیمګړو وګړو باندې د استفادې وړ نه دي.

خو داچې نوموړو وګړو مخکې له موضوع څخه خبرتیا ترلاسه کړي وي، البته هغه محدودیتونه چې د شرکت په اساسنامه کې لیکل شوي دي د شرکت د شریکانو او مسئولانو تر منځ د تطبیق وړ دي.

د یادونې وړ ده؛ چې درېیمګړي وګړي له شرکت سره د تعهد پر موقع ملزم نه دي، تر څو د شرکت اساسنامې ته مراجعه وکړي او د شرکت د رئیس د صلاحیت له حدودو څخه خبر شي. دا اصل د چټکتیا د تأمین په خاطر په تجارتي معاملاتو کې او د درېیمګړي وګړي لپاره د یو لوی مصئونیت درلودل دي.

همدارنګه کېدای شي، د مشهود صلاحیت د اصل په اړه د شرکت مسئولان خبرې منځته راوړي، نو د نوموړي اصل په اساس شرکت د هغو تعهداتو ځواب ویونکی دی، چې د هغه د مسئولانو په واسطه تر سره کېږي په دې شرط چې معامله د شرکت په نوم ترسره شوې او د معاملاتو له جملې څخه د شرکت موضوع ګڼل کېږي.

د شرکت مسئولیت:

الف- مدني مسئولیت: هر هغه وگړی چې د شرکت د اقداماتو او یا فعالیت له لارې متضرر شي کولای شي د شرکت د مدني مسئولیت له مخې د هغه پر وړاندې د دعوی اقامه او د زیان د جبران غوښتنه وکړي. د دې مسئولیت اساس کېدای شي له شرکت سره د تړون پر اساس وي (په هغه موده کې چې شرکت خپل تعهدات ترسره نه کړي یا یې ناسم سرته ورسوي) او یا دا چې د سهوې او تېروتنې یا خطاء پر اساس وي لکه د غیر اصولي سیالۍ یو عمل، د شرکت د فعالیتونو په نسبت د خلکو لپاره له خطرونو څخه د مخنیوي لپاره د ناسالم او یا د لازمو تجویزونو نه نیول.

ب- جزایي مسئولیت: نن ورځ د نړۍ په زیاتره هېوادونو کې کېدای شي شرکت د جزایي مسئولیت له لارې تر پوښتنې لاندې راشي. ځکه چې شرکتونه په زیاترو مواردو کې د وگړو له صحي، اقتصادي پلوه، چاپیریال او ټولنیز نظم ته ضرر وي، دمتضرر کېدو مسئول دي.

همدارنگه عدالت مني چې د شرکت استازي هم په ځینو مواردو کې د شرکت د مسئولیت ځواب ویونکي وي. په دې شرط چې په دې لاره کې د شرکت مسئولیت د نوموړو وگړو د بې پروايي په اثر او یا د دوی له خوا د لازمه تجویزونو نه نیول وي.

د شرکتونو ډلبندي: شرکتونه په عمومي توګه په لاندې ډلبندیو کې شامل دي.

- مدني شرکتونه.

- تجارتي شرکتونه.

- مدني شرکتونه د تجارتي بڼې په لرلو سره.

د شرکتونو وېش د افغانستان په مدني قانون کې د ۱۲۱۷-۱۲۱۸ موادو په اساس (مفاوضه شرکتونه او عنان شرکتونه) دي.

۱ - مدني شرکتونه

الف- تعریف: مدني شرکت هغه شرکت دی، چې د دوو یا څو وگړو تر منځ د قرارداد په موجب د گټې د لاسته راوړلو لپاره د ګډ فعالیت له لارې منځته راشي. دا ډول شرکتونه امکان لري د کسب او کار یا پېرودلو او پلورلو یا چارو او د حرفې یا صنعت د ترسره کولو لپاره منځته راشي.

مدني شرکتونه په ټولو هېوادونو کې د مدني قانون د احکامو تابع دي.

دغه شرکتونه زیاتره د هغو کسانو له خوا چې د ازادو چارو یا شغلونو لرونکي دي، د خدماتو د

وړاندې کولو په موخه جوړېږي. ځکه چې د شرکت په جوړولو سره له یوې خوا شریکان د هغه له ښیګڼو څخه ګټه اخلي او له بل پلوه په ګډو هڅو او ګډکار سره د خدماتو د وړاندې کولو د پراختیا زمينه برابروي او په دې ترتیب له زیاتو پېرودونکو او مراجعینو څخه ګټه اخلي. دغه راز مدني شرکتونه د غیر منقول مالونو د خرڅلاو د معاملاتو د ترسره کولو لپاره لکه: کور او ځمکه جوړېږي.

پ: د مدني شرکتونو د تفکیک اهمیت له تجارتي شرکتونو څخه په دې کې دی:

- مدني شرکتونه د مدني قانون د مقرراتو تابع دي.

- کله چې منازعه د تجارتي معاملې په اړه وي، نو د مدني شرکتونو منازعات په مدني محاکمو پورې اړوندېږي.

- په مدني معاملاتو کې اثباتیه وسایل د تجارتي معاملاتو له اثباتیه وسایلو سره ورته یا مشابه نه دي.

- مدني شرکتونه لکه تجارتي شرکتونه د تجارتي دفترونو په لرلو مکلف نه دي.

- د مدني اسنادو او تجارتي اسنادو په اړه د زمان د تېرېدو موده توپیر لري.

مدني شرکتونه په ټولو هېوادونو کې د حکمي شخصیت په لرلو سره د ګټې وړ نه دي د بېلګې په ډول په ایران کې نوموړي شرکتونه حکمي شخصیتونه نه لري. په داسې حال کې چې د فرانسې په هېواد کې د ۱۹۶۷ کال را پدېخوا مدني شرکتونه هم د حکمي شخصیتونو لرونکي دي.

۲ - تجارتي شرکتونه (د وګړو شرکتونه او د پانګې شرکتونه):

- د وګړو شرکتونه، تضامني شرکتونه.

د پانګې شرکتونه، سهامی شرکتونه، محدودالمسئولیت شرکتونه او تجارتي شرکتونه به په راتلونکو څپرکو کې تر مطالعې لاندې راولو.

مدني شرکتونه چې د تجارتي بڼې لرونکي دي:

دا ډول شرکتونه د موضوع له نظره مدني دي، خو د بڼې له نظره تجارتي شرکتونه دي. لکه د ځمکې د پلورلو شرکت، یا له کانونو (معادنو) څخه د ګټې اخیستنې شرکت، یا د نېرونو او ویالو د کیندلو شرکت.

دا ډول شرکتونه لکه سهامی او یا محدودالمسئولیت شرکت د تجارتي شرکتونو بڼه نیسي. ترڅو وکولای شي لازمه پانګه چې د هغوی د موخو د تأمینولو ځواب ویونکي وي. پیدا یا تدارک کړي، البته د لویې پانګې پیدا کول هغه وخت د نوموړو شرکتونو لپاره د منلو وړ ده، چې خپله پانګه د

اسهامو په بڼه راوړي، تر څو ټول خلک په کې برخه واخلي.

په دې شرکتونو کې د شریکانو مسئولیت په اسهامو پورې تړلی دی، چې د هغه ملکیت لري او د خپلو خصوصي شتمنیو په اړه مسئول نه شمېرل کېږي.

په دې ځای کې پوښتنه مطرح کېږي، چې ایا دا ډول شرکتونه د هغوی د کارونو د خصوصیت په نظر مدني شرکتونه شمېرل کېږي؟ یا دا چې نظر هغې بڼې ته چې یې لري د تجارتي شرکتونو په توګه پېژندل کېږي؟

په فرانسه کې په دې اړه د نظر اختلاف دی. خو تر هغه ځایه چې په اثبات پورې اړه لري د مدني اثبات قواعد تطبیقېږي.

په مصر کې دا ډول شرکتونه د تجارت او لاس تنګۍ د اصولنامې د موادو تابع نه دي. بلکې د مدني شرکتونو له جملې څخه شمېرل کېږي.

د شرکتونو اداره

(د افغانستان د مدني قانون ۱۲۳۸-۱۲۴۴مواد)

۱- د شرکت د مدیر ټاکل: د افغانستان د مدني قانون ۱۲۳۹-۱۲۴۰موادو له مخې:

الف: د اړوندو احکامو پر اساس یو یا څو شریکان او یا درېیمګړی شخص چې په تړون کې شریک نه وي کولای شي د شرکت ادارې ته وګمارل شي.

د ادارې له قانوني موجب څخه پرته د مدیر له کاره ګوښه کول لکه خیانت، عجز، ناوړه کارونه د شرکت د تړون له تعدیل سره مجاز نه دي. هغه شریک چې د مصلحت څښتن وي مکلف دی له کار څخه ګوښه کولو، د دلایلو د بیان کولو لپاره د دعوې اقامه وکړي.

ب: که مدیر د شریکانو له منځه او یا له هغوی څخه بهر، د تړون (اساسنامې) له پای ته رسېدو څخه وروسته وټاکل شي. د هغه له کار ګوښه کول د دعوې اقامې ته اړتیا نه لري. بلکې هر وخت امکان لري.

نوموړي احکام د انتزاعي احکامو له جملې څخه نه دي. نو شریکان کولای شي د هغه پر خلاف اتفاق وکړي. مثلاً کولای شي د شریک د مدیر په عزل یا ګوښه کولو چې د هغه ټاکل د تړون په اساس ترسره شوي اتفاق او همدارنګه کولای شي تفاهم وکړي، د پردي یا اجنبي مدیر له کار څخه ګوښه کول چې د اساسنامې له تصویب څخه وروسته ټاکل شوي بې له موجه قانوني جواز نه لري.

د مدير صلاحيتونه (د افغانستان د مدني قانون ۱۲۴۱-۱۲۴۲مواد)

الف: که مدير يو وگړی يا درېيمگړی شخص وي: د شرکت اداره په يوازې ځان پرمخ بېولای شي. که چېرې د هغه صلاحيتونه او حدود په تړون کې ټاکل شوي وي، ترسره کول يې ضروري دي. پرته له هغه د اداري امورو صلاحيتونه په واک کې لري، چې د شرکت په گټه وي.

ب: د مديرانو گڼوالی: که چېرې مديران له يوه کس څخه زيات وي (څه شريک وي يا له شرکت څخه بهر) او د هغوی حدود او کاري صلاحيتونه په تړون کې ټاکل شوي وي، ترسره کول يې اړين دي. له عمومي قواعدو سره سم د مقررې له بریدونو څخه د مدير تېری په شرکت باندې د اجراء وړ نه دی. که چېرې مديران له يوه کس څخه زيات وي (شريک يا له شرکت څخه بهر) او د هغوی کاري دایره په تړون کې نه وي بېله شوي. او له هغوی څخه يو هم د شرکت د کارونو اجرا کوونکی نه وي پېژندل شوی. له هغوی څخه هر يو کولای شي په انفرادي توگه د شرکت په ادارې پورې اړوند کارونه ترسره کړي.

که د شرکت په دستورالعمل کې يادونه شوې وي. چې هر تصميم د اکثريت په هوکړې سره نيول کېږي، د هغو مراعاتول اړين دي. په دې صورت کې يو مدير نه شي کولای په انفرادي توگه د ادارې کارونه وړاندې يوسي او اړين دي د اکثريت هوکړه ترلاسه کړي. خو په ځينو حالاتو کې استثناء لري. لکه بېړنی کار چې د هغه نه کول شرکت ته لوی تاوان رسوي. او د هغه جبران د امکان وړ نه وي. په دې صورت کې د اکثريت له هوکړې پرته، د کار سرته رسول مجاز دی.

البته په دې ځای کې له اکثريت څخه موخه، د مديرانو اکثريت دی، نه د شريکانو او يا ونډو اکثريت، خو دا چې د هغه پر خلاف د شرکت په تړون کې اتفاق ترسره شوی وي. (د افغانستان مدني قانون ۱۲۴۳ ماده).

ج: هغه شريکان چې د شرکت ادارې ته نه دي غوره شوي: د افغانستان مدني قانون ۱۲۴۴ ماده په دې اړه داسې صراحت لري:

- د اداري کارونو له سرته رسولو يا په هغه کې مداخله يا په مديرانو باندې نيکه له هغو مواردو پرته چې هغوی ته مراجعه کېږي ممنوع دي.

- پر هغو کارونو باندې اعتراض چې د شرکت د کارونو له دایرې څخه لوړ وي. يا د شرکت له نظام سره مخالف او يا له قانون سره مخالف وي مجاز دي.

- کولای شي له مديرانو څخه غوښتنه وکړي، چې د شرکت اداري کارونه پر خپل وخت يا دوراني ټاکلو وختونو (فصلي) کې او يا په هغه وخت کې چې د شرکت نظام ټاکلي دي هغوی ته وړاندې کړي.

- حق لري چې شخصاً له دفترونو، د شرکت له اسنادو او په کارونو پورې د اړوندو امورو څخه اطلاع پیدا کړي. دغه حق له اړوندو حقوقو څخه په نظام کې عام دي. له هغو سره مخالفت د شریکانو د اتفاق په صورت کې هم جواز نه لري له دفترونو او اسنادو څخه اطلاع شخصي حق دی او د دې لپاره چې د شرکت اسرار خوندي پاتې شي، شریک حق نه لري. بل شخص په دې اړه استازی وټاکي.

د مدیر نه ټاکل: د مدیر د نشتوالي پر مهال، هر شریک پرته له دې حق لري چې نورو شریکانو ته مراجعه وکړي، اداري کارونه ترسره کړي هر شریک د اعتراض حق پر هر هغه کار باندې چې نه دی بشپړ شوی لري. هغه شریکان چې په اکثریت کې دي حق لري د اقلیت اعتراض رد کړي.

دلومړي څپرکي لنډيز:

د شرکت د عمومي مفاهیمو په اړه د معلوماتو لاسته راوړل چې کېدای شي د شرکت تړون، د تړون په توګه تعریف کړو؛ چې د هغه پر اساس دوه یا څو وګړي ژمنه کوي، چې هر یو د یو څه مال پر وړاندې کولو او یا د هغوی ونډه اخیستنې (سهم گیری) په کار کې، په مالي پروژه او یا قرارداد کې، له یو بل سره شریک شي او د هغوی موخه په ګټه او تاوان کې شراکت او یا د پروژې له اقتصادي ګټو څخه برخمن کېدل وي.

د یوه شرکت جوړول کېدای شي د بېلابېلو دلایلو پر اساس ترسره شي. ځینې وختونه د یوه شرکت په جوړولو کې د زیاتو وګړو ونډه د مالي اړتیاو په نسبت ډډه نه کونکی وي. البته دغه مسئله د یو کوچیني شرکت په اړه صدق نه کوي. له بل پلوه امکان لري په پیل کې فعالیت پیلول یوازې د دوو کسانو پانګه د یوه شرکت د جوړولو لپاره کافي وي، خو وروسته د فعالیتونو پراخوالی د زیاتې پانګې غوښتنه کوي، د لازمي پانګې د پیدا کولو امکانات کېدای شي د زیاتو شریکانو، د شرکت د پانګې لوړول او یا بانکي پورونو ته د مراجعې کولو له لارې چمتو شي.

د شرکت تړون یو جوله بییز (شکلي) تړون دی، په دې مانا چې په لیکلې بڼه وي، پرته له هغه باطل شمېرل کېږي. دغه تړون د ملزمو تړونونو له جملې څخه شمېرل کېږي. په دې مانا چې دواړه خواوې تړون ته ژمن او ملزم جوړوي، هغه معیار چې د شرکت تړون له نورو تړونونو څخه بېلوي په ګټه او تاوان کې د ګډون توکي دي.

د هغو کسانو لپاره چې د یوه شرکت په جوړولو اقدام کوي. د شرکت د حقوقي بڼې غوره کول یوه اړینه پوښتنه ده، ځکه چې د دې غوره کولو پر اساس هر شرکت په ادارې پورې د اړوندو

احکامو، د شریکانو اړیکې، له دریمگړو وگړو سره اړیکې او د هغو د حقوقي پیامونو له پلوه د خاصو شرایطو تابع وي. کولای شو شرکتونه د ډول له مخې په لاندې ډولونو یانې؛ مدني شرکتونه، تجارتي شرکتونه، د وگړو شرکتونه او د پانگې شرکتونو باندې ووېشو. د شرکت موضوع باید معینه یا د ټاکلو وړ او مشروع وي. د موضوع له مشروعوالي څخه موخه، فعالیتي مشروعیت دی، چې شرکت د هغې په موخه جوړېږي.

د لومړي څپرکي پوښتنې:

- ۱- شرکتونه د کوم ډول شخصیت لرونکي دي واضح یې کړئ؟
- ۲- شرکتونه په تجارت کې څه نقش لري واضح یې کړئ؟
- ۳- د شرکت نوم ایښودنه واضح کړئ؟
- ۴- د شرکت ژوند واضح کړئ؟
- ۵- شرکتونه په کوم اساس جوړېږي واضح یې کړئ؟
- ۶- د شریکانو رضایت واضح کړئ؟
- ۷- د شرکت موضوع واضح کړئ؟
- ۸- د شرکت سبب واضح کړئ؟
- ۹- په شرکت کې د گډون نیت واضح کړئ؟
- ۱۰- د شرکت ملکیت واضح کړئ؟

د شرکتونو انحلال (له منځه تلل) او تصفیه

عمومي موخه:

د شرکت د انحلال او چاڼولو او د شرکت د انحلال د لاملونو په اړه د معلوماتو لاسته راوړل.

د زده کړې موخې: د دې څپرکي په پای کې به محصلین د لاندې موضوعاتو په اړه معلومات ترلاسه کړي:

- د شرکت انحلال به د قانون په ذریعه توضیح کړي.

- د شرکت تصفیه (چاڼ) او وپش به بیان کړي.

- د شرکت د شتمنی وپش به توضیح کړي.

- د شرکت د چاڼ کارونه به بیان کړي.

- د وپش توکي (عناصر) به بیان کړي.

د شرکتونو عمر هم لکه بل هر حقوقي شخص د مهال په بېلابېلو دلايلو پای ته رسېږي، نو په دې اساس د حقوقي شخصیت د ژوند پای ته رسېدل د انحلال له مفهوم سره یوځای دي. انحلال د پراخه او خورې شوې په مانا هغه څه دی کوم چې په قانون کې راغلي دي. په داسې ډول چې د شرکت بطلان چې د تجارتي فعالیت د پای ته رسېدو لپاره خاصه طریقه شمېرل کېږي هم باید په همدې مفهوم په پام کې ونیول شي.

د شرکتونو انحلال

شرکتونه د بېلابېلو لاملونو په اساس منحلېږي. نوموړي لاملونه په لاندې ډول مطالعه کوو:

۱. د شرکت د انحلال اسباب: د مدني قانون (۱۲۵۰-۱۲۵۴ مواد) د شرکت د انحلال اسباب په لاندې دوو ډلو وېشل کېږي.

الف: د قانون په ذریعه د شرکت انحلال.

ب: هغه اسباب چې د دواړو خواوو په واک کې دي.

الف د قانون په ذریعه د شرکت انحلال:

کولای شو د قانون اغېز د شرکت په انحلال کې په دوو بېلابېلو ټکو کې وڅېړو.

۱. هغه اسباب چې د شرکت له موضوع سره تړاو لري. لکه د شرکت د مودې پای ته رسېدل او یا د هغو موخو پای ته رسېدل چې شرکت د هغه په خاطر جوړ شوی و.

۲. هغه اسباب چې په خپله شریکانو پورې تړاو لري. لکه مړینه، حجز، لاس تنگي او په انحلال باندې اتفاق همدارنگه کولای شو ووايو چې د شرکت د انحلال ځینې اسباب د هر ډول شرکتونو په اړه د تطبیق وړ دي، لکه د مودې پای ته رسېدل. هغه مرام یا موخې ته رسېدل چې شرکت په ځانگړې توگه د هغه په منظور منځته راغلی وي. د یوه شرکت لاس تنگي او یوځای کول (الحاق) له بل شرکت سره، دغه ډول اسباب د محدود المسئولیت، تضامني، سهامی او داسې نورو شرکتونو د انحلال لامل هم کېږي. او د شرکت د انحلال د عامو اسبابو له جملې څخه شمېرل کېږي.

یو شمېر نور اسباب، د یوه شرکت دځانگړي توکي د هغه د ډول په نسبت وي، د بېلگې په ډول په محدودالمسئولیت شرکتونو کې د شریکانو تنقیص له دوو تنو څخه یوه تن ته، په سلو کې پنځوس پانگه له منځه تللې د نوموړي شرکت د انحلال خاص دلايل جوړوي او همدارنگه په

سهامي شرکتونو کې تنقیص د شرکت دوه ثلثه پانگه له پنځو څخه څلورو ته او یا له هغه څخه لږ له منځه تللي، د دغو شرکتونو د انحلال خاص دلایل جوړوي.

ب: هغه اسباب چې د دواړو خواوو په واک کې دي.

۱. قضایي انحلال

۲. انفصال او یا اخراج.

له پورتنیو اسبابو څخه هریو په تفصیلي بڼه تر بحث لاندې راځي.

د شرکت د ټاکلې مودې پای ته رسېدل او یا هغې موخې ته رسېدل چې شرکت د هغه په منظور جوړ شوی دی:

د شرکت د مودې پای ته رسېدل او یا د هغې موخې ته رسېدل په هغه صورت کې چې شرکت د یوه خاص هدف لپاره جوړ شوی وي. کېدای شي د هغه د له منځه تللو (انحلال) لامل شي. خو شریکان کولای شي د شرکت د مودې د پای ته رسېدو پر وخت تفاهم او د شرکت د فعالیت موده اوږده کړي. د کلني ضمني تجدید د افغانستان مدني قانون ۱۲۵۲ ماده.

د یادولو وړ ده؛ چې په دې شخصیت کې د شرکت له شریکانو څخه یو حق لري. د شرکت په استمرار باندې اعتراض او د خپل پوروري د ممانعت غوښتونکی په استمرار کې شي.

د ټول مال او یا د هغه د مهم توکي له منځه تلل: په دې برخه کې کولای شو درې موضوعگانې یادې کړو، چې هر یو کولای شي د شرکت د انحلال لامل جوړ کړي.

– د شرکت د شتمنۍ له منځه تلل او د شریکانو نه اتفاق د سهامو په زیاتوالي او یا د شرکت بدلول.

– د شرکت په تړون کې تنقیص، هغه زیان چې د شرکت د انحلال لامل ګرځي.

– د محکمې تقدیر او سنجش.

مړینه، حجز، تنګ لاسي (اعسار) او افلاس

لاندې توکې د شرکت د انحلال نور دلایل جوړوي. یوازینی استثناء د یوه شرکت په مړینې پورې اړوندېږي.

که په تړون کې تنقیص د شرکت په نه انحلال، د ورته د مړینې او ټاکلو په سبب د میراث په ځای کې ترسره شوی وي. ورته د محکمې له اجازې پرته د خپل میراث ځای نیسي، شرکت دوام پیدا کوي او نمایندګي ورته په شرکت کې وکیل یا وصي کوي. دغه استثناء د مړینې په حالت

پورې ځانگړې ده او په نورو مسایلو لکه حجز(لرې کول)، لاس تنگي او اعسار(اړیدل)باندې نه تطبیقېږي.

د مړینې په صورت کې، د شریک ورته د پېښې د پېښېدو د مهال په مروجہ قیمت د هغه د اسهامو مستحق کېږي. او نه شي کولای یوازې له هغو حقوقو څخه چې هغه ته له پېښې څخه وړاندې ثابت وو د نویو حقوقو مستحق شي.

پر شا کېدل او لاس ایستنه(انسحاب)

که شرکت محدودالمسئولیت او یا محدودالعمل وي. انسحاب د قاضي له حکم څخه پرته مجاز نه دی. که شرکت محدودالمسئولیت نه وي، انسحاب د محکمې له اجازې څخه پرته جواز لري. خو په دې شرط چې له درې میاشتو څخه وړاندې پاتې شریکان د انسحاب له قضیې څخه خبر شي. د شرکت په انحلال باندې اتفاق: د شرکت په انحلال باندې اتفاق مجاز دی. که څه هم شرکت محدودالمدت وي او یا نه وي.

د شرکت فسخ (قضایي انحلال)

د شرکت د فسخ اسباب له اندازې څخه زیات او د چاپېرولو وړ نه دي. او د هغو د اسبابو د شتون څېړنه په محکمې پورې اړوندېږي.

هغه وگړي چې کولای شي د شرکت د فسخ کولو غوښتونکي شي:

هر شریک کولای شي د شرکت د فسخ غوښتونکی شي. یوازې هغه شریک چې د تېروتنې لامل وي د فسخ د غوښتلو حق نه لري. د انحلال د غوښتلو حق د عمومي حقوقو له جملې څخه دی د هغه تنازل د هغو د اسبابو له پېښېدو څخه مخکې مجاز نه دی.

له شرکت څخه د یوه شریک ایستل او یا د هغه د ایستلو غوښتنه

۱. ایستل: هر شریک حق لري، د بل شریک د ایستلو غوښتونکی شي. د شریک د ایستلو غوښتنه ممکنه ده غوره لامل ولري او یا پرته له لامل څخه وي. ان د شریک اغېزمن نقش د شرکت په کامیابۍ کې او یا د هغه د کامیابۍ هیله د هغه د ایستلو امکان له منځه نه وړي. د سبب لرونکي ایستلو بېلگه:

د شرکت د معیار او یا کارونو له پای ته رسېدو څخه وروسته ټول شریکان د هغه د تمديد

غوښتنه کوي. خو يو شريک هغه د معقولو اسبابو له وړاندې کولو پرته ردوي.

د يادولو وړ ده؛ چې د يوه شريک د ايستلو سربېره او په دې شرط چې د شريکانو شمېر له قانوني لږ(اقل) حد څخه کم نه وي شرکت دوام پيدا کوي.

د ايستلو د پېښې سربېره د شرکت دوام

د ايستل شوي شريک د برخې تصفيه: په دې اړه عمومي قوانين چې مخکې يې بيان وشو، تطبيقيږي. د هغه حقوق په نغده توگه د ايستلو د پېښې د هماغه وخت د قيمت له مخې ورکول کېږي. او په راتلونکي گټه کې هېڅ ډول برخه نه لري. خو دا چې د هغه د ايستلو د مخکينيو معاملاتو له درکه وي. په دې صورت کې يوازې له ايستلو څخه دمخه د معاملاتو د اغېزې په اندازه خپله برخه مستحق کېږي.

۲. د ايستلو غوښتنه: د هغه اسباب کټ مټ د انسحاب اسباب دي. لکه مرض، لاس تنگي او خاص شرايط چې اټکل يې په محکمې پورې اړوندېږي.

د فيصلې اثار: هر کله چې له شريکانو څخه يو تن له شرکت څخه وايستل شي، لاندې پايلې سمبالېږي.

لومړی: د شريک حقوقي تصفيه داسې چې مخکې ارزول شوې ترسره کېږي.

دويم: هغه مهال چې شريکان دا هوکړه وکړي چې شرکت ته ادامه ورکوي. پرته له هغه کولای شي هغه متحمل کړي.

د شرکت تصفيه او وېشل: د پورورو او شريکانو ترمنځ د شرکت د حسابونو له تصفيا او د شرکت د موجودې شتمنۍ د وېشلو له پيل څخه وړاندې د تصفيا هيئت له مخکې څخه د شرکت د صلاحيت لرونکې مرجع له خوا ټاکل کېږي. تر څو په تصفيا پورې اړوند کارونه پرمخ يوسي.

۱. د تصفيه کوونکي ټاکل: د تصفيا د هيئت ټاکل په دوو لاندو طريقو ترسره کېږي.

الف: د شريکانو په واسطه ټاکل.

ب: د محکمې په واسطه ټاکل.

بايد پوه شو چې د شرکت حکمي شخصيت د هغه د انحلال سربېره دوام پيدا کوي، تر څو شرکت ته پور ورکونکي وکولای شي خپل حقوق د شرکت له شتمنيو څخه لاسته راوړي البته د شرکت د شخصيت پاتې کېدل د تصفيا په کارونو پورې محدود وي. تصفيه کوونکی نه شي کولای د شرکت د تصفيا له کارونو څخه پرته په نورو کارونو اقدام وکړي.

الف- د شريکانو په خوښه د تصفيه کوونکي ټاکل: د تصفيه کوونکي ټاکل د تړون په جوړولو

کې بیانېږي، پرته له هغه د قانون د احکامو په اساس ترسره کېږي.

که د شرکت د تړون په جوړولو کې کوم نص په دې اړه شتون ونه لري د تصفیه کوونکي ټاکل د شریکانو اکثریت ته سپارل کېږي. (د اکثریت پرېکړه په دې چې دا ټول شریکان تصفیه کوونکي وي او یو یا څو معین وگړي وي) منتخب تصفیه کوونکي کېدای شي د شریکانو له منځ څخه او له شرکت څخه بهر وي. په عمومي توګه اکثریت د تصفیه کوونکو د غوره کولو په وخت داسې شرط ږدي، چې د هغوی پرېکړې باید جمعاً او یا د رأیو په اکثریت ترسره شي. په دې حالت کې التزام په دې شرط اړین دي. د تصفیه کوونکو د زیات والي په صورت کې کېدای شي هر تصفیه کوونکی په ځانګړي کار وګماري.

که چېرې د ټولو تصفیه کوونکو هوکړه او یا د اکثریت هوکړه مشروط نه وي، د هر تصفیه کوونکي لپاره مجاز دي چې د تصفیه له کارونو څخه یو کار پرمخ یوسي. خو نور تصفیه کوونکي د هغو په کارونو باندې د کارونو د پای ته رسېدو څخه مخکې د اعتراض حق لري د یوه تصفیه کوونکي له خوا د اعتراض په صورت کې پرېکړه د تصفیه کوونکو د اکثریت په لاس کې ده او کولای شي اعتراض رد کړي، که چېرې دواړه لوري مساوي وي. د اعتراض رد د شریکانو اکثریت ته سپارل کېږي.

ب- د محکمې په واسطه د تصفیه کوونکي ټاکل: هغه حالات چې تصفیه کوونکی د محکمې له خوا ټاکل کېږي:

۱. د تصفیه کوونکي نه ټاکل د شرکت په تړون کې او د شریکانو نه اتفاق د تصفیه کوونکي یا تصفیه کوونکو په ټاکلو کې.

۲. په باطلو شرکتونو کې (ځکه په اساسي توګه د دغو شرکتونو تړون باطل دی) محکمه کولای شي تصفیه کوونکي د شریکانو له منځه یا له شرکت څخه بهر غوره کړي.

۲. د تصفیه کوونکي ګوښه کول: څوک چې د تصفیه کوونکي د ټاکلو حق لري، د هغه د ګوښه کولو حق هم لري (که د شریکانو اکثریت هغه ټاکلی وي. د نوموړي اکثریت کولای شي هغه لرې کړي او که چېرې د قضایي حکم په واسطه ټاکل شوی وي. یوازې د محکمې په حکم ګوښه کېدای شي).

هر شریک کولای شي د معقولو اسبابو په وړاندې کولو سره د تصفیه کوونکي د لرې کولو غوښتونکی شي. د تصفیه کوونکي د برطرفۍ اسباب زیات دي. چې د هغوی له جملې څخه خیانت، تېروتنه، لاس تنګي او حجز (لرې کول).

۳. د تصفیه کوونکي له ټاکلو څخه مخکې د شرکت د مدیرانو بې واکه کول (د انتقال پړاو):

کله نا کله د تصفیه کوونکي ټاکل یو څه وخت نیسي. څرنګه چې د مدیرانو صلاحیت د شرکت د انحلال په تعقیب له منځه ځي. د شرکت د انحلال او د تصفیه کوونکي د ټاکلو ترمنځ واټن کې، اداري تشه یا خلاء منځته راځي، چې شرکت له ادارې پرته پاتې کېږي، د هغه شتمني او مالونه له خطر سره مخامخېږي. له داسې خطرونو څخه د مخنیوي او د شرکت د عاجلو کارونو په منظور، قانون د شرکت مدیرانو ته اجازه ورکړې ده، چې د شرکت د عاجلو او ضروري کارونو اداره په دې مقطع کې وړاندې یوسي.

نو په دې اساس هغه کسان چې له شرکت سره معامله لرونکي دي، په دې موده کې د عمومي مواردو د پیدا کېدو په صورت کې په دې اعتبار چې نوموړي مدیران قانوناً له شرکت څخه استازیتوب کوي. کولای شي د هغوی پر وړاندې د دعوی اقامه وکړي.

۴. د شرکت د شتمني وېش: کله چې شرکت ته د پور ورکونکو ټول حقوق اداء شول. پاتې شوني د شرکت خالصه شتمني شمېرل کېږي، چې په ټولو شریکانو پورې اړوندېږي.

د شرکت د شتمني وېش هر شریک ته د هغه د سهم یا برخې په انډول د شرکت په پانګه کې ترسره کېږي یانې هر شریک له خالصې شتمني څخه یوه مساوي برخه د خپل شراکت له فیصدي څخه د شرکت په پانګه کې مستحق کتل کېږي. د بېلګې په ډول: د یوه محدودالمسئولیت شرکت خالصه شتمني ۴۰۰۰۰۰ افغانیو ته رسېږي. او پنځه نفره شریکان لکه احمد ۲۰ فیصده، نجیب ۱۵ فیصده، محمود ۱۰ فیصده، گل احمد ۴۰ فیصده او مقصود ۱۵ فیصده پانګه اچولې وي.

د خالصې شتمني وېش په لاندې توګه ترسره کېږي:

- د احمد لپاره ۸۰۰۰۰ افغانی.
- د نجیب لپاره ۶۰۰۰۰ افغانی.
- د محمود لپاره ۴۰۰۰۰ افغانی.
- د گل احمد لپاره ۱۶۰۰۰۰ افغانی.
- د مقصود لپاره ۶۰۰۰۰ افغانی.

البته نوموړې وېش د شرکت د نغدې شتمني په اړه د تطبیق وړ ده. د شرکت په اړه قاعده په لاندې توګه ده:

هر شریک د غوښتنې پر اساس کولای شي د هماغه مال مستحق شي، چې د شرکت د جوړولو پر مهال یې د ونډې په توګه شرکت ته راوړې وي. خو که چېرې نوموړی مال د شرکت د جوړولو

د وخت په نسبت زیات ارزښت پیدا کړی وي. په دې صورت کې د نوموړي مال اعاده د نورو شریکانو د حقوقي رعایت پوښتنه مطرح کوي.

۵. د شرکت د تصفیې کارونه

الف: د شتمني تصفیه: کله چې تصفیه کوونکی د تصفیې کارونه په لاس کې اخلي، د هغه بنسټیزه دنده په تصفیې پورې اړوند کارونه دي، نه د شرکت اداره. خو په ضروري او بېرنيو حالاتو کې کولای شي په شرکت پورې اړوند کارونه هم ترسره کړي. لکه هغه کارونه چې د شرکت له انحلال څخه وړاندې پیل شوي وي، خو تر اوسه پورې بشپړ شوي نه دي. په دې حالت کې تصفیه کوونکی مجبور دی دغه معاملات په سمه توګه سرته ورسوي، تر څو توانیدلی وي شرکت ته یې ګټه رسولې وي. لکه که یو طباعتي شرکت له انحلال څخه مخکې د یوه کتاب د چاپولو لپاره تړون کړی وي، په دې حالت کې تصفیه کوونکی کولای شي هغه کار یې چې مخکې پیل کړی سرته ورسوي.

ب- د شرکت په تصفیه کې لازم کارونه

۱. **لومړني کارونه:** د شتمني سپړنه (تجرید) او په لست کې د هغه لیکل، د شرکت د حقوقو او پورونو په اړه سپړنه او د مفصلو معلوماتو برابرول.

۲. **د شتمني لاسته راوړل:** د شرکت د حقوقو د لاسته راوړلو په اړه لازم اجراءات لکه له پورونو څخه لیدنه او د نوموړو حقوقو د لاسته راوړلو په خاطر تحفظي اجراءات.

تصفیه کوونکي حق نه لري د ټولو شریکانو له هوکړې (موافقې) پرته تړون وکړي او یا پورونو ته ابراء ورکړي.

۳. **د پورونو ورکړه (د هغو پورونو ورکړه چې د هغوی د ورکړې موده را رسېدلې وي):** هغه پورونه چې د هغوی د ورکړې موده نه ده رسېدلې، د لاس تنګۍ د حالت برعکس د شرکت د تصفیه کولو سره سم نه ورکول کېږي. لیکن تصفیه کوونکی کولای شي مؤجل حقوق په هغه صورت کې چې د شرکت مصلحت وي ورکړي.

که چېرې د شرکت شتمني د خپلو پورونو د ورکړې لپاره بسنه نه کوي د شرکت هغه وګړي چې شرکت ترې پورورې دی، کولای شي د شریکانو خصوصي شتمني ته مراجعه وکړي. په دې حالت کې تصفیه کوونکی کولای شي له شریکانو څخه غوښتنه وکړي، چې په هغه څه چې دوی ملزم دي له خپلو شخصي شتمنيو څخه پورونه ورکړي.

۴. **په هغې اندازه د شرکت د شتمني پلورل چې تصفیه یې مني:** تصفیه کوونکی کولای شي

د اړتیا پر مهال لکه د شرکت د تصفیې د کارونو سرته رسول او پورونو ورکړه، د شرکت منقول او غیرمنقول شتمني د مزایدې له لارې یا په عادي توګه وپلوري.

ج: د تصفیې د کارونو په څارنه یا نظارت کې د شریکانو حق: تصفیه کوونکی په دې دلیل چې د شریکانو وکیل د تصفیې په کارونو کې دی، د تصفیې د اجرائتو په اړه گزارش او د حساب بڼه یا صورت شریکانو ته وړاندې کوي. لازمه دفترونه او اسناد ساتي او د هر شریک لپاره چې له هغه څخه د اطلاع غوښتونکی وي، هغه ته یې ورسپاري. په دې ترتیب د شریکانو حق په څارنه یا نظارت کې د تصفیې په اجرائتو کې تأمینېږي.

د تصفیه کوونکي تنخوا: تصفیه کوونکی د شریکانو وکیل دی. او وکالت اساساً پرته له تنخوا څخه وي. خو کله چې محکمه او یا د شریکانو اکثریت د ټاکلو پر مهال، نوموړي ته تنخوا وټاکي.

پر شریکانو باندې د شرکت د خالصې شتمنۍ وېش

د افغانستان د مدني قانون ۱۲۵۹-۱۲۶۰ مادو له مخې پاتې شوی مال د پورونو د ورکړې او تصفیې څخه وروسته د شرکت خالص مال شمېرل کېږي او دغه مال د ټولو شریکانو ګډ ملکیت دی.

د ګډ مال وېش په پانګه کې د هر شریک د سهم یا برخې په تناسب ترسره کېږي. که څه زیاته پاتې شوې حساب شوې ګټه، د ګټې له وېش سره سم چې په هغه باندې اتفاق شوی، وېشل کېږي. که چېرې د شرکت شتمني د شریکانو د برخو یا سهمیو د ورکړې تکافو ونه کړي، د هغه لېوالی (کمبودي) ضرر او تاوان شمېرل کېږي، د ضرر وېش چې په هغه اتفاق شوی محاسبه کېږي.

د وېش توکي

۱- د برخو یا ونډو ارزښت

۲- ګټه

۳- د تاوان وېشل

۱. د ونډو د قیمت وېشل: د ونډو د قیمت وېشل د هر شریک له برخې یا سهمیې سره سم څرنګه چې په تړون کې ثابت دي ترسره کېږي.

که په تړون کې د برخو یا سهمیو قیمت نه وي ټاکل شوی، تصفیه کوونکی هغه د وخت د قیمت په نظر شرکت ته وړاندې او حسابوي او د دې قضیې په اړه د شرکت پانو(اوراقو)، اسنادو،

دفترونو، د متخصصینو نظر او د شهودو شهادت ته مراجعه کوي. که چېرې سهمیه عمل وي، شریک د سهمیې د قیمت په توګه د هېڅ شي مستحق نه ګڼل کېږي، لیکن د کار یا عمل قیمت یې د دې لپاره ټاکل کېږي، تر څو ګټه او تاوان د هغه له تناسب سره سم ورته ووېشل شي. که چېرې د شریک سهمیه په یوه ټاکلي شي کې د ګټې حق او یا له ټاکلي شي څخه د انتفاع حق وي، شریک د هېڅ شي مستحق نه ګڼل کېږي.

۲. د شریکانو ترمنځ د ګټې وېشل: د ګټې وېشل له تړون سره سم ترسره کېږي. که چېرې په تړون کې په دې اړه یادونه نه وي شوي، په پانګه کې د هر شریک د ونډې په تناسب ګټه ورکول کېږي.

۳. د شریکانو ترمنځ د تاوان وېشل (په سهمیو کې لږوالی): دغه وېش د ګټې د وېش له قاعدې سره سم ترسره کېږي. یانې د هر شریک ضرر د هغه د ونډې په تناسب وي، چې د شرکت په پانګه کې یې لري.

د شریکانو ترمنځ وېش

که چېرې د شرکت خالصه شتمني نغده وي. څرنګه چې مخکې تشریح شوه وېشل کېږي او که خالصه شتمني، منقول یا غیر منقول معلوم جنسونه وي. او یا په جنسونو باندې محتوا معینه وي په دې صورت کې د ټولو شریکانو ګډه شتمني شمېرل کېږي او د وېشلو له اصولو سره سم، ګډې شتمني وېشل کېږي.

د دویم څپرکي لنډیز

د شرکتونو عمر (فعالیت) هم لکه بل هر حقوقي شخص د مهال په بېلابېلو دلایلو پای ته رسیږي، نو په دې اساس د حقوقي شخصیت د ژوند پای ته رسېدل د انحلال له مفهوم سره یوځای دی. انحلال د د خواره شوی د (پراخه) په مانا دی، له هغه څه چې په قانون کې راغلي وي. په داسې ډول چې د شرکت بطلان چې د تجارتي فعالیت د پای ته رسېدو لپاره خاصه طریقه شمېرل کېږي هم باید په همدې مفهوم په پام کې ونیول شي.

د شرکت انحلال د قانون په ذریعه: د شرکت په انحلال کې د قانون اغېزه کولای شو په دوو بېلابېلو ټکو کې وڅېړو. هغه اسباب چې په خپله شریکانو پورې تړاو لري. لکه مړینه، حجز (لرې کول)، لاس تنګي او پرانحلال باندې اتفاق.

هغه اسباب چې د شرکت له موضوع سره تړاو لري. لکه د شرکت د مودې پای ته رسېدل او یا

د هغو موخو پای ته رسېدل چې شرکت د هغه په خاطر جوړ شوی و.

د شرکت د ټاکلې مودې پای ته رسېدل، یا هغې موخې ته رسېدل چې شرکت د هغه په منظور جوړ شوی، که چېرې شرکت د یوه خاص هدف لپاره جوړ شوی وي کېدای شي د هغه د انحلال لامل شي.

خو شریکان کولای شي د شرکت د مودې د پای ته رسېدو په صورت کې تفاهم وکړي او د شرکت د فعالیت موده اوږده کړي.

د شرکت فسخ: د شرکت د فسخ کولو اسباب له اندازې څخه زیات او د رانغاړلو وړ نه دي. او د هغه د اسبابو د شتون ارزونه په محکمې پورې اړوندېږي.

ایستل(اخراج): هر شریک حق لري، د بل شریک د ایستلو غوښتونکی شي. د شریک د ایستلو غوښتنه ممکنه ده سبب ولري او یا له سبب پرته وي. ان د شریک اغېزمن نقش د شرکت په کامیابۍ کې او یا د هغه د کامیابۍ هیله د هغه د ایستلو امکان له منځه نه وړي.

د سبب لرونکي ایستلو بېلگه: د شرکت د معیار او یا کارونو له پای ته رسېدو څخه وروسته ټول شریکان د هغه د تمدید غوښتنه کوي. خو یو شریک هغه د معقولو اسبابو له وړاندې کولو پرته ردوي.

د شرکت تصفیه او وېشل: د پورورو او شریکانو ترمنځ د شرکت د حسابونو له تصفیې او د شرکت د موجودې شتمنۍ د وېشلو له پیل څخه وړاندې د تصفیې هیئت له مخکې څخه د شرکت د صلاحیت لرونکې سرچینې له خوا ټاکل کېږي. تر څو په تصفیې پورې اړوند کارونه پرمخ یوسي.

د دویم څپرکي پوښتنې:

- ۱- مدني شرکتونه د کوم قانون د احکامو تابع دي بيان يې کړئ؟
- ۲- مدني شرکتونه د کوم ډول معاملاتو د ترسره کولو لپاره جوړېږي تشریح يې کړئ ؟
- ۳- د مدني شرکت جنجالونه يا منازعات د محاکمو په واسطه حل و فصل کېږي بيان يې کړئ؟
- ۴- په مدني معاملاتو کې اثباتيه وسايل بيان کړئ؟
- ۵- کوم وگړي کولای شي د مدني شرکت ادارې ته وگمارل شي واضح يې کړئ ؟
- ۶- د مدير گوبنه کول په مدني شرکتونو کې په کوم دليل ترسره کېږي څرگند يې کړئ ؟
- ۷- په مدني شرکت کې د مدير صلاحيت تشریح کړئ؟
- ۸- په مدني شرکت کې د مديرانو تعدد(زیاتوالی) بيان کړئ ؟
- ۹- په مدني شرکت کې د مدير نه ټاکل واضح کړئ؟

تضامني شرکتونه

ټوليزه موخه:

د تضامني شرکتونو د منځته راتلو او جوړولو د څرنګوالي په اړه د معلوماتو لاسته راوړل.

د زده کړی موخې: د دې څپرکي په پای کې محصلین کولای شي د لاندې موضوعاتو په اړه معلومات تر لاسه کړي:

- د تضامني شرکتونو په انحلال به پوه شي.
 - د شریکانو اړیکي به له درېیمګرو وګرو سره درک کړي.
 - له یو بل سره به د شرکت اړیکي درک کړي.
 - د تضامني شرکتونو په جوړښت (تشکیل) به پوه شي.
 - د قرارداد د ثبت په موده به پوه شي.
- څرنګه چې مخکې وویل شول تضامني شرکتونه د وګرو شرکتونو له ډولونو څخه یو ډول شرکتونه دي، چې د فردیت خوښونې مفکورې، پېژندګلوي او د شریکانو د اعتماد په اساس منځته راځي. دا ډول شرکتونه د خپلو پور ورکونکو لپاره د تضمین سربېره، د شرکت پانګه، شخصي مالونه او شتمني د وثیقي په توګه هم تعهد کوي. چې په حقیقت کې دا یو ځانګړی خصوصیت دی، چې تضامني شرکتونه له نورو تجارتي شرکتونو څخه بېلوي.

د تضامني شرکتونو تعريف:

د افغانستان تجارت د اصولنامې ۱۳۵ مادې له مخې؛ تضامني شرکتونه داسې تعريف شوي دي: تضامني شرکت هغه شرکت دی، چې تر ټاکلي عنوان لاندې د تجارتي مالونو لپاره د دوو يا څو تنو ترمنځ له تضامني مسئوليت سره جوړېږي. که د شرکت شتمني د ټولو پورونو د ورکړې لپاره کافي نه وي له شريکانو څخه هر يو د شرکت د ټولو پورونو د ورکړې مسئول دي.

د دغه شرکت د جوړولو لپاره لکه نور شرکتونه ليکلی قرارداد شرط دی. هغه موضوع چې بايد په قرارداد کې وليکل شي، د افغانستان د تجارت د اصولنامې په ۱۳۶-۱۳۷ مادو کې يې يادونه شوې ده.

د قرارداد د ثبت موده

قرارداد بايد د يوې مياشتې په اوږدو کې د تجارت د ثبت په دايره کې ثبت شي. که ثبت په قانوني موده کې ترسره نه شو، شريک حق لري د شرکت د قضايي انحلال غوښتونکی شي. د شرکت د شتون اثبات، د اثبات د ټولو وسايلو په وسيله امکان منونکی دی. د شرکت انحلال د نه ثبت په سبب، د نورو په حقوقو باندې اغېزه نه لري.

د تضامني شرکتونو جوړښت

د تضامني شرکتونو د جوړښت لپاره د ټولې نغدې پانگې ورکړه او د ټولو غير نغده پانگې په وړاندې کولو سربېره د ليکلي قرارداد شتون هم لازمي دی. څرنگه چې د افغانستان د تجارت د اصولنامې ۱۳۷ ماده کې لاندې فقرې د تضامني شرکتونو په قرارداد کې د ليکلو وړ بولي:

۱. د قرارداد نېټه.

۲. د شريکانو نوم، شهرت، هستوگن ځای او نور ممیزه اوصاف که چېرې بل شرکت، دغه شرکت ته راننوتې وي، د نوموړي شرکت عنوان.

۳. د شرکت تجارتي مرکز.

۴. د شرکت تضامني والی.

۵. د شرکت عنوان.

۶. د هغو شريکانو اساس چې د شرکت په نوم کې د لاسليک د صلاحيت لرونکي دي، د دې په څرگندولو سره چې يوازې او يا په گډه د لاسليک صلاحيت لري.

۷. د شرکت موضوع.

۸. د هغې پانگې ونډه چې هر شریک یې ژمنه کړې او د غیرننډه پانگې د یوې برخې اټکلي قیمتونه د هغه قیمت له ټاکلي حساب سره.

۹. په گټه او تاوان کې د هر شریک د گډون ونډه.

۱۰. د شرکت د جوړولو او پای ته رسېدلو نېټه.

سربېره پر دې شریکان کوم بل مورد چې گټور بولي کولای شی په قرارداد کې زیات کړي. د قرارداد له تړون څخه وروسته د شرکت د جوړېدو له ورځې تر یوې میاشتې پورې په هغه ځای کې چې د شرکت مرکز واقع دی، د تجارتی ثبت دایره کې موضوع ثبت او اعلان کړي او دغه قرارداد د شرکت ډېره مهمه ستا او بنسټ جوړوي. منلي خبر ده چې په هېڅ ډول نه شي کولای د شریکانو د اکثریت له رضایت پرته هغه ته تغیر ورکړي.

له یوبل سره د شریکانو اړیکي

د شریک او تضامني شرکت تر منځ په اړیکو کې هغه لیکلي مقررات چې د دوی ترمنځ ترسره شوي معتبر دي. په هغه خصوصیت کې چې صراحتاً او ضمناً په قرارداد کې نه وي لیکل شوي، عمومي احکام تطبیقېږي.

د مدیر ټاکل او گوښه کول(عزل)، د شرکت د قرارداد تعدیل، د شرکت د بودیچې د دفترونو په اسنادو کې د شریکانو اطلاع لاسته راوړل له عمومي احکامو سره سم ترسره کېږي.

هغه شریک چې د شرکت په اداره کې مؤظف وي، نه شي کولای چې د نورو شریکانو له رضایت او هوکړې پرته، بل وگړی د شریک په توگه په شرکت کې دننه او یا پر خپل ځای یې په اداره کې وټاکي. د افغانستان د تجارت د اصولنامې د ۱۵۱ مادې له مخې شریکان نه شي کولای د شریکانو له هوکړې پرته، بېله معامله د شرکت د معاملې له ډول څخه د خپل او یا د بل په حساب کې اجراء کړي.

شریک نه شي کولای د نورو شریکانو له هوکړې پرته، په خپل نوم بل شرکت ته چې د شرکت ورته معاملات ترسره کوي. د مسئول غړي په توگه وگمارل شي. (د نورو شریکانو د اعتراض موده بل شرکت ته د شریک د یوځای کېدو په اړه شپږ میاشتې ده) که د دغې محدودې په موده کې یې اعتراض ونه کړ. د هغوی چوپ والی ضمني هوکړه شمېرل کېږي. د تجارت اصولنامه ۱۵۸-۱۵۹ مادو له مخې شریک حق لري، د شرکت د انحلال غوښتنه وکړي.

له درېمگرو وگړو سره د شريکانو اړيکي

- د شريکانو اړيکي د درېمگرو وگړو په اړه په لاندې حالاتو کې تر بحث لاندې راتلای شي:
- د تضامني شريکانو شتون د درېمگرو وگړو پر وړاندې د هغه د ثبت او اعلان له نېټې څخه تثبيتيږي، (د تجارت د اصولنامې ۱۶۰ ماده).
 - يوازې د شرکت مديران د شريکانو او درېمگرو وگړو پر وړاندې د شرکت د استازيتوب حق لري. خو دا چې په قرارداد کې د هغه پر خلاف يادونه شوې وي.
 - هغه شخص چې له شرکت څخه استازيتوب کوي په معاملاتو کې د شرکت په نوم لاسليک کوي. خو دا چې په قرارداد کې د زياتو شريکانو د لاسليک اعتبار شرط ايښودل شوی وي.
 - شرکت د پور ورکونکي او پورويي صفت په هغو معاملاتو کې چې د دغه په نوم اجراء کېږي لاسته راوړي.
 - شريکان د شرکت له پورونو او تعهداتو څخه ان په خپلو شخصي شتمنيو کې مسئوليت لري او هر تجويز چې له دغه اساس سره مخالف وي د درېمگرو وگړو پر وړاندې معتبر نه دی.
 - د شرکت د پور او ژمنو په نسبت، د دعوي اقامه لومړی په خپله شرکت باندې کېږي. که چېرې شرکت منحل شوی وي د دعوي اقامه د شرکت په شريکانو باندې ترسره کېږي. پور ورکونکی حق لري د غوښتنليک په ذريعه له محکمې څخه د شريکانو د شخصي مالونو تر څارنې لاندې نيولو غوښتنه وکړي.
 - د تضامني شرکت د تصفيې يا تنگ لاسۍ پر وخت شرکت ته پور ورکونکي د خپلو حقوقو په ترلاسه کولو کې د شريکانو له شخصي پور ورکونکو څخه وړاندې دي.
 - د شرکت لاس تنگي د شريکانو د لاس تنگۍ لامل نه کېږي. که د مفلس شرکت شتمني، د هغه د پورونو د ورکړې لپاره بسنه ونه کړي، نو پور ورکونکي حق لري خپل پاتې پورونه د شريکانو له خصوصي شتمنيو څخه لاسته راوړي، که چېرې د هغوی شتمنيو هم بسنه ونه کړه. محکمه کولای شي د شريکانو د لاس تنگۍ حکم صادر کړي. د تجارت د اصولنامې ۱۶۸ ماده.
 - شريکان د خپلې پانگې له کبله نه شي کولای د مفلس شرکت له شتمني څخه استفاده وکړي.
 - د افغانستان د تجارت د اصولنامې د ۱۷۰ مادې له مخې د شرکت پورويي شخص نه شي کولای. خپل پور په هغه پور چې له شريکانو څخه يې په يوه شريک لري مجرا کړي.
 - شرکت نه شي کولای خپل پور په هغه پور باندې چې په خپلو پورويو يې لري مجرا کړي.

د تضامني شرکت انحلال، د شريکانو ايستل او له بل شرکت سره يوځای کېدل:

د تجارت اصولنامې ۱۷۱-۲۰۱ مادې

انحلال: د تضامني شرکت د انحلال اسباب عين هماغه اسباب دي، چې مخکې تشریح شول. د شرکت د مال د ضایع کېدو د شرط په اړه باید ووايو، چې درېيمه اندازه مشروط دی. که په تړون کې د ځينو دې اسبابو د نه مؤثریت په اړه تنقیص ترسره شوی وي. باید په دقیقه توګه وليکل او وټاکل شي او شرط باطل وشمېرل شي.

د افغانستان د تجارت اصولنامې د ۱۷۵ مادې سره سم د قضایي انحلال موارد په لاندې توګه دي:

۱. د شرکت مقصد ته د نه رسېدو امکان.
۲. په اداري کارونو او د حسابونو په سمبالښت کې د يوه شریک خیانت.
۳. د اصلي دندو نه ترسره کول چې يوه شریک ته سپارل شوي دي.
۴. د يوه شریک له خوا د شخصي ګټو لپاره د شرکت د عنوان او يا مالونو ناوړه استعمال.
۵. د شرکت د کارونو په اجرا کې د يوه شریک د ناروغتیا او يا بل لامل له مخې وړتیا او اهلیت نه لرل.

هغه شرکتونه چې د يوې معلومې مودې لپاره جوړ شوي دي. او يا داچې د هغوی د فعالیت تداوم د شريکانو د يوه پر ژوند پورې تړلې وي. خو که د مودې د بشپړېدو او يا د شریک له مړینې څخه وروسته خپلو معاملاتو ته دوام ورکړي، په غیرمحدودالمدت شرکت باندې بدلېږي.

هغه شریک چې خپل تعهد يې د پانګې د ورکړې په اړه نه دی ترسره کړی لازم دی مخکې له دې چې د شرکت د انحلال غوښتنه ترسره شي، هغه ته مخکې تر مخکې اخطار ورکړل شوی وي.

الف- د شرکت د انحلال ثبت (د تجارت اصولنامه ۱۸۹ ماده)

د شرکت انحلال باید په لاندې حالاتو کې ثبت شي:

– که چېرې د شرکت د انحلال سبب له لاس تنګۍ څخه پرته وي، شريکان مکلف دي د هغه انحلال ثبت کړي.

– که چېرې د شرکت د انحلال او يا ايستلو سبب، مړينه وي. د ثبت مراسم د شريکانو او ورته وو، په مرسته ترسره کېږي.

ب- د انحلال اثار: عمومي احكام (د معاملاتو د اجرا منع)

– د شرکت د انحلال تر ثبت او خپرولو پورې د شريکانو مسئوليت د درېيمگرو وگړو پر وړاندې پر خپل ځای پاتې کېږي.

ج: مړينه، حجز (لرې کول) يا افلاس

که په تړون کې پورتنی ټکي د شرکت د انحلال د اسبابو په توگه ذکر شوي وي. د هغه د پېښيدو سره سم شرکت منحلېږي. پرته له هغه د ۱۷۹-۱۸۱ مادو ليکلي احکام تطبیقېږي او په لاندې توگه دي:

لومړی: که په تړون کې د ورته وو ځای پر ځای کېدل د متوفی پر ځای نه وي ذکر شوي. د شريکانو تصميم باوري دی، که چېرې ورته دغه ځای پر ځای کېدل ونه مني. شريکان کولای شي د هغه هوکړه تصویب کړي. پرته له هغه مجبور دي د هغوی پانگه او حقوق هغوی ته وسپاري او شرکت ته په خپل منع کې دوام ورکړي.

دویم: که چېرې په تړون کې د ورته وو د ځای پر ځای کېدو او د شرکت د استمرار (تلوالی) موضوع ذکر وه. ورته له دوو ځایونو څخه گټه اخیستونکی دي.

۱. د تضامني شريک په توگه د خپل د مورث ځای ونيسي. پاتې شريکان مجبور دي هغوی ومني.

۲. ورته ملکف دي؛ چې شريکان د يوې مياشتې په اوږدو کې د خپل له نظره د تضامني شريک په توگه د گډون او يا نه گډون په اړه خبر کړي او په همدې موده کې د محدودالمسئوليت شريکانو په توگه دي.

که چېرې وارث کوچینی وي، د هغه گډون د تضامني شريک په توگه مجاز نه دی. خو د صغیر د ولي او يا وصي د غوښتنې په صورت کې، که نور شريکان يې ومني د محدودالمسئوليت شريک په توگه شاملېږي.

د حجز (لرې کولو) په قضیه کې واکونه:

نوموړي عين احکام د شريک د مړینې په اړه په دې قضیه کې هم تطبیقېږي.

۲. د شريک ایستل: شريک يا شريکان په لاندې حالاتو کې له شرکت څخه ایستل کېږي.

الف: له شريکانو څخه يو د لاس تنگی. په حال کې او که چېرې د شرکت په قرارداد کې په بل ډول څرگندونه نه وي شوي. تنگ لاسی شريک له شرکت څخه ایستل کېږي. او د لاس تنگی د حقوقو په اړه پرېکړه نیول کېږي.

ب: که له شریکانو څخه یو هم د هغه شرکت د انحلال غوښتنه وکړي، چې د هغه موده ټاکلې نه وي، پاتې شریکان حق لري د هغه غوښتنه درک کړي، هغه له شرکت څخه وباسي او شرکت ته په خپلو منځونو کې دوام ورکړي.

ج: که د کوم لامل له مخې چې په یو شریک وگړي پورې اړوند وي. د شریک د انحلال غوښتنه شوې وي محکمه کولای شي د نورو شریکانو د غوښتنې په اثر، د نوموړي شریک په ایستلو او د شرکت په دوام حکم صادر کړي.

د: که شرکت له دوو شریکانو څخه جوړ وي او له هغوی څخه یو وایستل شي. محکمه کولای شي د پاتې شوي شریک د غوښتنې په سبب، شرکت نوموړي ته تخصیص کړي، په دې شرط چې پاتې شوی شریک نوی شریک وپلټي او هغه له ځان سره سهیم کړي.

ه: که په یو شرکت کې چې له دوو تنو څخه جوړ شوی وي، له شریکانو څخه یو د شرکت د انحلال غوښتنه وکړي یا له شریکانو څخه یو هم تنگ لاسی شي بل شریک کولای شي شرکت ته په خپل حساب دوام ورکړي.

له شرکت څخه د ایستل شوي شریک حقوق: د افغانستان د تجارت د اصولنامې سره سم په ۱۹۱-۱۹۳ مادو کې د ایستل شوي شریک حقوق په عمومي توگه په لاندې توگه څرگند شوي دي:

- د هغه شریک برخه چې له شرکت څخه ایستل کېږي او یا خپله وځي. که د هغه په خلاف په تړون کې کوم صراحت نه وي، له هغې نېټې څخه چې ایستل شوی وي د شرکت له شتمنۍ څخه ټاکل کېږي.

- شریک ته د هغه برخه په نغده توگه له تعیین او تجدید څخه ورکول کېږي.

- د هغه شریک برخه چې ایستل کېږي یا په خپله وځي، که چېرې د تصفیې مهال په قرارداد کې معین وي، په هغه وخت کې که معین نه وي د لومړني بېلانس د جوړولو پر مهال چې د شریک له ایستلو څخه وروسته په کارېږي تصفیه کېږي.

- هغه شریک چې ایستل کېږي. په هغو حقوقو او تکلیف کې چې د هغه د ایستلو له معاملاتو څخه رامنځ ته کېږي، گډون کوي.

- که د شرکت تصفیه دستي شوني نه وي. د هغه ځنډول د کال تر اخره جواز لري. ایستل شوی شریک کولای شي د هغو معلوماتو په اړه چې د هغه د ایستلو پر مهال جریان لري، د حسابي کال په پای کې معلومات ترلاسه کړي.

- د شریکانو ایستل او وتل له شرکت څخه لزوماً باید ثبت شي.

- د درېیمگرو وگړو پر وړاندې د شریک وتل او یا ایستل تر څو چې نه وي ثبت شوي، د اعتبار وړ نه دي. د ایستل شوي شریک مسئولیت به لکه نورو شریکانو غوندې په خپل ځای پاتې شي.

د شخصي پور ورکونکي حق د شرکت د انحلال غوښتنه او د تصفيې له کارونو څخه څارنه

د افغانستان د تجارت د اصولنامې د ۱۹۵ مادې سره سم د يوه شريک شخصي پور ورکونکي که چېرې د پوروري وگړي له مالونو څخه خپل حق ترلاسه نه کړای شي. کولای شي د تصفيې پر مهال د پوروري شريک برخه د محکمې په ذريعه تر څارنې لاندې ونيسي او د شرکت انحلال دې (په دې شرط چې شپږ مياشتې مخکې يې خبر ورکړی وي) د حسابي کال په پای کې وغواړي.

شريکان کولای شي له دوو لارو څخه په گټې اخيستو سره د شرکت د انحلال مانع شي:

۱. شريک يا شرکت کولای شي د پور ورکونکي پور د شرکت د انحلال د حکم له صادرېدو څخه مخکې ورکړي او د انحلال حکم ساقط کړي. د تجارت د اصولنامې ۱۹۵ ماده

۲. پوروري شريک دې له شرکت څخه وباسي او پور ورکونکي ته په دې اړه خبر ورکړي په دې شرط چې ايستل د حسابيه کال په اخر کې ترسره شي. د تجارت اصولنامه ۱۹۶ ماده.

۳. الحاق (يوځای کېدل): د افغانستان د تجارت اصولنامه په ۱۹- ۲۰۱ مادو کې په الحاق پورې اړوند مسائيل داسې تر څېړنې لاندې راوستي دي.

- دوه شرکتونه يا زيات تضامني شرکتونه کولای شي له يو او بل سره يوځای او يو نوی تضامني شرکت جوړ کړي او يا يو موجوده تضامني شرکت سره يوځای شي.

- د تضامني شرکتونو د يوځای کېدو لپاره بايد بېل تصويونه د اړوندو شرکتونو له خوا جوړ، ثبت او اعلان شي. هر يوځای شوی شرکت بايد خپل بېلانس اعلان کړي.

- هغه تصويب چې د يوځای کېدو لپاره جوړېږي د اعلان له نېټې څخه تر دريو مياشتو وروسته نافذېږي. که چېرې يوځای شوي شرکتونه خپل پورونه ورکړي او يا هغه پيسې چې د دوی د پورونو معادل دي يوه معتبر بانک ته وسپاري (د امانت په توگه دې وسپاري) يا پور ورکونکي دې د شرکتونو په يوځای کېدو راضي شي لازم نه دی، چې درې مياشتې انتظار وايستل شي. هغه رسيد چې د پورونو د معادلو پيسو پر وړاندې له بانک څخه اخيستل کېږي هم بايد ثبت شي.

- د يوځای شوو شرکتونو څخه هر يو له پور ورکونکو څخه د دريو مياشتو په اوږدو کې د يوځای کېدو په اړه اړوندې محکمې ته اعتراض کولای شي. تر هغه وخته چې د اعتراض له حق څخه تېر نه شي. يا د محکمې حکم د معترض پور ورکونکي په اړه قاطعيت ترلاسه نه کړي. يوځای کېدل به ترسره نه شي.

- که د نوموړو دريو مياشتو په منځ کې اعتراض واقع نه شي، د يوځای کېدو معامله قاطعيت ترلاسه کوي.

د تضامني شرکتونو تصفيه د تجارت اصولنامه ۲۰۲-۲۴۲ مادي

د تصفيې په بهير کې لاندې مسايولته پاملرنه لازمي ده:

- د تصفيه کوونکو التزام د هغو پيسو په تحويلولو کې چې له تصفيې څخه وروسته پاتې شوې دي، که چېرې له زرو افغانيو څخه زياتې وي او هغوی له ځانه سره نه ساتلې.

- د تصفيه کوونکو التزام د ټولو معلوماتو په اړه د تصفيې او بېلانس جوړولو په اړوند ټولو شريکانوته ته خبر ورکول په داسې توگه چې اعتراض ونه کړي قطعي او معتمد بېلانس شمېرل کېږي. که شريکانو په دې موده کې خپلې برخې تسليم نه شوې. بايد د متعددو بانکونو څخه له يوه بانک څخه ووبشل شي.

- د شرکت د تړون د احکامو ثبت او اعلان چې د تصفيې په مامورنيو پورې اړه لري د هغو مقرراتو سره چې د شريکانو او محکمي له خوا د تصفيې مامورانو د يقين، بدلون او عزل (له کاره ايستلو) په اړه وضع کېږي.

- د پانگې وېش په شرکت کې د تصفيه کوونکو په پېژندگلوي د شرکت له قرارداد سره سم او يا له هغو تصويبونو سره سم چې له تړون څخه وروسته د شريکانو ترمنځ ترسره شوي سرته رسېږي. د پانگې وېش د شريکانو ترمنځ تر هغې مودې چې په قرارداد يا تصويبونو کې په بل ډول نه وي، په نغده توگه ترسره کېږي. هغه تصفيه کوونکي او ماموران چې هغوی د پېژندگلوي په ذريعه د تصفيې په کارونو گمارل کېږي. د شريکانو او درېيمگرو وگړو په وړاندې، د دې قانون د هر ډول مخالفو اجرائاتو مسئول دي.

۱. د تصفيه کوونکي تنخوا: د افغانستان د تجارت اصولنامه ۲۴۱ ماده

الف- که د شريکانو له جملې څخه وي د تنخوا مستحق نه کېږي. مگر دا چې په تړون يا تصويبونو کې د هغه پر خلاف يادونه شوې وي.

ب- که د شريکانو له جملې څخه نه وي د تنخوا مستحق کېږي. که څه هم په قرارداد کې په دې اړه څه شی نه وي.

۲. د تصفيې د پاڼو او سجلونو د ساتنې ځای:

د تصفيې پاڼې او سجلونه په يوه امن ځای کې او يا په داسې ځای کې چې محکمه يې ټاکي ساتل کېږي.

په تضامني شرکتونو کې د شريکانو د مسئوليت په اړه قضيه :

په يوه تضامني شرکت کې چې د هغه پانگه ۵۰ زره افغانۍ ده درې تنه چې عبارت دي له

نصرالله، محمدحکیم او نذیراحمد څخه شریکان دي. د شرکت په پانگه کې د لومړني شریک ونډه ۲۵۰۰۰ افغانۍ، د دویم شریک ۱۵۰۰۰ افغانۍ او د درېیم شریک ۱۰۰۰۰ افغانۍ ده.

که چېرې د شرکت شتمني د پور ورکوونکو د پور لپاره چې ۲۵۰ زره افغانۍ دي، بسنه ونه کړي. د هر یو شریک مسئولیت به د پور ورکوونکو پر وړاندې څه وي؟ او په کومه اندازه به د نوموړو پیسو په ورکړه مکلف وي؟ ایا پور ورکوونکي کولای شي له شریکانو څخه یوه شریک ته د نوموړو ټولو پیسو د ورکړې لپاره مراجعه وکړي؟

دویمې پوښتنې ته د مثبت ځواب په صورت کې دلایل هغه څه دي او په دې حالت کې هغه شریک ته چې مراجعه شوې له کومو حقوقو څخه د دوو شریکانو پر وړاندې برخمن دی.

د درېم څپرکي لنډيز:

د تضامني شرکتونو د جوړولو لپاره د ټولې نغدې پانگې ورکړه او د ټولو غیر نغده پانگې پر وړاندې کولو سربېره د لیکلي قرارداد شتون هم اړین دی. د شریکانو اړیکي یو له بل سره د شریک او تضامني شرکت تر منځ په اړیکو کې د هغه تړون مقررات چې د دوی ترمنځ ترسره شوي معتبر دي. په هغه خصوصیاتو کې چې صراحتاً او ضمناً په قرارداد کې نه وي لیکل شوي، عمومي احکام تطبیقېږي.

د تضامني شرکت انحلال د تضامني شرکت د انحلال اسباب عین هماغه اسباب دي، چې مخکې تشریح شول. د شرکت د مال د ضایع کېدو د شرط په اړه باید ووايو، چې درېمه اندازه مشروط دی. که په تړون کې د ځینو دې اسبابو د نه مؤثریت په اړه تنقیص ترسره شوی وي. باید په دقیقه توګه ولیکل او وټاکل شي او شرط باطل شمېرل کېږي

د شرکت انحلال باید په لاندې حالاتو کې ثبت شي:

که چېرې د شرکت د انحلال سبب له تنګ لاسه څخه پرته وي، شریکان مکلف دي د هغه انحلال ثبت کړي. که چېرې د شرکت د انحلال او یا ایستلو (خروج) سبب، د شریک ایستل مړینه وي. د ثبت مراسم د ورته وو په مرسته ترسره کېږي.

د انحلال اثار د شرکت د انحلال تر ثبت او خپرولو (نشر) پورې د شریکانو مسئولیت د درېیمګړو وګړو پر وړاندې په خپل ځای پاتې کېږي. مړینه، حجز (لرې کول) یا افلاس (لاس تنګي) که په تړون کې پورتنی ټکي د شرکت د انحلال د اسبابو په توګه ذکر شوي وي. د هغه د پېښېدو سره سم شرکت منحلېږي. پرته له هغه د اصولنامې د موادو لیکلي احکام تطبیقېږي.

الحاق (یوځای کېدل) دوه شرکتونه یا زیات تضامني شرکتونه کولای شي له یو او بل سره یوځای او یو نوی تضامني شرکت جوړ کړي او یا یوه نوی تضامني شرکت سره یوځای شي.

د تصفیه کوونکو التزام د ټولو معلوماتو په اړه د تصفیې او بېلانس جوړولو په اړوند ټولو شریکانو ته خبر ورکول په داسې توګه چې د پانگې برخه ګټه او تاوان ښکاره کړي. که شریکانو د یوې میاشتې په موده کې د بېلانس د وړاندې کولو څخه وروسته اعتراض ونه کړو بېلانس قطعي او معتمد شمېرل کېږي.

د درېم څپرکي پوښتنې

- ۱- د قانون په ذریعه د شرکت انحلال بیان کړئ؟
- ۲- د شرکت د ټاکلې مودې پای ته رسېدل چې د شرکت د انحلال لامل کېږي څرګند کړئ؟
- ۳- د ټولو مالونو له منځه تلل او د هغه مهم توکی چې د شرکت د انحلال لامل کېږي تشریح کړئ؟
- ۴- د قرار داد د ثبت نېټه واضح کړئ؟
- ۵- کومې فقرې د تضامني شرکتونو په قرارداد کې د لیکلو وړ دي واضح یې کړئ؟
- ۶- په تضامني شرکتونو کې د قضایي انحلال موارد واضح کړئ؟
- ۷- په تضامني شرکتونو کې الحاق (یوځای کېدل) څرګند کړئ؟
- ۸- د تضامني شرکتونو د انحلال اثار بیان کړئ؟
- ۹- د تضامني شرکتونو د تصفیه کوونکي تنخوا څرګنده کړئ؟
- ۱۰- د تضامني شرکتونو د تصفیه کوونکو الزام (په غاړه اخیستل) بیان کړئ؟

ګډ تضامني شرکتونه

ټوليزه موخه:

د ګډ(مختلط) تضامني شرکتونو د ماهیت او د هغه د جوړښت د کړو وړو په اړه د معلوماتو لاسته راوړل.

د زده کړې موخې: د دې خپرکي په پای کې به محصلین لاندې معلومات تر لاسه کړي:

- د ګډ تضامني شرکت عمومي احکام به توضیح کړي.

- د شریکانو اړیکي به له یو بل سره بیان کړي.

- د شریکانو اړیکي به له درېیمګړو وګړو سره بیان کړي.

- د شرکت پوروري او د شریکانو پوروري به توضیح کړي.

ګډ تضامني شرکت د تضامني شرکت له یو ډول څخه دی او له حقوقي پلوه د وګړو د شرکتونو له جملې څخه شمېرل کېږي. په دې مانا چې لکه تضامني شرکت، شریکان د هغه اعتماد پر اساس چې د هغوی په منځ کې شتون لري په خپلو کې د دې ډول شرکت په جوړولو تصمیم نیسي.

ګډ تضامني شرکت د تجارتي شرکتونو د پخوانیو ډولونو څخه یو ډول دی. ګډ تضامني شرکت په دې اصل کې له تضامني شرکت سره توپیر لري. چې د تضامني شرکت پر خلاف د ګډتضامني شرکت ټول شریکان تضامني شریکان نه دي، بلکې د هغوی یو شمېر محدودالمسئولیت شریکان دي.

د یادولو وړ ده؛ چې ګډ تضامني شرکتونه د ځینو مواردو په استثناء په ځانګړې توګه د شریکانو مسئولیت، په نورو ټولو مواردو کې د تضامني شرکتونو د احکامو تابع دي. دا دی په ګډ تضامني شرکت پورې اړوند مهم موضوعات تر څېړنې لاندې نیسو.

ماهیت او د جوړښت کړه وړه: د تجارت د اصولنامې ۲۴۳-۲۴۴ مادې

۱. تعریف: هغه شرکت چې تر ټاکلي عنوان لاندې د تجارت د ترسره کولو په مقصد جوړېږي. د یوه یا څو تنو شریکانو مسئولیت د شرکت د پورورو پر وړاندې غیرمحدود او د هغه بل شریک یا شریکانو مسئولیت په یوې ټاکلې پانګه محدود وي. نوموړی شرکت ګډ تضامني کوماندیت نومول کېږي. د هغو شریکانو پانګه چې د محدود مسئولیت تابع وي، امکان لري په ونډو ووېشل شي. د دې شرکت عنوان یوازې د تضامني شریکانو له نومونو څخه جوړېږي. نه د محدودالمسئولیت له شریکانو څخه.

له پورته عبارتو څخه څرګندېږي؛ چې ګډ تضامني شرکتونه له متضامنو شریکانو او د هغو شریکانو چې د محدود مسئولیت لرونکي دي د ونډې په اندازې ترکیبي دي.

په دې ډول شرکتونو کې د تضامني شریکانو په نسبت د تضامني شرکتونو مقررات او د غیر متضامن شریکانو په نسبت د سهامی شرکتونو مقررات تطبیقېږي. د شرکت په عنوان کې باید د ګډ متضامني کلمه حتماً ذکر شي او هم له شریکانو څخه اقلأ د یوه نوم لیکل چې د غیرمحدود مسئولیت لرونکی دی. د شرکت په عنوان کې اړین دی.

همدارنګه د ګډ تضامني او سهامی شرکتونو د تاسیس مقررات د تجارت د اصولنامې د ۲۵۰ مادې له مخې تصریح شوی دی، چې د دې ډول شرکت په جوړولو کې لږ تر لږه د پنځو تنو مؤسسینو شتون شرط دی. همدارنګه له نوموړې مادې سره سم لږ تر لږه له مؤسسانو څخه یو تن باید د متضامنو شریکانو له جملې څخه وي.

د تجارت اصولنامه د متضامنو شریکانو حقوقي اړیکي له یو او بل سره او له محدود مسئولیت لرونکو شریکانو سره، درېیمګړو وګړو او د شرکت د ادارې په اړه صلاحیتونه د هغه نمایندګي په بهر کې او له شرکت څخه بهر د احکامو تابع بولي، چې په پورته مورد کې د ګډتضامني شرکت په اړه څرګندونه شوې او هغه موارد چې نور خصوصیت ولري او د ګډ او سهامی شرکتونو په اړوند څپرکي کې یادونه نه وي شوې. د سهامی شرکتونو د مقرراتو تابع بولي.

۲. د ګډ تضامني شرکت عمومي احکام: د افغانستان د تجارت د اصولنامې په اساس له هغو مواردو پرته چې په دې څپرکي کې د مخکنی څپرکي د احکامو پر خلاف یادونه شوې ده د تضامني شرکتونو په اړه د تطبیق وړ احکام، د ګډو تضامني شرکتونو په اړه له یو بل سره معتبر دي. د شرکت د ډول (نوعیت) د تعیینولو د نه امکان په صورت کې چې ګډ تضامني وي. تضامني شرکت کتل کېږي. د ګډو تضامني شرکتونو په قرار داد کې د ۱۳۷ مادې سرپرته د محدودالمسئولیت شریکانو نومونه د پانګې له اندازې سره چې هر یو یې خپله پانګه ورکړې ده. هم ثبت او اعلانېږي. د افغانستان د تجارت د اصولنامې د ۱۳۷ مادې له مخې د لاندینیو مسایلو لیکل د شرکت په قرارداد کې حتمي دي.

- د قرارداد نېټه.
- نوم، شهرت، هستوګن ځای او د شریکانو ممیزه نور اوصاف او که بل شرکت، شرکت ته دننه شوی وي د نوموړي شرکت عنوان.
- د شرکت د تجارت مرکز.
- د شرکت تضامني والی.
- د شرکت عنوان.
- د هغو شریکانو نوم چې د شرکت په نوم د لاسلیک د صلاحیت لرونکي دي. د دې په څرګندولو چې یوازې او یا په ګډه د لاسلیک صلاحیت لري.
- د شرکت موضوع.
- د هغې پانګې برخه یا حصه چې هر شریک تعهد کړی وي او د غیر نغدي پانګې د یوې برخې اټکلي قیمتونه د هغه د قیمت د ټاکل شوي حساب سره.
- د هر شریک د ګډون برخه په ګټه او تاوان کې.
- د شرکت د تاسیس او پای ته رسېدلو نېټه.
- سربېره پر دې شریکان کولای شي، نورې فقرې چې ګټورې ورته ښکاري، په قرارداد کې ولیکي. لکه کوم څه چې په قرارداد کې لیکل شوي د هغوی ثبت او خپرول لازمي ګڼل.
- د دې اجازه نه ورکول چې د محدودالمسئولیت شریک سهمیه کار یا شهرت وي او د دې اجازه ورکول چې علمي یا هنري اختراع وي.
- په پانګه کې د محدودالمسئولیت شریک مسئولیت منحصر د هغه د سهمیې د دایرې په اندازه وي. محدودالمسئولیت د حسابیې په پای کې کولای شي د خپلې ګټې برخه او که په قرارداد کې څرګندونه شوې وي. خپل پولي ټکټ هم واخلي.
- که چېرې شرکت تاوان کړی وي. تر هغه وخته چې خپل تاوان بېرته وباسي. پولي ټکټ نه ورکول کېږي. خو په راتلونکي کال کې د پانګې د تاوان له پوره کېدو څخه وروسته د تېرو کلونو پولي ټکټ له پاتې ګټې څخه ورکول کېږي.
- محدودالمسئولیت شریکان مجبور نه دي. هغه پولي ټکټ او ګټه چې مخکې یې ترلاسه کړې، د هغو تاوانونو له جبران څخه چې وروسته پېښېږي، اعاده کړي.
- د یوه محدودالمسئولیت شریک د مړینې په صورت کې ورته د هغه پر ځای معرفي شمېرل کېږي

- که چېرې محدودالمسئولیت شریک خپل حق په شرکت کې د نورو شریکانو له اجازې پرته ټوله یا یوه برخه بل وگړي ته وسپاري. پېرودونکی به د شرکت په اداره کې د دخالت او په کارونو کې د تدقیق حق نه لري.

د شریکانو له یو بل سره اړیکي

که د شراکت په تړون کې د شریکانو له یو بل سره د اړیکو په اړه بل ډول څرگندونه نه وي شوي. په دې صورت کې دتضامني شرکتونو احکام تطبیقېږي. او کولای شو هغه په لاندې توگه بیان کړو:

- اداره یوازې په تضامني شریک پورې اړونده ده. محدودالمسئولیت شریکان د ادارې صلاحیت نه لري او نه شي کولای هغه کسان چې د ادارې صلاحیت لري، له هغه څخه منع کړي. لیکن کولای شي خپل نظریات وړاندې او د شرکت د اسنادو دفترونه په خپله او یا د پوهو وگړو په واسطه تدقیق کړي. په پوهو وگړو باندې د اعتراض په صورت کې د محدودالمسئولیت شریک د مراجعت په اثر پوه وگړي(اهل خبره) د محکمي له خوا ټاکل کېږي.

- د تجارت د اصولنامې د ۱۵۸ مادې احکام د نورو معاملاتو د اجراء یا په نورو شرکتونو کې د گډون په اړه د محدودالمسئولیت شریکانو په اړه نه تطبیقېږي. خو که چېرې محدودالمسئولیت شریک یوه موسسه چې د هغه معاملات د شرکت موضوع جوړوي تاسیس کړي یا یوه بل وگړي ته چې همداسې یوه موسسه یې پرانستې وي گډون وکړي. یا په یوه موجود شریک چې همدا ډول معامله کوي، دننه شي. د شرکت په پانډو او دفترونو کې به د تدقیق حق ونه لري.

له درېیمگرو وگړو سره د شریکانو اړیکي

هغه محدودالمسئولیت شریک چې نوم یې د شرکت په عنوان کې دننه وي. د درېیمگرو وگړو پر وړاندې په غیرمحدود صورت کې مسئول گنبل کېږي.(د تضامني شریک په صفت بدلون) لیکن هغه صلاحیتونه لکه مشوره ورکول، د پلټنې حق او د شرکت پر کارونو څارنه، د شرکت د مامورانو په ټاکلو او لرې کولو کې گډون د هغوی د غیر محدود مسئولیت لامل نه کېږي. د گډو تضامني شرکتونو اداره د تضامني شریکانو له صلاحیتونو څخه دي او د دغه صلاحیت حدود د هغو احکامو تابع دي، چې د تضامني شرکتونو په اړه تطبیقېږي. د شرکت مدیر کولای شي محدودالمسئولیت شریکان د وکیل په توگه د ځینو اداري کارونو په اجرا کولو وگماري. په دې حالت کې شرکت به د هغه د کارونو په اړه ځواب ویوونکی وي. خو که چېرې د خپل وکالت له حدودو څخه تېری وکړي مسئولیت په خپله همده ته متوجه کېږي.

د شرکت پوروي او د شريکانو پوروي

محدودالمسئوليت شريکان د پور ورکونکو پر وړاندې د شرکت په پانگه کې د خپلو سهميو په تناسب مسئوليت لري. پور ورکونکي تر هغه وخته چې شرکت منحل او يا اصولي تعقيبات ورباندې بې گټې نه وي پاتې شوي، هغوی ته مراجعه نه شي کولای. د گډتزامني شرکت د لاس تنگۍ په صورت کې، د شرکت د پور ورکونکو پورونه نسبت د شريکانو شخصي پور ورکونکو پورونو ته لومړيتوب لري. يانې لومړی بايد د شرکت پورونه ورکړل شي وروسته بيا د شريکانو شخصي پورونه اداء شي. که چېرې د شرکت شتمني د پور ورکونکو د پورونو لپاره بسنه ونه کړي پور ورکونکي کولای شي د خپلو پاتې شوو پورونو لپاره د غير محدودالمسئوليت هر شريک شخصي مالونو ته مراجعه وکړي په داسې حال کې د شرکت پور ورکونکي د شريکانو له شخصي پور ورکونکو سره، مساوي حقوق لري. احکام او د تطبيق وړ مواد د تزامني شرکتونو د انحلال او تصفيې په اړه، په گډو تزامني شرکتونو کې هم تطبيقېږي. هغه وگړی چې په شرکت باندې ټاکلی پور ولري او له بل پلوه پوروي یو محدودالمسئوليت شريک وي، چې تر اوسه يې د خپلې پانگې برخه نه ده ورکړې. امکان لري دغه پور د محدودالمسئوليت شريک له پور سره مجراء کړي.

د گډو تزامني شرکتونو په اړه قضيه

په يوه گډ تزامني شرکت کې چې د هغه پانگه ۲۵۰ زره افغانۍ ده. درې تنه هر يو بشيراحمد، ناديه او غلام رسول شريکان دي.

ناديه د تزامني شريک صفت لرونکې ده او دوه تنه نور شريکان غيرتزامني دي. يو وخت د شرکت پورونه ۴۸۰ زره افغانيو ته رسېږي او د شرکت شتمني د هغې د ورکړې لپاره بسنه نه کوي.

دې موضوع ته په پام سره چې ناديه ۱۵۰ زره افغانۍ د شرکت په پانگه کې ونډه لري، د بشيراحمد ونډه ۷۵ زره افغانۍ او د غلام رسول ونډه ۲۵ زره افغانۍ ده. له شريکانو څخه د هر يوه مسئوليت د ۴۸۰ زره افغانيو د ورکړې په اړه په کومه اندازه دی؟

د څلورم څپرکي لنډيز

ګډ تضامني شرکت د تضامني شرکت له يو ډول څخه دی. او له حقوقي پلوه د وګړو د شرکتونو له جملې څخه شمېرل کېږي. په دې مانا لکه تضامني شرکت، شريکان د هغه اعتماد له مخې چې د هغوی په منځ کې شتون لري په خپلو کې د دې ډول شرکت په جوړولو تصميم نيسي.

هغه شرکت چې تر ټاکلي عنوان لاندې د تجارت د ترسره کولو په مقصد جوړېږي. د يوه يا څو تنو شريکانو مسئوليت د شرکت د پورورو پر وړاندې غيرمحدود او د هغه بل شريک يا شريکانو مسئوليت په يوې ټاکلې پانګه محدود وي. نوموړی شرکت ګډ تضامني نومول کېږي.

د هغو شريکانو پانګه چې د محدود مسئوليت تابع وي، امکان لري په سهامو ووېشل شي. د دې شرکت عنوان يوازې د تضامني شريکانو له نومونو څخه جوړېږي. نه د محدودالمسئوليت له شريکانو څخه له پورته عباراتو څخه څرګندېږي چې ګډ تضامني شرکتونه له متضامنو شريکانو او د هغو شريکانو چې د محدود مسئوليت لرونکي دي د ونډې په اندازې ترکيبي دي.

د ګډ تضامني شرکت عمومي احکام د افغانستان د تجارت د اصولنامې په اساس د هغو مواردو په استثناء چې په دې څپرکي کې د مخکنې څپرکي د احکامو په خلاف يادونه شوې ده د تضامني شرکتونو په اړه د تطبيق وړ احکام، د ګډو تضامني شرکتونو په اړه هم معتبر دي. د شرکت د ډول د ټاکلو د نه امکان په صورت کې چې تضامني يا ګډ تضامني وي. تضامني شرکت ګڼل کېږي.

د شريکانو له يو بل سره اړيکي که د شراکت په تړون کې د شريکانو له يو بل سره د اړيکو په اړه بل ډول څرګندونه نه وي شوي. په دې صورت کې دتضامني شرکتونو احکام تطبيقېږي. اداره يوازې په تضامني شريک پورې اړونده ده. محدودالمسئوليت شريکان د ادارې صلاحيت نه لري. او نه شي کولای هغه کسان چې د ادارې صلاحيت لري، له هغه څخه منع کړي.

د څلورم څپرکي پوښتنې

- ۱- تضامني شرکتونه په کوم اساس منځته راځي بيان يې کړئ؟
- ۲- په تضامني شرکتونو کې په هغه صورت کې چې د شرکت شتمني د ټولو پورونو د ورکړې لپاره کافي نه وي موضوع بيان کړئ؟
- ۳- د قرار داد د ثبت نېټه واضح کړئ؟
- ۴- د تضامني شرکتونو د جوړښت لپاره اصلي توکيڅرگندکړئ؟
- ۵- د افغانستان د تجارت اصولنامه ۱۳۷ ماده د تضامني شرکتونو په قرارداد کې کومې فقرې (جملې) ليکلې دي واضح يې کړئ؟
- ۶- د افغانستان د تجارت اصولنامه ۱۵۱ ماده د شريکانو د مناسبت په اړه څه صراحت لري واضح يې کړئ؟
- ۷- د افغانستان د تجارت اصولنامه ۱۶۸ ماده د تضامني شرکتونو د لاس تنگي په اړه څه صراحت لري واضح يې کړئ؟
- ۸- د تضامني شرکتونو د انحلال اسباب بيان کړئ؟
- ۹- د تضامني شرکتونو د انحلال اثار واضح کړئ؟
- ۱۰- له تضامني شرکت څخه د ايستل شوي شريک حقوق بيان کړئ؟
- ۱۱- د تضامني شرکتونو د يوځای کېدو په اړه معلومات ورکړئ؟

سهامي شرکتونه

تولیزه موخه:

سهامي شرکتونه او د سهامي شرکتونو د څرنگوالي او د جوړښت د بڼې په اړه د معلوماتو لاسته راوړل

د زده کړې موخې: د دې خپرکي په پای کې به محصلین د لاندې موضوعاتو په اړه معلومات ترلاسه کړي:

- د سهامي شرکتونو تشکیلات او اداره به توضیح کړای شي.
- عمومي جمع او د هغه دندې به بیان کړي.
- مدیره هیئت به توضیح کړای شي.
- د څارنې هیئت به بیان کړای شي.
- د ونډې اسناد به بیان کړای شي.

سهامي شرکتونه د تجارتي شرکتونو بل ډول جوړوي او د شرکتونو د حقوقو د ردیف بندۍ له پلوه د پانگې شرکتونو له جملې څخه گڼل کېږي. په دې مانا چې په دې ډول شرکتونو کې د شریکانو یو ځای کېدل د شرکت د پانگې د اعتبار په اساس ترسره کېږي. دغه اصل د دې ډول شرکتونو د معامله دارانو په وړاندې ځانگړی اهمیت لري.

څکه د تضامني شرکتونو پر خلاف، د سهامی شرکت شریکان محدودالمسئولیت دي. د لویو سهامی شرکتونو ونډه د بورس په بازار کې موندل کېږي او له یوه وگړي څخه بل وگړي ته لېږدول کېږي. د دې لپاره چې د دې ډول شرکتونو د ونډو د تل پلورلو او پېرودلو په نسبت، د شریکانو هويت تل په بدلون کې وي. دغه ډول شرکتونه د (انونیم) شرکت په نوم یادوي.

سهامی شرکتونه یا انونیم د ادارې له نظره د تضامني، گډ تضامني او محدودالمسئولیت یا لیمتد شرکتونو په نسبت ډېر پېچلي دي او زیاتره شریکان د تجارتي مهمو او لویو معاملو لپاره د دې ډول شرکتونو جوړولو ته مخه کوي.

د سهامی شرکتونو ماهیت او د جوړښت بڼه

۱. **تعریف:** سهامی شرکتونه هغه شرکتونه دي چې تر یوه ټاکلي عنوان لاندې د تجارتي معاملاتو لپاره جوړ شوي، د هغوی پانگه ټاکلې او په ونډو وېشل شوي او د هر شریک مسئولیت د هغه د ونډې په اندازه محدود وي.

۲. **د جوړښت (تشکیل) بڼه:** په دوو بڼو جوړېږي:

۱. په ژر تر ژره بڼه (پر بنسټ اېښودونکو ی-پورې اړوند).

۲. په تدریجي بڼه (د عمومي ونډو پر بنسټ).

سهامی شرکتونه لږ تر لږه له پنځو بنسټ اېښودونکو او ونډه لرونکو څخه جوړېږي. له ونډه اخیستنې څخه موخه د شرکت په پانگه کې د وگړي تعهد کول د ټاکلو پیسو په ورکړه د گټې د لاسته راوړلو لپاره دي.

بنسټ اېښودونکي هغه کسان دي چې اساسنامه جوړوي او پر هغه لاسلیک کوي. د موضوعاتو له جملې څخه چې باید په اساسنامه کې ولیکل شي. کېدای شي د شرکت له عنوان او د هغه موضوع، د شرکت مرکز، پانگه او د ونډو ډول، د هرې ونډې قیمت او د ورکړې شرایط، د مدیره هیئت او د څارنې هیئت د ټاکلو طرز، د هغوی صلاحیتونه او د شرکت د دوام د مودې قید څخه یادونه وشي (د افغانستان د تجارت د اصولنامې ۱۷۰ ماده).

په اساسنامه کې لیکل شوي موضوعات

د افغانستان د تجارت د اصولنامې ۲۷۰ ماده: لازمه ده د اساسنامې یوه نسخه د اقتصاد وزارت ته، د شرکت د جوړولو د اجازه پانې د لاسته راوړلو لپاره وړاندې شي. همدارنگه د یادولو وړ ده، چې د شرکت په پانگه کې د گډون غوښتنه ځینې شرایط او محتویات لري چې د تجارت د اصولنامې په ۲۷۳ ماده کې یې بیان شوی دی.

- هغه ونډه چې په هغه باندې تعهد کېږي لازمه ده حقيقي او بشپړه وي او د بالفعله ونډې قيمت څلورمه برخه ورکړل شي. د ونډې د اسنادو صادرو د ټاکل شوي قيمت څخه لږ جايز نه دي.

- هغه وگړي چې په شرکت کې يې د گډون تعهد کړی. د بنسټ اېښودونکو د غوښتنو په اساس په يوې ټاکلې موده کې د ونډو د څلورمې برخې په ورکړه مجبور دي (۲۷۶۱).

د سهامی شرکتونو تشکيلات او اداره

په سهامی شرکتونو کې درې لاندې ارگانونه فعاليت لري. لومړی، عمومي مجمع چې په هغه کې سهم لرونکي راټول شوي د شرکت حياتي مسايل حلوي او تصميم نيسي.

دویم، مدیره هیئت چې د شرکت کارونه اداره کوي.

درېم، د څارنې هیئت چې په شرکت پورې اړوند کارونه او د مدیره هیئت اجراءات څاري. دا دی هر یو په لنډه توگه مطالعه کوو.

۱. **عمومي مجمع:** عمومي مجمع د وگړو له اجتماع یا ټولنې څخه عبارت ده چې د شرکت حقوقي شخصیت منځ ته راوړي او یا د شرکت حکمي شخصیت د هغوی په وجود پورې تړلی دی. دغه مجمع د شرکت ډېر لوړ مرکزي قدرت دی او د هغه د مقرراتو ټاکونکی دی. عمومي مجمع په درې ډوله ده. د تاسیس عمومي مجمع یا بنسټ اېښودونکی عادي عمومي مجمع او بالاخره فوق العاده عمومي مجمع.

د تجارت اصول نامې یواځې د عادي عمومي مجمع او فوق العاده عمومي مجمع په اړه وړاند وینه کړې ده. دا دی هر یو یې تر بررسی لاندې نيسو.

الف: د تاسیس عمومي مجمع: د عمومي مجمع بلنه یا دعوت د ټولنې لپاره تاسیس او د ۲۷۸ مادې د احکامو پر اساس تر سره کېږي. د تاسیس د عمومي مجمع ټولنه د هغو وگړو په حضور چې لږ تر لږه نیمایي پانگه ټمایل کړي، د اعتبار وړ ده.

د عمومي مجمع پرېکړې یا تصامیم د حاضرینو د رأیو په اثریت صادرېږي.

- که چیرې په عمومي مجمع کې د رأیو د نظریاتو اتفاق ترلاسه نه شي، مخالفین کولای شي خپل ملاحظات ولیکي.

- هغه موسسان چې د پانگې پر ځای جنس وړاندې کوي، یا هغه کسان چې د خپل ځان لپاره یې د ځانگړو منافعو په اړه وړاندوینه کړي وي، په هغو مذاکراتو کې چې د اجناسو د قیمت ټاکلو او د ځانگړو منافعو په اړه منځ ته راځي د رأیې حق نه لري.

- که چېرې په اساسنامه کې د مدیره هیئت د ټاکلو په اړه څه نه وي ذکر شوي. د هغوی ټاکل د تاسیس د عمومي مجمع په واسطه ترسره کېږي.
- عمومي مجمع، د څارنې یا نظارت هیئت ټاکي، که د هغوی ټاکل په اساس نامه کې نه وي لیکل شوي.
- د څارنې یا نظارت په هیئت کې دوه یا څو وګړي شامل وي.
- د اجناسو د قیمت ټاکل د پوه خلکو (اهل خبره) په واسطه د نقدي پانګې سهم لرونکو د دوو ثلثو په وړاندې ترسره کېږي او پرېکړې یا تصامیم د رایو د اکثریت لخوا نیول کېږي.
- د تاسیس عمومي مجمع، د موسسانو په واسطه د بلنلیکونو په ذریعه چې د اهل خبره وو د گذارش لرونکي دي، ټولني ته بلل کېږي.
- د اهل خبره وو د گذارش په مطالعه کې عمومي نقش د تجارت اصول نامه ۲۷۴-۲۸۵-۲۸۶ مواد.
- موسسین نه شی کولای په اساس نامه کې داسې مقررات ولیکي چې د هغه په موجب ونډې پرته له بدلې (عوض) مجاني یا نغدې پیسې چې د شرکت د پانګې د تنقیص لامل کېږي ځان ته تخصیص ورکړي.
- د هغه شرکت جوړښت یا تشکیل چې د تجارت د اصول نامې د ۲۸۸ مادې سره سم تصدیق شوی، د اړوندې تجارتي محکمې په دایره کې ثبتېږي.
- د شرکت جوړښت یا تشکیل لزوماً باید خپور یا نشر شي. پرته له دې په قانوني توګه تشکیل نه گنبل کېږي او نه شي کولای د هېڅ ډول معاملاتو په ترسره کولو اقدام وکړي.
- په هغو شرکتونو کې چې په بیړنی ډول جوړېږي شریکان د اساسنامې مواد د ۲۷۴، ۴، ۵، ۲۷۸ او ۲۷۰ موادو سره سم جوړوي. همدارنګه د ۲۷۲ او ۲۷۳ موادو مراعاتول د اقتصاد وزارت د عریضې او په هغه کې د راغلو ضروري څیزونو په اړه لازم دي.

د عمومي مجمع د غونډو د لېږدولو حل

د عمومي مجمع غونډې په هغه ځای کې ترسره کېږي چې د شرکت په اساس نامه کې لیکل شوي دي. که چېرې په اساس نامه کې په دې اړه څه نه وي ذکر شوي، غونډې د شرکت په مرکز کې دایرېږي.

د عمومي مجامعو د تشكيل نصاب

هغه نصاب چې په اساسنامه کې ليکل شوي معتبر دي، په شرط د دې چې نمايندگان کومې سهمې چې له رأيو څخه لاسته راوړي. د شرکت د ټولې پانگې له څلورمې (ربع) څخه لږه نه وي. که چېرې نصاب په لومړۍ ټولنه يا اجتماع کې ترلاسه نه شي، د ۱۵ ورځو په اوږدو کې مجمع د دويم ځل لپاره ټولني يا اجتماع ته بلل کېږي. تصاويب د رأيو په اکثريت که اصالتاً يا وکالتاً وي معتبر دي، له سهم لرونکو څخه هېڅ يو په هغه موضوع کې چې دوی خپله له هغه سره علاقه ولري، د رأيو ورکولو حق نه لري. په عمومي مجمع پورې اړوند احکام په ۳۴۷-۳۶۸ موادو کې ليکل شوي دي.

د مجمع رئيس د مجمع د غړو په واسطه ټاکل کېږي. هغه سهم لرونکي چې په سلو کې ۱۰ سلنه د شرکت سهم لرونکي دي. کولای شي د شرکت د تاسيساتو د ناوړه استعمال په صورت کې او يا د اساسنامې د مقرراتو او قانون د احکامو په تطبيق کې اخلال رامنځته کړي او له عمومي مجمع څخه د خصوصي څارنې هيئت د ټاکلو غوښتنه وکړي. که چېرې د مدعيانو ناوړه نيت ثابت شي. د هغو ټولو تاوانونو مسئوليت چې د دعووو په اثر شرکت ته رسيدلی دی د هغوی په غاړه به وي. **رأيه ورکول:** رأيه ورکول د اساسنامې له مندرجاتو سره سم ترسره کېږي. که چېرې په اساسنامه کې په دې اړه څه نه وي ذکر شوي، رأيه ورکول د ونډو په تناسب ترسره کېږي.

د برخې اخيستني او تشكيل د قواعدو د نه رعایتولو مسئوليت

د موسسانو او هغو کسانو مسئوليت چې د شرکت د پاڼو او اسنادو په ليکلو کې يې لاس درلود، د هغو زيانونو په اړه چې د نوموړي بيان ليک او اسنادو د غلطۍ له امله په ۲۸۸ ماده کې راغلي دي، د پوښتنې وړ دي. که چېرې د ونډو قيمت نه وي ورکړل شوی خو د حقيقت په خلاف ورکړل شوي وښودل شي. موسسان او هغه وگړي چې په دې کار کې يې له هغوی سره گډون کړی وي مسؤل دي او مجبور دي د هغه قيمت له خپلو شخصي پانگو څخه ورکړي. موسسان يا هر هغه څوک چې د جنسي پانگې په ټاکلو کې له چل او غولولو څخه کار واخلي هغوی به مسؤل وي. که چېرې شرکت ته له دې لارې تاوان او ضرر پېښ شي د هغه په ورکړه او جبران مکلف دي. موسسان د دريم گړو وگړو په وړاندې د هغو تعهداتو په اساس چې د شرکت د جوړولو لپاره يې ترسره کړي دي مسئوليت لري (د تجارت اصول نامه ۳۰۰ ماده).

ب- عادي عمومي مجمع: دغه مجمع يواځينۍ وسيله ده چې سهم لرونکي کولای شي خپل نظريات د هغې په ذريعه عملي کړي، د همدې مناسبت له امله ده چې د افغانستان د تجارت د اصول نامې په ۱۳۴۸ ماده کې د عادي عمومي مجمع ټولنه يا اجتماع د هرې حسابي دورې له ختمېدو وروسته د څلورو مياشتو په ترڅ کې او يا لا اقل په کال کې يو ځل لازمه گڼي. په دې

صورت کې د یادونې وړ ده چې کولای شو عمومي مجمع ته په کال کې څو ځلې او یا لږ تر لږه یو ځل بلنه ورکړو. د عادي عمومي مجمع بلنه د شرکت د مدیره هیئت په پرېکړه او تصمیم ترسره کېږي.

په عادي عمومي مجمع کې عمومي پرېکړې یا تصامیم د مدیره هیئت په وسیله نیول کېږي او همدارنگه کلنی پلان د شریکانو په اطلاع او تصویب رسیږي. د تجارت له اصول نامې سره سم که چېرې د شرکت په اساسنامه کې بل ډول وړاندوینه نه وي شوي. عمومي مجمع په هغه ځای کې چې د شرکت مرکز هلته واقع دی اجتماع ته بلل کېږي. د سهم خښتوان په عادي عمومي مجامعو کې د خپلې ونډې په نسبت د رأې حق لري. هغه سهم لرونکي چې د ټاکلي سهم لرونکي نه وي، کولای شي په گډه توگه خپلې ونډې د نصاب حد ته ورسوي د خپلو له منځ څخه یو وگړی د استازي په توگه په لیکلې بڼه معرفي او د عمومي مجمع په مذاکراتو کې گډون وکړي.

د عمومي مجامعو د تشکیل لپاره هغه نصاب چې د اساسنامې ټاکلی شرط دی خو مشروط په دې چې د پانکې له $\frac{1}{9}$ برخې څخه لږ نه وي.

د عادي عمومي مجمع دندې: عمومي مجمع چې د شرکت د کلني فعالیت له جریان څخه پلټنه کوي لاندې دندې په غاړه لري:

۱. **د مدیره هیئت ټاکل:** د عمومي مجمع یوه له مهمو دندو څخه د مدیره هیئت ټاکل دي، ځکه د مدیر ټاکل چې په حقیقت کې د شرکت د ادارې لپاره د ونډو لرونکو استازی دی. د شرکتونو په گټه او تاوان کې زیاته اغېزه لري.

۲. **د څارنې یا نظارت هیئت ټاکل:** د څارنې یا نظارت هیئت ټاکل د عادي عمومي مجمع دنده ده.

۳. **د بېلانس تصویب:** د دې لپاره چې سهامی شرکتونه پوه شي چې د هغوی گټه او تاوان په کومه اندازه دی، مدیره هیئت دنده لري تر څو د شرکت بېلانس جوړ، د غور او دقت په غرض یې عمومي مجمع ته وسپاري، دغه مجمع یا بېلانس تصویبوي او یا د هغه پیچلي او ستونزمن څیزونه بیرته مستردوي.

۴. **د گټو وېشنه:** د دې لپاره چې د شرکت د گټو په وېشنه کې تبعیض ښکاره نه شي د عمومي مجمع یوه له دندو څخه چې په هغه کې ټول سهم لرونکي کولای شي گډون وکړي د گټو وېشنه ده.

۵. **د وړاندیزونو تصویب یا رد:** کوم وړاندیزونه چې د مدیره هیئت یا د یوه سهم لرونکي لخوا وړاندې کېږي، بالاخره تصویب او یا په هر کار اقدام کېږي چې د شرکت په خیر او صلاح وي،

مشروط په دې چې د عمومي مجمع له صلاحیتونو څخه فوق العاده نه وي.

۶. د عادي عمومي مجمع بلنه او تدویر: د عادي عمومي مجمع بلنه د مدیره هیئت له صلاحیتونو څخه دي. که چېرې په اساسنامه کې بل ډول وړاند وینه نه وي شوي. په هغه ځای کې چې د شرکت مرکز واقع شوی وي بلنه ورکول کېږي. د دغې بلنې له تدویر څخه لږ تر لږه یوه میاشت وړاندې سهم لرونکو ته اطلاع ورکول کېږي. د عادي عمومي مجمع د ټولنې یا اجتماع پر وخت یو جدول جوړېږي، چې په هغه کې د هغو سهم لرونکو یا د هغوی د وکیلانو نوم، هستوګنځای او د ونډو اندازه چې حاضر شوي دي لیکل کېږي. دغه جدول د مجمع د رئیس او منشي لخوا لاسلیک کېږي او د شرکت په مخصوصه دوسیه کې قیدېږي. عمومي مجمع په خپلو کې یو تن د رئیس په توګه ټاکي. په عمومي مجمع کې پرېکړې یا تصامیم څه اصالتاً او څه وکالتاً د رایو په اکثریت نیول کېږي.

ج- فوق العاده عمومي مجمع: د سهامی شرکت د فعالیتونو په بهیر کې ځینې حالات را مخ ته کېږي تر څو د هغه جریانونه د شرکت له عادي امورو څخه بهر او په دې اړه تصامیم ونیول شي. مثلاً یو شرکت غواړي خپله د فعالیت موده تمدید کړي او یا خپله پانګه زیاته او یا لږه کړي او یا تصمیم د انحلال ولري. په داسې مواردو کې عمومي مجمع ته فوق العاده بلنه ورکول کېږي ترڅو د تصمیم په نیولو اقدام وکړي.

د عادي او فوق العاده عمومي مجمع تر منځ توپیر کیدای شي د هغه له تصمیم څخه وکړو. ځکه عادي عمومي مجمع هغه امور چې هر شرکت عادتاً د خپل فعالیت په بهیر کې لري، برسي کوي. په داسې حال کې چې فوق العاده عمومي مجمع په هغو مواردو کې جوړېږي او تصمیم نیسي چې عادتاً د فوق العاده متقاضیانو په اساس منځ ته راغلې وي. د فوق العاده عمومي مجمع غونډو ته بلنه د ۱- ت - ا، سره سم د مدیره هیئت او د څارنې یا نظارت ۶ هیئتونو او په هغو ونډه لرونکو پورې چې لږ تر لږه ۲۰ فیصده د ونډې لرونکې وي، اړوندېږي. په وروستۍ یادونه کې نوموړي ونډه لرونکي د عمومي مجمع د تړون په برخه کې لیکلې او مستنده غوښتنه ورکوي. مدیره هیئت مکلف دی. تر څو د دغې غوښتنې په اثر عمومي مجمع فوق العاده ټولنې یا اجتماع ته راوغواړي.

همدارنګه امکان لري د شرکت په اساسنامه کې دغه لږ حد ۱۰ فیصده هم وټاکل شي. که چېرې د ونډه لرونکو لیکلې غوښتنې ته د مدیره هیئت او یا د څارنې یا نظارت هیئت لخوا قدر او درناوی و نه شو، د تجارت نامې د اصولو د ۳۵۵ مادې له حکم سره سم، پخپله د شرکت تجارتي محکمه کولای شي د نوموړو ونډه لرونکو د مراجعې په اثر عمومي مجمع راوبولي او په هغو موضوعاتو چې هغوی یې غوښتنه کړې ده په اجنډاء کې تر جر او بحث لاندې راولي.

فوق العاده عمومي مجمع لاندي صلاحيتونه لري:

- ۱- د شرکت د فعاليت موده تجديد کړي.
- ۲- د شرکت نوم او مرکز ته تغيير ورکړي.
- ۳- ممتازې ونډې خپرې يا منتشرې کړي.
- ۴- د شرکت پانگې ته زياتوالی او يا کموالی ورکړي.
- ۵- د شرکت موضوع ته تغيير ورکړي.
- ۶- د مديره او څارنې يا نظارت هيئت د غړو په تعداد او د هغوی د خدمت په موده کې تغييرات راوړي.

۷- د عمومي مجمع د بلنې په اړه مقرراتو ته تغيير ورکړي.

۸- شرکت منحل کړي حتا که چېرې دغه انحلال د شرکت د وړاندوينې د پای ته رسېدلو له نېټې څخه وي. په لنډه توگه کولای شو ووايو چې دغه مجمع کولای شي د اساسنامې په ټولو موادو کې لازم تغييرات راوړي، په شرط د دې چې له قانون سره کوم مخالفت ونه لري. کله چې فوق العاده عمومي مجمع غونډې ته رابلل کېږي. د مجمع اجنډاء د بلنې په اعلان کې قيدېږي، تر څو ونډه لرونکي پوه شي چې موضوع څه ده او په دې ترتيب له مخکينۍ آماده گۍ سره غونډې ته حاضر شي.

۲. مديره هيئت (د تشکيل کړه وړه): مديره هيئت اقلأ (لږترلږه) له دريو کسانو څخه جوړېږي چې د عمومي مجمع لخوا ټاکل کېږي. (د لومړني مديره هيئت ټاکل د اساسنامې په ذريعه هم ممکن دي). د مديره هيئت له غړو څخه هر يو مجبور دی خپلې يوه اندازه ونډې د ضمانت په توگه شرکت ته ورکړي. د هغوی د مودوعه (امانت ورکړل شوو) ونډو اسناد دې مهر شي او د شرکت په خزانه کې دې خوندي وساتل شي او تر هغه مهاله چې د تصدی د مهال يا زمان له مسئوليت څخه پخپله برأت ترلاسه نه کړي، له خزانې څخه نه بهر کېږي. د دغو ونډو قيمت د شرکت د پانگې د يو په سلو معادل وي. که چېرې د شرکت يو فيصد پانگه له (دوو سوو) زرو افغانيو څخه تجاوز وکړي له دې پيسو څخه زياته وېشنه جبري نه ده. د مديره هيئت غړي زياتره د دريو کلونو لپاره ټاکل کېږي او که چېرې په اساسنامه کې کوم مانع نه وي د هغوی مجدد ټاکل جازب دي. هر کال د مديره هيئت غړي په خپلو کې يو رئيس او د اړتيا په وخت کې يو مرستيال هم ټاکي.

که چېرې د معزول شوي غړي په ځای بل وگړی د مديره هيئت د غړي په توگه وټاکل شي،

باید موضوع د عمومي مجمع لومړنۍ ټولنې يا اجتماع ته وړاندې شي. د مدیره هیئت د غړو عزل چې د اساسنامې په ذریعه ټاکل شوی دي. که چېرې عمومي مجمع هغه تصویب کړي جایز دی.

الف- د مدیره هیئت صلاحیتونه:

- د شرکت او په هغه پورې د اړوندو کارونو اداره.
- د شرکت په نوم د حقوقي معاملاتو اجراء کول.
- مصالحې او حاکمیت ته راگرځېدل که چېرې د شرکت په گټه وي.
- د شرکت د پانو او اسنادو لاسلیک کول او هغوی ته اعتبار ورکول که چېرې د دغه کار صلاحیت په اساسنامه کې بل وگړي ته نه وي ځانگړی شوی.

ب- د مدیره هیئت د غړو تعهدات:

- په هغو غونډو کې نه گډون کول چې د هغوی له گټو سره تړاو لري.
- باید خپلې شخصي گټې په غونډه کې توضیح او ثبت کړي، د پیدا شوو زیانونو په جبران او تعویض دې د احکامو له مخالفت څخه تعهد وکړي.
- که چېرې د مدیره هیئت زیاتره غړي شخصي گټې ولري، باید موضوع د عمومي مجمع په لومړنیو غونډو کې مطرح شي.
- د مدیره هیئت له غړو څخه یو هم حق نه لري شخصاً او یا بالواسطه په خپل حساب او یا د شرکت د بل وگړي په حساب تجارتي معاملات ترسره کړي. مگر دا چې له عمومي مجمع څخه له مخکې اجازه ولري.
- د مدیره هیئت له غړو څخه یو هم نه شي کولای د عمومي مجمع له اجازې پرته د اړوند شرکت د تجارتي معاملو له ډول څخه په تجارتي معامله کې پخپله په کار بوخت شي همدارنگه نه شي کولای شخصاً د مسئول غړي په توگه په یوه بل شرکت کې چې په همدغه ډول معامله لکيا دی و گمارل شي. شرکت کولای شي د پیدا شوې خسارې غوښتنه چې د دې اصل د نه مراعاتولو له کبله پېښه شوې وکړي.
- د تېر کال د اسنادو او بېلانس ترتیب او تنظیم.

ج- د شرکت د پانگې لږوالی (تقلیل): که چېرې د شرکت پانگه نیمایي ته ټیټه شي، مدیره هیئت د تصمیم نیونې لپاره د پانگې د بشپړېدو په اړه په اصلي اندازه یا په پاتې اندازه اکتفا کوي

یا د شرکت د انحلال لپاره عمومي مجمع ته په چټکه توګه بلنه ورکوي. که چېرې یواځې د پانګې دریمه (ثلث) برخه پاتې وي او عمومي مجمع د پانګې د بشپړېدو یا د هغې د دریمې برخې د اکتفاء په اړه تصمیم و نه نیسي، شرکت منحل شمېرل کېږي. که چېرې د شرکت دیون (پورونه) د پانګې په نسبت زیات وي، مدیره هیئت له محکمې څخه د افلاس (لاس تنګي) په غوښتنه مکلف دی.

د شرکت د لګښتونو ثبت

د افغانستان د تجارت اصول نامه ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷ مواد، اجتماعات یا ټولنه هغه وخت اعتبار لري چې د هغه نیمايي غړي حضور ولري. هغه تصمیم چې د رأیو په اکثریت نیول کېږي، اعتبار لري. تفویض په رأی ورکولو کې مجاز نه دی، که چېرې رأی مساوي وي قضیه راتلونکې ته پاتې کېږي. که چېرې په راتلونکې غونډه کې رأی بیا هم مساوي شي قضیه مسترده ګڼل کېږي.

د مدیره هیئت هغه شمېر غړي چې د عامل هیئت غړیتوب (عضویت) نه لري. د ټولني یا اجتماع د هرې ورځې لپاره مستحق الحضور ګڼل کېږي خو که په اساسنامه کې بل ډول لیکل شوي وي. که چېرې په اساسنامه کې د هغه اندازه نه وي ټاکل شوې د عمومي مجمع لخوا ټاکل کېږي. په هغه مواردو کې د مدیره هیئت غړي هغو د معاملاتو مسئول کېږي، چې د شرکت په نامه یې ترسره کړي دي. د افغانستان د تجارت اصول نامه ۳۲۰ ماده:

- ۱- د سهامو د سند په بدل کې د شریکانو د تادیاتو د تصدیق د صحت نشتوالی.
- ۲- د هغو ګټو د حقیقت نشتوالی چې توزیع او ورکول کېږي.
- ۳- د هغو دفترنو نشتوالی چې قانوناً د هغوی شتون لازمي دی او یا د هغه د نظم نشتوالی.
- ۴- د هغو پرېکړو یا فیصلو نه اجراء کول چې د عمومي مجمع لخوا ترسره کېږي.
- ۵- د هغو ټولو دندو نه تر سره کول چې د قانون په اساس یا د شرکت د اساسنامې په بناء دوی ته سپارل شوي وي. که چېرې شرکت د پنځو فورو له دندو څخه یوه دنده د مدیره هیئت یوه غړي ته سپارلې وي، مسئولیت یواځې هماغه شخص ته متوجه کېږي. د مدیره هیئت غړي چې نوي ټاکل کېږي مجبور دي د سابقه غړو د غیر اصولي معاملاتو څخه د اطلاع په صورت کې د څارنې هیئت ته اطلاع ورکړي او که نه په مسئولیت کې به دوی هم شریک وشمېرل شي.

د مدیره هیئت هغه شمېر غړي چې د سابقه غړو غیر اصولي معاملات د مجلس په پېښه کې لیکي او د څارنې هیئت ته یې هم په لیکلې بڼه خبر ورکوي، له مسئولیت څخه خلاصیږي. که چېرې د مدیره هیئت له غړو څخه یو تن په دسیسه، چل یا د حقیقت په خلاف اظهارات د شرکت د اوسني وضعیت په اړه، دریم ګړي وګړي اغفال کړي، شخصاً د هغه ضرر مسئول دی چې

له دغې لارې څخه پیدا کېږي.

هغه دعوی چې د تجارت د اصولنامې د (۳۲۰ او ۳۲۱) موادو په موجب د مدیره هیئت پر غړو باندې د امکان وړ وي. د معاملې د پېښېدو له نېټې څخه تر پنځو کلونو پورې اقامه کېدای شي. پرته له هغه د دعوی حق ساقطیږي.

هغه کسان چې د دعوی د اقامې حق د مدیره هیئت پر غړو باندې یې لري: د تجارت اصول نامه ۳۲۵ ماده.

۱- عمومي مجمع.

۲- هغه ونډه لرونکي چې لس په سلو کې د شرکت د پانگې څښتنان دي.

د شرکت د اجرااتو سپارل هغه مدیر ته چې د مدیره هیئت غړی نه دی (لکه د مدیره هیئت نورو غړو غوندې مسئول دی).

د غړو په وړاندې د مدیره هیئت د غړو مسئولیت:

د تجارت د اصولنامې ۳۲۷ ماده په دې اړه داسې بیان کوي: د مدیره هیئت غړي له هغې تېروتنې څخه چې له مدیر څخه صادر شي، مسؤل نه دي. خو که چېرې د مدیره هیئت غړي داسې وگړي چې اهلیت ونه لري په کار وگماري او یا د هغوی د بدو کارونو او معاملاتو په اړه ناغېږي وکړي او یا په هغو کارونو کې چې د هغه صلاحیت نه لري د کار اجازه ورکړي البته د شریکانو په وړاندې به مجتمعاً مسؤل وي.

په همدې ترتیب، د مدیره هیئت غړي چې د ۳۲۲ مادې په موجب په دې ډول تقصیراتو کې خپل نه گډون ثابت کړي له مسؤلیت څخه به خلاص وي.

مدیران کولای شي د مدیریت د دندې په استثناء د ځینو معاملاتو اجراء کول چې له اجازې پرته وي بل یوه ته وسپاري.

مدیره هیئت کولای شي خپل صلاحیتونه د رأیو په اکثریت خپل یوه او یا څو تنو غړو ته وسپاري.

هغه دفترونه چې باید د مدیره هیئت په مرسته جوړ شي:

۱- د ونډه لرونکو ځانگړی دفتر.

۲- د پانگې په وړاندې د ورکړې (تادیاتو) دفتر.

۳- د عمومي مجامعو د پېښو کتاب.

۴- د مدیره هیئت د تصاویبو کتاب.

که چېرې په اساسنامه کې بل ډول نه وي لیکل شوي، د شرکت د مامورانو گمارل په مدیره هیئت پورې تړاو لري.

د مدیره هیئت او څارنې هیئت د غړو د صلاحیت ختم موارد (افلاس، د قانوني اهلیت سلېدل، په جنایت یا جرم باندې محکومېدل).

د څارنې جرگه:

د مدیره هیئت له اعمالو څخه د څارنې لپاره او له هغه څخه د عمومي مجمع خبرولو لپاره په هر سهامی شرکت کې یو هیئت شتون لري چې د څارنې د هیئت په نوم یادېږي. او له پورتنیو مراتبو څخه څارنه کوي. که چېرې په اساسنامه کې یادونه نه وي شوي چې، د څارنې د هیئت د غړو شمېر دې دوه تنه وي او دغه غړي د لومړي ځل لپاره د یوه کال لپاره او په دویم ځل کې د دريو کلونو لپاره ټاکل کېدای شي. دغه غړي کېدای شي چې، د شرکت د غړو له جملې څخه وي او یا د درېیم ګرو وګرو له جملې څخه له شرکت څخه بهر.

د دویم ځل لپاره د څارنې د هیئت مجدد غوره کول امکان لري. خو د څارنې د هیئت غړي په عین زمان کې په هېڅ ډول سره د شرکت د اداري چارو د مدیره هیئت غړي په توګه نه شي ټاکل کېدای.

د شرکت د مدیره هیئت غړي چې د هغوی د خدمت موده پای ته رسیدلې وي تر څو چې یې د عمومي مجمع لخوا براءت نه وي ترلاسه کړی، د څارنې هیئت د غړي په توګه دنده نه شي ترلاسه کولای.

الف- د څارنې هیئت ټاکل او تشکیل:

- د څارنې د هیئت شمېر د شرکت د اساسنامې په واسطه ټاکل کېږي.
- که چېرې په اساسنامه کې د هغوی شمېر نه وي ذکر شوی، شمېر یې دوه تنه دی.
- د لومړۍ دورې له بشپړیدو وروسته، د هغوی ټاکل د دویم ځل لپاره په عین څوکۍ مجاز دی.
- د څارنې هیئت غړي د مدیره هیئت یا د شرکت د معاملاتو د ادارې د غړو د ټاکلو صلاحیت نه لري.

- عمومي مجمع کولای شي چې د ځينو ټاکلو موضوعاتو د څارنې او تدقيق لپاره، د څارنې بېل هیئت وټاکي.

- هغه کسان چې د مدیره هیئت له غړو سره خپلوي او نږدېوالی لري، د څارنې د هیئت د غړي په توګه ټاکل کېدای نه شي.

ب- د څارنې د هیئت عزل (له کارڅخه ایستل): (د افغانستان د تجارت د اصول نامې ۳۳۸-۳۳۹ مواد).

- که چېرې عمومي مجمع وغواړي کولای شي د څارنې هیئت عزل کړي. که غړی د ونډه لرونکو له منځ څخه ټاکل شوی وي د خپل د عزل په نسبت د خسارې د جبران دعوی نه شي کولای.

- باید د څارنې هیئت د غړو ټاکل، ګمارل او تبدیلول د مدیره هیئت په واسطه د تجارت په دفتر کې ثبت کړي.

- که چېرې د څارنې هیئت له غړو څخه یو تن د یوه علت له کبله د دندې له ترسره کولو څخه پاتې شي، د څارنې نور غړي د هغه د کارونو د ترسره کولو لپاره د عمومي مجمع د لومړنۍ ټولنې یا اجتماع تر موقع پورې یو بل موقت غړی ټاکي.

- که چېرې د څارنې هیئت له دوو وګړو څخه جوړ وي او یو له هغوی څخه د خپلې دندې د ترسره کولو لپاره حاضر نه شي، کمبود غړی محکمه ټاکي او د لومړنۍ عمومي مجمع تر انعقاد په پورې دنده ترسره کوي.

ج- د څارنې هیئت دندې: د افغانستان د تجارت د اصول نامې د ۳۴۱ مادې سره سم د څارنې هیئت د غړو دندې په لاندې ډول دي.

- ټول هغه امور چې د اسنادو او بېلانس په تدقيق پورې اړوندیږي.

- د عمومي مجمع بلنه د بېرنيو ناستو تړون یا انعقاد ته د بېرنيو پېښو او یا د شریکانو د معینو شکایتونو د رامنځ ته کېدو پر وخت.

- په مدیره هیئت یا په نورو شریکانو باندې د ونډه لرونکو د شکایت اورېدل او تحقیق کول.

- د مدیره هیئت په ناستو کې ګډون کول هغوی ته او عادي او فوق العاده مجامعو ته د مناسبو وړاندیزونو وړاندې کول، د څارنې هیئت د عمومي مجامعو د مدیره هیئت په ناستو کې د رأی حق نه لري.

د څارنې په هیئت باندې د دعوی اقامه، د نوموړي هیئت د مسئولیتونو په نسبت تر پنځو کلونو پورې د مسؤلیت د څرگندېدو له نېټې څخه د امکان وړ ده. د دې موډې له تېرېدو څخه وروسته د دعوی حق ساقطیږي.

د ونډې اسناد

۱. تعریف: ونډه په شرکت کې د شریک له برخې څخه عبارت ده. همدارنگه هغې مالي پانې ته چې د سند په بڼه د مداولې وړ وي اطلاق کېږي.

څرنگه چې مخکې وویل شول د سهامی شرکتونو پانگې په وړو توکو (اجزاوو) باندې وېشل شوي او له نوموړو توکو څخه هر یو، ونډه نومول کېږي. په بل عبارت، ونډه هغه کوچنۍ ټوټې دي چې د هغوی مجموعه د شرکت پانگه جوړوي. په تضامني شرکتونو او یو شمېر نورو شرکتونو کې د شریک ونډه یا برخې ته ونډه الشراکه وايي، په داسې حال کې چې په سهامی شرکتونو کې یواځې د ونډې د کلمې په یادولو سره بسنه یا اکتفاء کېږي.

د شرکت د ونډو څښتن د شرکت د شتمنۍ څښتن نه شمېرل کېږي ولې چې د شرکت شتمني د شریکانو له شتمنۍ څخه بېله یا مجزا ده او هغوی د خپلې ونډې یا برخې په تناسب په دې کې شریک شوي دي او په هماغه تناسب په شرکت باندې هغومره د حق لرونکي دي چې د هغه په موجب د شرکت له گټو څخه استفاده کوي، په عمومي مجمع کې رایه ورکوي او د انحلال په صورت کې د شرکت له شتمنۍ څخه برخه وړي.

د شرکت ونډې زیات ډولونه لري چې د نوم لرونکي ونډې، ممتازې ونډې، نقدي ونډې، غیر نقدي ونډې او بالاخره د انتفاعي ونډو په نوم یادېږي. دا دی هر یو په لنډه توگه مطالعه کوو.

الف- نوم لرونکې ونډه: ونډه امکان لري چې نوم لرونکی وي چې په دې صورت کې ونډه لرونکی معلوم او مشخص وي. دا ډول ونډې، د ونډه لرونکو په نوم صادرېږي او په یو لړ لیک یا فهرست (د ونډو دفتر) کې په سهامی شرکت کې لیکل کېږي. (۱۳۸۴ ماده - ت ۱)

د نوم لرونکي ونډې په اسنادو کې، د څښتن نوم، کار او هستوگنځای ښودل کېږي او د شرکت په مرکز کې په ځانگړي دفتر کې قیدېږي. د نوم لرونکو ونډو صادرول له دې پلوه گټور دي چې ځینې شرکتونه علاقه لري خپل ونډه لرونکي وپيژني.

همدارنگه د یوه شرکت تجارتي سیاست دا مني چې پوه شي چې د شرکت ونډې د کوم ډول وگړو په لاس کې دي. په تېرو وختونو کې سهامی شرکتونه معمولاً د بې نومه ونډو لرونکي وو او نوم لرونکو ونډو ډېر لږ رواج درلود خو په نړیواله لومړنۍ جگړه کې په اروپایي لویو شرکتونو کې

چې د خپلو هیوادونو اقتصاد یې اداره کاوه، متخصصو (دشمنو) هیوادونو یو د بل په هیوادونو کې د بې نومه ونډو په پېرودلو او پلورلو د جاسوسی او یا د شرکتونو په چارو کې د اخلاص په منظور اقدام کړی دی، چې له دغې پېښې څخه وروسته دغه ډول شرکتونو خپلې زیاتره ونډې د نوم لرونکو ونډو په نوم بدلې کړلې. د سهامی شرکتونو ونډې ځینې وخت ټول نوم لرونکي او ځینې وخت ټول بې نومه وي او یا د هغه یوه برخه نوم لرونکي او بله برخه یې بې نومه دي. دا موضوع زیاتره د هغه شرکت په اقتصادي سیاست پورې تړلې ده چې دا ډول ونډې د څرگندې لیکنې یا د بېل لیکلي سند په واسطه نورو وگړو ته لېږدول کېدای شي د دغه لېږدولو اعتبار د دریم گرو وگړو شرکت په وړاندې لازمی دي چې، د شرکت لخوا په ځانگړي دفتر کې ثبتیږي (۳۹۵ ماده).

د نوم لرونکو ونډو د خرڅلاو او لېږدولو په اړه امکان لري د شرکت په اساسنامه کې یادونه شوې وي په دې مانا چې د دې ډول ونډو د پلورلو یواځې معینو او محدودو وگړو ته اجازه وي. لکه د دې ډول ونډو پلورل هغو وگړو ته چې بهرنی تابعیت لري منع دی یا دا چې څرگنده کړي چې پلورونکی د لېږدولو او خرڅلاو پر وخت خپل ونډه په پیل کې باید شرکت ته وړاندېز کړي. د شریکانو لخوا د نه پېرودنې په صورت کې کولای شي خپل ونډه په دریم گرو وگړو خرڅه کړي.

ب- بې نومه ونډه: بې نومه ونډې هغه دي چې د لرونکي نوم د ونډې په پانډه او یا د شرکت په دفتر کې نه وي ثبت شوی. په بل عبارت بې نومه ونډې په حامل پورې تړاو لري او له ستونزو پرته په ساده توگه لېږدول کېږي. دا ډول ونډې د کار د چټکۍ له پلوه په لېږدولو او آسانۍ کې د نوم لرونکو ونډو په نسبت په تجارت کې گټورې دي څرنگه چې د تجارت اصول نامې ۳۹۶ ماده دغه امر داسې تایید کړی دی (د بې نومه ونډو ترلاسه کول او لېږدول د درېیم گرو وگړو د شرکت په وړاندې یواځې په لگښت کې معتبر پېژندل کېږي). نو په دې اساس که یو وگړی وغواړي خپلې بې نومه ونډې په بل چا وپلوري. کافي ده چې د هغه قیمت ترلاسه کړي او نورو شکلیاتو ته اړتیا نشته. دا ونډه د هر وگړي په لاس کې چې ولیدل شي، کولای شي د شرکت له گټو څخه استفاده وکړي او په عمومي مجمع کې گډون وکړي او د انحلال په وخت کې د شرکت له شتمنۍ څخه خپله برخه یوسي مگر دا چې بل وگړی دا ثابت کړي چې ونډه د هغه په لرونکي پورې نه اړوندیږي.

د بې نومه ونډې لېږدول چې د هغه ټول قیمت نه وي ورکړل شوی. پلورونکی د پاتې قیمت له ورکړې څخه بری الذمه نه شي گرځولی. مگر دا چې اساسنامه بل ډول وړاند وینه کړې وي. نوم لرونکي او بې نومه ونډې په ټولو پړاوونو کې د یو شان یا مساوي ارزښت لرونکي دي او د هغوی لرونکي په گټه او تاوان او له شرکت څخه په استفاده کې یو شان او مساوي دي.

ج- ممتازې ونډې: کله چې شرکت دې اړتیا پیدا کړي چې زیات وگړي شرکت ته راوړي او یا د پانگې زیاتوالي ته اړتیا لري او هرکله چې څوک په عادي شرایطو کې د ونډو اخیستلو ته حاضر نه شي. امکان لري شرکت ممتازې ونډې صادرې کړي چې د دې ډول ونډو لرونکو ته په پیل کې د ۵٪ په توگه د شرکت گټه ورکړل شي او پاتې ټولو شریکانو ته یعنی ممتازو او غیر ممتازو ټولوته ووېشل شي.

نغدي او غیر نغدي ونډې:

د شرکت د ونډې د لاسته راوړلو په بدل کې نغدي پیسې ورکول کېږي او د هغه دلیل هم څرگند دی. ولې چې نغدي پیسې د تجارت ډېره آسانه لار ده او د شرکت د فعالیت بنسټ یا اساس جوړوي، دې ډول ته نغده ونډه وايي. پرته له دې کوم شی چې شرکت د ونډې په بدل کې په غیر نغده توگه منلې وي باید لومړی هغه وپلوري او په نغدو پیسو یې بدل کړي او وروسته له هغه ترې گټه واخلي، چې دا کار له تاوان څخه خالي نه دی. سره له دې هم دا شرکت مجبور دی، د خپلو د اړتیاوو د لېږې کولو لپاره غیر نغده خیزونه او اجناس ومني چې دا ډول ونډې د غیر نغده ونډو په نوم یادېږي.

انتفاعي ونډې: انتفاعي ونډې له هغو ونډو څخه عبارت دي چې لرونکي د هغه په وسیله د شرکت له گټو څخه گټور کېږي. دا ډول ونډې د شرکت موسسانو ته چې په تشکیل یا جوړښت کې یې ډېر زحمتونه گاللي ورکول کېږي. په همدې اساس ځینې هغه ته مؤسس ونډې هم وايي. د ونډو د قیمت له پلوه د ټولو ونډو تر منځ کوم توپیر شتون نه لري.

د ونډو لېږد، تبدیل او قیمت:

الف- د ونډو لېږدول: په سهامی شرکتونو کې ونډې د لېږدولو وړ دي او عمدتاً د لویو صرافیو، بانکونو او یا د بورس بازارونو په واسطه ترسره کېږي. دا لېږدول نه د اړتیا له پلوه بلکې زیاتره د تجارت له پلوه ترسره کېږي. د ونډو په لېږدولو کې ځانگړي مقررات حکم رويي لري او دغه مقررات زیاتره په ونډو پورې اړوندېږي چې ټول قیمت یې نه وي ورکړل شوی. مثلاً که چېرې نوم لرونکي ونډې چې د هغه له نیمايي قیمت څخه لږ ورکړل شوی وي تر انتقاد لاندې راشي، د ونډه خرڅوونکی چې د پاتې قیمت د ورکړې تعهد کوونکی هم دی، مکلف دی تر څو نوموړې پیسې هم ورکړي او حتی که پېرودونکی هم د پاتې شوو پیسو د ورکړې تعهد وکړي، د پلورونکي مسؤلیت په دې برخه کې له منځه نه ځي. په داسې حال کې چې بې نومه ونډې تر څو چې د هغه نیمايي قیمت ورته کړل شي، اصلاً صادرېدلای نه شي.

ب- د ونډو بدلېدل: د ټاکلي مصلحت په نظر ځينې وخت امکان لري، دا اړتيا پيدا شي چې نوم لرونکي ونډې په بې نومه او يا د هغه برعکس تبديل شي. په دې صورت کې دغه عمليات هغه وخت عملي کېدای شي چې موضوع د شرکت په اساسنامه کې د ۳۷۸ مادې له حکم سره سم وړاندوينه شوې وي.

پر بې نومه ونډو د نوم لرونکو ونډو بدلېدل: د سهامی شرکتونو د تاسيس په پيل کې، د ونډو د قيمت د نه ورکولو په علت، ناچاره نوم لرونکي ونډې خپرېږي. وروسته له دې چې د ونډو ټول قيمت ورکړل شو، شرکت د آسانۍ د راوستلو لپاره د ونډو په پېرلو او پلورلو کې تصميم نيسي تر څو خپلې ونډې په بې نومه ونډو بدلې کړي.

پر نوم لرونکو ونډو د بې نومه ونډو بدلېدل: کله چې اړتيا پيدا شي چې شرکت خپل شريکان وپېژنې خپلې بې نومه ونډې چې معلومې نه دي د چا په لاس کې دي په نوم لرونکو ونډو بدلوي.

ج- د ونډو قيمت: تجارتي ونډې په عمومي توگه د دوه ډوله قيمتونو (اسمي او تجارتي) لرونکي دي.

اسمي قيمت: هماغه قيمت دی چې د شرکت د جوړښت په لومړۍ ورځ ورکړل شوی او يا تعهد يې شوی وي. د هر شرکت پانگه د هغه د ونډو د اسمي قيمت مجموعه ده. د بېلگې په ډول په هغه شرکت کې چې د هغه پانگه دوه ملیونه افغانۍ ده او په لس زره ونډه باندې دوه سوه افغانۍ ووېشل شي، د هرې ونډې اسمي قيمت دوه سوه افغانۍ دی.

تجارتي قيمت:

د هرې ونډې تجارتي قيمت په هغه فعاليت پورې اړوندېږي چې، يو شرکت يې لري. که چېرې د يوه شرکت فعاليت زيات او هغه هم مستمر (تل تر تله) وي، که د هغه د ونډو تجارتي قيمت د هغه د اسمي ارزښت په نسبت زيات وي. طبيعي ده، هغه شرکت چې ۷۰٪ سلنه گټه ولري. له هغه شرکت سره چې مثلاً ۱۰٪ سلنه گټه کوي، په بشپړه توگه توپير لري او د لومړني شرکت ونډې زيات پېرودونکي لري. نو په دې اساس په هغه قيمت سره چې ونډې د بورس په بازار کې پلورل کېږي، بايد د هغه له اسمي او اصلي قيمت سره توپير ولري چې د بازار همدغه قيمت، د ونډې تجارتي ارزښت نومول کېږي. تجارتي ارزښت امکان لري د اسمي له اصلي ارزښت څخه لوړ يا ټيټ وي.

د پور اسناد:

ځينې وخت دې ته اړتيا پيدا کېږي چې سهامی شرکتونه پور واخلي. دغه پور په لومړي قدم کې امکان لري په عادي بڼه ترسره شي. په دې صورت کې نو شرکت له وگړو او يا بانکونو څخه يوه اندازه پيسې په پور اخلي او په ځای يې خپل د مال يوه برخه د تضمین په توگه پرېږدي. تجارتي شرکتونه چې حکمي وگړي دي، لکه فزيکي وگړي کولای شي پور واخلي او که چېرې شرکت د پور له ورکولو څخه ډډه وکړي، پور ورکوونکی کولای شي محکمې ته د مراجعې په صورت کې د شرکت مالونه تر حجز (راتاوولو) لاندې راوړي. د استقراض (پور اخيستلو) بله لار داسې ده چې شرکت د پور د اسنادو په خپرېدو پيل کوي. څرنگه چې د افغانستان د تجارت اصول نامه په ۴۰۳ ماده کې په دې هکله حکم کوي، سهامی شرکتونه کولای شي پور واخلي، پور د هغه اسنادو په موجب چې د مساوي قيمت او واحد عبارت لرونکی وي، تر سره کېږي.

په سهامی شرکتونو کې د ونډې د څښتنانو او د پور د سند څښتنانو تر منځ توپير کېږي په دې مانا چې د ونډې څښتنان په خپل شرکت کې د حق څښتن دي او په عمومي مجمع کې رایه ورکوي او د انحلال په صورت کې تر هغه وخته چې د شرکت پورونه نه وي ورکړل شوي، د خپلې ونډې د اخيستلو حق نه لري. په داسې حال کې د پور د سند لرونکي په خپل شرکت کې شريک نه دي، د شرکت په اداره کې دخالت نه لري خو د دعوی حق د ونډه لرونکو په نسبت په لومړي سر کې لري.

د افغانستان د تجارت په قانون کې د پور اخيستلو په برخه کې د اساسنامې له اجازې سر بهره، د عمومي مجمع تصویب هم لازم گڼل کېږي. د پور د اسنادو صادرو د مدیره هیئت له دندو څخه دي او په دې برخه کې باید اعلان خپور شي چې د لاندې مراتبو لرونکي وي.

۱- د شرکت نوم، موضوع، مرکز، موده او دوام.

۲- د شرکت د پانگې اندازه.

۳- د شرکت د اساسنامې نېټه او که چېرې تعديلات په هغه کې راغلي وي، د هغوی نېټې د اعلان له نېټې سره

۴- د شرکت مالي وضعیت د مصدقه بیلانس له مخې.

۵- د پور د اسنادو د قیمت مجموعه او د حساب ورکړه شرکت ته د هر سند له قیمت سره، د پولې ټکټ کچه، د نوم لرونکي يا بې نوم له پلوه د سند ډول، له شرکت څخه د پور د ورکړې وخت او حساب.

۶- د تصویب د ثبت او اعلان نېټه چې د پور د اسنادو د صادرو په اړه د عمومي مجمع لخوا ترسره شوې وي (۴۰۷ او ۴۰۶ ماده).

د مدیره هیئت له غړو څخه لږ تر لږه د دوو تنو لاسلیک د پور په اسنادو کې چې خپرېږي، شرط دی. همدارنگه که چېرې د مدیره هیئت غړي د پور د اړوندو احکامو په خلاف حرکت وکړي، د هغو وگړو په وړاندې چې له دې سره علاقه لري جمعاً مسؤل دي.

د ونډې او پور د اسنادو له منځه تلل (ضیاع): د افغانستان تجارت اصول نامه ۴۱۶ه او ۴۲۲ مواد.

- هغه شرکتونه چې بې نومه ونډه او د بې نومه پور اسناد صادروي او د هغه گټه یواځې حامل ته ورکولای شي.

- که چېرې د ونډې سند او یا د بې نومه پور سند د یوه علت په اثر له حامل څخه ورک شي او د تجارتي محکمې شعبه د پیسو د ورکړې نه اجراء په لیکلې بڼه له شرکت څخه وغواړي. په دې صورت کې شرکت مکلف دی له ورکړې څخه ډډه وکړي. که چېرې د اطلاع له نېټې څخه تر شل ورځو د ثبت دایره، شرکت خبر نه کړي نوموړې غوښتنه به بې اغیزې وي.

- د لیکلې غوښتنې ضروري مندرجات (د افغانستان د تجارت اصول نامه ۴۱۸ ماده).

- هغه وگړی چې د ۴۱۸ مادې په موجب د هغه ذوالیدي (ملکیت) د پور له سند څخه زایل کېږي. که چېرې د شرکت تجارتي محکمې ته مراجعه وکړي. محکمه د هغه د ادعا د صحت دلایل څرگندوي که چېرې موجودې نښې یا قراین په دې اړه کافي وي. شرکت له تادیاتو څخه منع او خپل حکم یا قرار په جرایدو کې اعلانوي. که چېرې د دوو کلونو په ترڅ کې د اعلان له نېټې څخه وروسته وگړی پیدا او تجارتي محکمې ته مراجعه وکړي، محکمه په هغې کار کوي، لازمه پرېکړه یا فیصله صادروي.

که د نوموړې مودې په ترڅ کې، وگړی دعوی ونه کړي. محکمه د هغه وگړي د مراجعې په اثر چې د ونډې د سند او پور د سند د ذوالیدي د زوال ادعا یې کړې د پولي ټکټ یا گټې په ورکړه امر کوي، او نوموړی د څښتن په توگه پېژندل کېږي. دغه تصویب له اعلان څخه وروسته لازم الاجراء دی (۴۱۹ ماده).

- د استحقاق دعوی د پور د اسنادو او د بې نومه ونډه د اسنادو د ذوالیدي د سلب په سبب په وگړي باندې اقامه کېږي، چې نوموړي اسناد یې موندلي یا غلا کړي او یا یې په آگاهانه توگه له هغه وگړي څخه چې د هغه حقیقي حامل نه دی اخیستی وي.

- هغه وگړی چې د خپلې ونډې اسناد او د نوم لرونکي پور اسناد له لاسه ورکړي وي او اړوند شرکت ته مراجعه وکړي او د هغه د مثنی غوښتونکی شي که چېرې د ثبت له مخې، د ونډې د سند او یا د پور د سند حقیقي څښتن ثابت شي د مدیره هیئت د تصویب په موجب مثنا ورکول کېږي.

- عمومي مجمع د تصفيې د مامورانو د عزل (لېرې کولو) او بدلولو صلاحيت لري.
- محکمه هم د تصفيې د مامورانو د عزل (لېرې کولو) او بدلولو صلاحيت لري.

د پورونو له ورکړې وروسته د پانگې وېشنه:

- د ونډه لرونکو تر منځ وېشنه د سهامو په تناسب ترسره کېږي.
- د ترجيحي او امتيازي سهامو په اړه، که چېرې د امتيازي سهامو قيمت ور نه کړل شو او هم په اساسنامه کې وړاندوينه نه وه شوې، د عمومي مجمع د تصويب په اساس عمل کېږي.
- د شرکت پورونو ته بلنه ورکول، يعنې هغه وگړي چې د شرکت د دفترونو او يا د معتمد د وثايقو له مخې پوروري گڼل کېږي.
- د منحل شوي سهامي شرکت پانې او دفترونه د تصفيې په پای کې د تصفيې د مامورانو يا د ذيلعلاقه وگړو د مراجعې په اثر د تجارتي اړوندې محکمې لخوا په هغه ځای کې چې لازم يې وېولي ۱۵ کاله ساتل کېږي.
- د لاندې مادو احکام په سهامي شرکتونو باندې د تطبيق وړ دي:

۲۰۵- ۲۱۱- ۲۱۶- ۲۳۰- ۲۳۲- ۲۳۳- ۲۳۹- ۲۴۱

- سهامي شرکتونه له انحلال څخه وروسته د تصفيې معاملاتو د ترسره کېدو پورې، خپل حکمي شخصيت ساتي.

الف- د تصفيه کوونکو وځايب او مکلفيتونه:

- د موجوده وضعيت دقيقه مطالعه، د پانگې د دفتر جوړول، د تصويب لپاره د هغه رسيد او وړاندې کول عمومي مجمع ته.
- د کارونو په پای کې د پای ته رسېدلي (نهایی) بېلانس جوړول او د هغه وړاندې کول عمومي مجمع ته.
- د تاواني امتعې د خرڅلاو په اړه له عمومي مجمع څخه د تصويب اخيستل.
- د يوه کال په ترڅ کې د سپارل شوو کارونو بشپړول، که چېرې په نوموړې موده کې د هغه له بشپړېدو څخه عاجز پاتې شول، مکلف دي د خپلو کارونو گزارش د پاتې شوو اسبابو په يادونې سره د تصفيې د کارونو د دوام د تصويب لپاره عمومي مجمع ته وړاندې کړي.
- ب- له بل شرکت سره د اتحاد په سبب د سهامي شرکت د انحلال په اړه ځانگړي احکام:

- د ادارې چارې په نوي شرکت پورې تړلي دي.
- د منحل شوي شرکت د پانگې اداره، د پور ورکونکو د حقوقو تر ورکړې او د شرکت تر تصفيې خپلواکه يا مستقلة ده.
- د هغې محکمې صلاحيت چې منحل شرکت د هغه تابع دی، تر هغه مهاله دوام لري، چې منحل شرکت له بل شرکت سره يو ځای شي او د هغه د پانگې د ادارې استقلاليت پای ته رسېږي.
- د دويمې فقرې د حکم تر تنفيذ پورې د نوي شرکت د مديره هيئت د غړو مسؤليت د شرکت د کارونو په اړه ثابت وي.
- د تجارتي ثبت په دایره کې د شرکت د انحلال د موضوع ثبت او نشر حتمي ده.
- د دوو متحدو شرکتونو شتمني تر يوه کال پورې نه گډېږي.

د سهامی شرکتونو انحلال او تصفيه:

د انحلال اسباب (د افغانستان د تجارت اصول نامه ۴۲۳ ماده)

- ۱- د ټاکلې مودې پای ته رسيدل.
 - ۲- د شرکت مقصد لاسته راولړ او يا د هغه د امکاناتو سلب.
 - ۳- د ۳۱۴ مادې په موجب د شرکت د پانگې د دوو ثلثو له منځه تلل.
 - ۴- که چېرې د ونډه لرونکو مجموعه له پنځو تنو څخه لږ شي.
 - ۵- سببي څرگندېدل چې په اساسنامه کې د شرکت د انحلال موجب شمېرل شوي وي.
 - ۶- د شرکت اتحاد له بل شرکت سره.
 - ۷- د شرکت لاس تنگي (افلاس).
 - ۸- د عمومي مجمع لخوا د شرکت د انحلال تصويب د ۳۷۲ مادې د لومړۍ فقرې په موجب.
- که چېرې د ونډه لرونکو تعداد له پنځو تنو څخه لږ شي. خو د شرکت انحلال اعلان نه شي، هر ذيعلاقه وگړی کولای شي له محکمې څخه د شرکت د انحلال غوښتنه وکړي.
- شرکت ته پور ورکونکي کولای شي محکمې ته په مراجعې سره د هغه شرکت د انحلال غوښتنه وکړي چې خپله دوه ثلثه پانگه يې له لاسه ورکړې وي. خو دا چې شرکت د پور ورکونکو د پور په ځای تأمينات ورکړي په دې صورت کې محکمه نه شي کولای د شرکت د انحلال حکم صادر کړي.

- که چېرې د شرکت انحلال (له افلاس څخه پرته) په بل علت مستند وي، موضوع د مدیره هیئت لخوا درې ځله او په اونۍ کې یو ځل اعلانېږي. پور ورکوونکي کولای شي خپل حقوق د یوه کال په ترڅ کې له دریم اعلان څخه وروسته ترلاسه کړي.

- که چېرې غیر افلاس سهامی شرکت، په بل علت منحل شوی وي پرله پسې تصفیه کېږي.
- که چېرې په اساسنامه کې د تصفیه ماموران نه وي ټاکل شوي. عمومي مجمع هغوی ټاکي. که چېرې په عمومي مجمع کې هم ټاکل نه وي ترسره شوي، د هغوی دندې مدیره هیئت سرته رسوي.

د گټې او تاوان حساب:

- د گټو په وېشنه کې د هغه ۵٪ سلنه د احتیاطي پانگې په نوم د شرکت د احتمالي ضررونو د جبران لپاره ساتل کېږي. دا کار تر هغه وخته دوام پیدا کوي چې احتیاطي پانگه د اصلي پانگې د څلورمې برخې (ربع) اندازې ته ورسېږي. مگر دا چې په اساسنامه کې د هغه د زیادت په هکله صراحت شتون ولري.

- که چېرې د سهامو قیمت د هغوی له ټاکلو قیمتونو څخه زیات وي. د قیمت زیادت هم امکان لري احتیاطي پانگې ته ور زیات شي.

- که چېرې احتیاطي پانگه هغې اندازې ته چې په اساسنامه یا قانون کې ټاکل شوې ورسېږي او وروسته تناقص وکړي د نوموړي ترتیب د تجارت اصول نامې ۴۴۲ مادې د لومړۍ فقرې سره سم د نقصان تر بشپړېدو پورې د دویم ځل لپاره د گټو ساتنې ته دوام ورکول کېږي.

- تر هغه مهاله چې د شرکت ضرر جبران نه شي او د احتیاطي پانگې پیسې د ۴۴۲ مادې په موجب وضع نه شي گټې نه وېشل کېږي.

- هغه گټې چې د پورتنۍ مادې د حکم پر خلاف وپېشل شي، غیر حقيقي گنل کېږي او د تجارت اصول نامې د ۴۴۲ مادې احکام ورباندې تطبیقېږي.

- که چېرې گټه د بد نیت له مخې لکه د بېلانس نه موجودیت او یا په بېلانس کې د غیر حقيقي گټې ښودل وېشل شوې وي، مستردېږي. د غیر حقيقي گټو د استرداد د دعوی حق له پنځو کلونو څخه وروسته له هغې مودې نه چې په اساسنامه کې د گټو د وېشلو لپاره ټاکلې ده، ساقطېږي.

- که چېرې احتیاطي پانگه سره له ضرره د ماتې (کسر) د جبران لپاره کفایت ونه کړي، د جبران تر مهاله د گټو ټول ضرر په ونډه لرونکو باندې نه شي وېشل کېدای (د تجارت د اصول نامې ۴۴۶ ماده).

د پنځم څپرکي د مطالبو لنډيز:

سهامي شرکتونه د تجارتي شرکتونو بل ډول جوړوي. او د شرکتونو د حقوقو د ردیف بندی له پلوه د پانگې شرکتونو له جملې څخه گڼل کېږي. په دې مانا چې په دې ډول شرکتونو کې د شریکانو یو ځای کېدل د شرکت د پانگې د اعتبار په اساس ترسره کېږي.

د تشکیل بڼه: په دوو بڼو جوړېږي په چټکه توگه په موسسانو پورې تړلې، او په تدریجې توگه د عمومي ونډه گیرۍ په اساس. د سهامی شرکتونو تشکیلات او اداره، په سهامی شرکتونو کې درې لاندې ارگانه فعالیت لري.

لومړی عمومي مجمع چې په هغه کې ونډه لرونکي راټولېږي د شرکت حیاتي مسایل حلوي او تصمیم نیسي. دویم مدیره هیئت چې د شرکت چارې اداره کوي. درېیم د څارنې هیئت چې په شرکت پورې اړوند کارونه او د مدیره هیئت له اجراءاتو څخه څارنه کوي.

عمومي مجمع د وگړو له اجتماع یا ټولنې څخه عبارت ده چې د شرکت حقوقي شخصیت منځ ته راوړي او یا د شرکت حکمي شخصیت د هغوی په وجود پورې تړلی دی. دغه مجمع د شرکت ډېر لوړ مرکزي قدرت دی او د هغه د مقرراتو ټاکونکی دی. مدیره هیئت لږ تر لږه له دريو کسانو څخه جوړېږي چې د عمومي مجمع لخوا ټاکل کېږي. د مدیره هیئت له غړو څخه هر یو مجبور دی چې خپلې یوه اندازه ونډې د ضمانت په توگه شرکت ته ورکړي د امانت ورکړل شوو ونډو اسناد مهړ کېږي او د شرکت په خزانه کې ساتل کېږي. د څارنې هیئت د مدیره هیئت له اعمالو څخه د څارنې لپاره او عمومي مجمع له هغه څخه خبروي په هر سهامی شرکت کې چې کوم هیئت شتون لري د څارنې د هیئت په نوم یادېږي.

د پنځم څپرکي پوښتنې:

- ۱- سهامی شرکتونه د حقوقي ردیف بندۍ له نظره د کومو شرکتونو له جملې څخه ګڼل کېږي واضح یې کړئ؟
- ۲- ولې سهامی شرکتونه د انونیم شرکت په نوم یادوي واضح یې کړئ؟
- ۳- د سهامی شرکتونو د جوړښت بڼه بیان کړئ؟
- ۴- په سهامی شرکتونو کې د دريو ارګانو فعالیت حتمي دی بیان کړئ؟
- ۵- د سهامی شرکت د قدرت لوړ مرکز کومه مجمع ده بیان کړئ؟
- ۶- د تاسیس عمومي مجمع ټولنه یا اجتماع د هغو وګړو په حضور چې څو فیصده پانګه تمثیل کړي د اعتبار وړ ده؟
- ۷- رایه ورکول په سهامی شرکتونو کې په کوم طرز العمل ده واضح یې کړئ؟
- ۸- په عمومي مجمع کې د بیلانس د تصویب د اهمیت په اړه معلومات ورکړئ؟
- ۹- د عادي او فوق العاده عمومي مجمع تر منځ توپیر بیان کړئ؟
- ۱۰- د مدیره هیئت صلاحیتونه واضح کړئ؟

محدود المسئولیت (ملټډ) شرکتونه

ټولیزه موخه:

د محدودالمسئولیت شرکتونو تعریف او د هغو په اړه د معلوماتو لاسته راوړل.

د زده کړې موخې: د دې څپرکي په پای کې به محصلین لاندې موضوعات زده کړي:

- د محدود المسئولیت شرکتونو جوړښت به توضیح کړي.
- په محدودالمسئولیت شرکتونو کې به پانگه بیان کړي.
- د محدود المسئولیت شرکتونو انحلال به بیان کړي.
- د محدود المسئولیت سهامی شرکتونو تشکيلات به توضیح کړي.

محدود المسئولیت شرکتونه د تجارتي شرکتونو بل ډول جوړوي. محدود المسئولیت شرکت د لومړي ځل لپاره په خپله ننی بڼه په ۱۹۲۵ م کال په فرانسه کې منځته راغی. دغه شرکت له حقوقي پلوه کولای شي د پانگې یو شرکت او هم د وگړو یو شرکت وگڼل شي. په دې مانا چې، د هغه د جوړښت لپاره د شریکانو غونډېدل د اعتبار او اعتماد په اساس چې د هغوی په منځ کې وي ترسره شي، خو له شریکانو څخه د هر یو مسؤلیت په هغې پانگې پورې محدود دی چې په شرکت کې یې لري.

محدود المسئولیت شرکت زیاتره وخت د یوې کورنۍ د غړو او دوستانو تر منځ، رامنځته کېږي او په نړۍ کې د تعداد له پلوه د تجارتي شرکتونو ډېره لوړه شمېره جوړوي. **د محدود المسئولیت شرکتونو تعریف:** د تجارت اصولنامې محدود المسئولیت شرکتونه په ۴۵۶ ماده کې داسې تعریف کړي دي:

(تجارتي شرکتونه چې د هغوی پانگه په اسهامو وېشل شوې نه ده او د هر شریک مسؤلیت د هغه د متعهده پانگې په اندازه چې په شرکت کې وي محدود وي، محدود یا لیمیتد نومول کېږي.) د پورتنی تعریف له مخې دا ډول شرکتونه د سهامی شرکتونو له ډول سره ورته والی لري او شریکان د خپلې ونډې له اندازې څخه زیات مسؤلیت نه لري. د دې شرکتونو په جوړولو کې پانگه هم رول لري، ولې چې پانگه په ونډو نه ده وېشل شوې، بلکې شریکان هر یو د شراکت سهم لري او د هغه مجموع د شرکت پانگه جوړوي. مثلاً هغه شرکت چې د یو میلیون افغانیو په پانگه جوړېږي د غیر مساوي او د تجزیې وړ نه وي د شراکت په سهم وېشل کېږي، یانې شاید یو تن ۲۰۰ زره افغانۍ او دویم تن ۵۰۰ زره افغانۍ او درېیم تن ۳۰۰ زره افغانۍ په شرکت کې شریک شي.

محدود المسئولیت شرکتونه زیاتره د محدودو شریکانو لرونکي دي او د شریکانو تعداد به په ندرت سره زیات وي. دغه شرکت د هغو وگړو په منځ کې چې معمولاً له یو بل سره دوست او همکار دي جوړ شوي دي او ځینې وخت کورنۍ بڼه لري.

په هغو هېوادونو کې چې تجارت ځانگړې بڼه لري، دا ډول شرکتونه زیات رواج لري او د داسې شرکتونو په جوړولو او تاسیس کې، د شریکانو شخصیت تر یوې اندازې اهمیت لري.

د محدود المسئولیت شرکتونو جوړښت: د تجارت اصولنامې د ۴۵۰ مادې سره سم، ټول لیمیتد شرکتونه په لومړي ګام کې د سوداګرۍ د وزارت په اجازه جوړېږي او د جوړښت لپاره باید د شرکت ټوله پانگه تعهد او لږ تر لږه د هغه نیمایي ورکړل شوې وي. همدارنګه د شرکتونو د جوړښت لپاره لږه اندازه دوه تنه او زیاته اندازه د ۵۰ تنو وړاندوینه شوې ده.

په محدود المسئولیت شرکتونو کې پانگه:

څرنګه چې د سهامی شرکتونو د جوړښت په برخه کې وویل شول، امکان لري پانگه په نغدي او غیر نغدي بڼه وي. په افغانستان کې د پانگې لږه اندازه د ۴۵۹ مادې پر بنسټ سل زره افغانۍ ده. په دې ډول شرکتونو کې پانگه د شراکت په سهم چې د هغه په اساس څښتن یې د هغه په اندازه مسؤلیت لري، وېشل کېږي. یانې د شراکت سهم له اسهامو سره په لاندې مورد کې توپیر لري:

۱- د شراکت سهم نه باید د لېږدولو وړ تجارتي پانو په بڼه بهر راووځي.

۲- د شراکت سهم پردي يا غير ته نه شو کولای ولېږدوو، مگر د هغو شريکانو رضا لپاره چې لږ تر لږه درې ربع $\frac{3}{4}$ د شرکت پانگه په هغوی پورې تړلې ده.

۳- د اسهامو لېږدول نه ترسره کېږي، مگر د رسمي سند پر مټ او دا کټ مټ د نوم لرونکو اسنادو په شان دي او باید د رسمي سند په اساس ترسره شي او وروسته ولېږدول شي.

د محدودالمسؤوليت شرکتونو تشکيلات:

د افغانستان تجارت د حقوقو پر اساس ليمتېد شرکتونه د عمومي مجمع مدير يا مديره هيئت او د څارنې هيئت لرلای شي. د افغانستان تجارت اصولنامې په خپلې ۴۷۰ ماده کې ليکلي دي، چې د څارنې هيئت ته په هغه صورت کې اړتيا پيدا کېږي، چې د شريکانو تعداد له ۲۰ تنو څخه زيات وي.

همدارنگه د ۴۶۵ مادې سره سم که چېرې د شريکانو تعداد له ۲۰ تنو څخه زيات وي عمومي مجمع د هغو مراسمو او قيودو تابع ده، چې د سهامې شرکتونو په اړه يې وړاندوينه شوې ده. په ليمتېد شرکتونو کې چې د هغوی تعداد له ۲۰ تنو څخه لږ وي، تصويب د رأيو په اکثريت ترسره کېږي. په هره بڼه چې وي لازم دي، هغه شريکان چې اقلًا د نيمايي پانگې استازيتوب کوي، د هغې موضوع په اړه چې تر مذاکرې لاندې ده، رأيه ورکړي. همدارنگه د ۴۷۰ مادې سره سم په دې شرکتونو کې به يو تن د دولت استازی د کميشنر په نوم شتون ولري. تر څو د اصولنامې د موادو له تطبيق څخه څارنه وکړي.

د محدود والمسؤوليت شرکتونو انحلال:

د ۴۶۹ مادې د بيان په اساس د شريکانو د يوه د مړينې يا لاس تنگی په صورت کې شرکت له منځه نه ځي که چېرې شرکت له دوو تنو څخه جوړ وي او يو شريک تنگ لاسی وي او يا مړ شي، له شريکانو څخه يو د مړ يا تنگ لاسي شريک پر ځای بل شريک معرفي کوي. له دې پرته شرکت منحلېږي. د تجارت اصولنامې له پورتنی مورد څخه پرته د بل حالت په هکله وړاندوينه نه ده کړې.

د شپږم څپرکي لنډيز:

محدود المسئوليت شرکتونه د تجارتي شرکتونو بل ډول جوړوي. محدود المسئوليت شرکت د لومړي ځل لپاره په خپله نښه په ۱۹۲۵ م کال په فرانسه کې منځته راغی. دغه شرکت له حقوقي پلوه کولای شي د پانگې يو شرکت او هم د وگړو يو شرکت وگڼل شي. په دې مانا چې د هغه د جوړولو لپاره د شریکانو غونډېدل د اعتبار او اعتماد په اساس چې د هغوی په منځ کې وي ترسره شي، خو له شریکانو څخه د هر يوه مسؤليت په هغې پانگې پورې محدود دی چې په شرکت کې یې لري.

تجارتی شرکتونه چې د هغوی پانگه په اسهامو وېشل شوې نه ده او د هر شریک مسؤليت د هغه د متعهد پانگې په اندازه په شرکت کې وي محدود وي، محدود یا لیمتد نومول کېږي. دا ډول شرکتونه د سهامی شرکتونو له ډول سره ورته والی لري او شریکان د خپلې ونډې له اندازې څخه زیات مسؤليت نه لري. د دا ډول شرکتونو په جوړښت کې پانگه هم رول لري، ولې چې پانگه په اسهامو نه ده وېشل شوې، بلکې شریکان هر یو د شراکت سهم لري او د هغه مجموع د شرکت پانگه جوړوي.

لیمتد شرکتونه په لومړي قدم کې د تجارت وزارت په اجازه جوړېږي. او د جوړښت لپاره باید د شرکت ټوله پانگه تعهد او لږ تر لږه د هغه نیمایي ورکړل شوې وي. همدارنگه د شرکتونو د جوړښت لپاره لږه اندازه دوه تنه او زیاته اندازه د ۵۰ تنو وړاندوینه شوې ده. پانگه په نغدي او غیر نغدي بڼه وي. په افغانستان کې د پانگې لږه اندازه سل زره افغانۍ ده. په دې ډول شرکتونو کې پانگه د شراکت په سهم چې د هغه پر اساس څښتن یې د هغه په اندازه مسؤليت لري، وېشل کېږي. یانې د شراکت سهم له اسهامو سره په لاندې مورد کې توپیر لري.

د شراکت سهم نه باید د لېږدولو وړ تجارتي پانو په بڼه بهر راووځي. د شراکت سهم پردي یا

غیر ته نه شو کولای ورکړو، مگر د هغو شریکانو رضاء لپاره چې لږ تر لږه درې ربع $\frac{3}{4}$ د شرکت پانگه په هغوی پورې تړلې ده. د اسهامو لېږدول نه ترسره کېږي، خو د رسمي سند په مټ او دا کټ مټ د نوم لرونکو اسنادو په شان دي او باید د رسمي سند پر اساس ترسره شي او وروسته ولېږدول شي.

د شپږم څپرکي پوښتنې:

- ۱- محدود المسئولیت شرکت د لومړي ځل لپاره په کوم کال او په کوم ځای کې منځته راغی واضح یې کړئ؟
- ۲- محدود المسئولیت شرکت له کوم ډول شرکتونو څخه گڼل کېږي واضح یې کړئ؟
- ۳- د شریکانو راغونډېدل د محدود المسئولیت شرکت د جوړولو لپاره پر کوم اساس ترسره کېږي؟
- ۴- په محدود المسئولیت شرکت کې له شریکانو څخه د هر یوه مسؤلیت څرنگه دی واضح یې کړئ؟
- ۵- د افغانستان د تجارت اصولنامې ۴۵۶ مادې محدود المسئولیت شرکت څه ډول تعریف کړی دی؟
- ۶- محدود المسئولیت شرکت له کوم ډول شرکتونو سره ورته والی لري واضح یې کړئ؟
- ۷- د افغانستان تجارت د اصولنامې ۴۵۰ ماده د محدود المسئولیت شرکت د جوړولو لپاره څه صراحت لري واضح یې کړئ؟
- ۸- د محدود المسئولیت شرکت د جوړښت لپاره لږه اندازه پانگه څو ده څرگنده یې کړئ؟
- ۹- کمشنر څوک دی واضح یې کړئ؟
- ۱۰- د محدود المسئولیت شرکتونو انحلال تشریح کړئ؟

سرچینې او اخځلیکونه:

- ۱- حقایقی ، عبدالله ۱۳۸۱ سیاست بودجه چاپ مطبعه بهیر کابل افغانستان.
- ۲- موشدی ، حفیظ الله ۱۳۵۳ سنجش امور حسابی پوهنځی اقتصاد پوهنتون کابل.
- ۳- دودیال ، محمد بشیر پروؤه و پروپوزل درسی مواد (۲۰۰۵ م).
- ۴- اقتداری ، علی محمد سازمان و مدیریت دانشکده - علوم اداری و بازرگانی دانش گاه تهران ، ایران ۱۳۴۴.
- ۵- البرت لپاوسکی ، فن اداره ، ترجمه علی اصغر مهاجر ، دانش گاه حقوق تهران.
- ۶- سالنامه احصامیوی ، اداره مرکزی احصائیه مطبعه آزادی ۱۳۸۵.
- ۷- اتس قریه های افغانستان معرفی واحد های اداری محلی اداره مرکزی احصائیه ۱۳۵۳.

د ښوونیز نصاب د پراختیا د ریاست پیغام

د پوهنې وزارت د تخنیکي او مسلکي زده کړو معینیت د ښوونیز نصاب د انکشاف ریاست د ټولنې د عیني او ښکاره ضرورت په درک کولو سره چې د محصلینو او شاگردانو د درسي کتابونو په برخه کې یې تخنیکي او مسلکي رشتې درلودې او لري یې، په لومړي سر کې یې تصمیم ونيو، چې په ښوونیزو پلانونو او درسي مفرداتو باندې بیا کتنه وکړي او ورپسې بیا د شاگردانو او محصلینو د درسي کتابونو د تالیف لپاره مبادرت او کوشښ وکړي. د خدای (ج) په فضل او مرحمت سره او د ادارې او حسابدارۍ څانګې د ښوونکو په میرانې او همت سره د ادارې او حسابدارۍ درسي کتابونه تالیف شول تر څو په وړیا ډول د شاگردانو او محصلینو په واک او اختیار کې ورکړل شي. د علم او معرفت له ټولو لوستونکو، علاقمندانو، د ادارې او حسابدارۍ د مکاتبو له ښوونکو، گرانو شاگردانو او د تخنیکي او مسلکي زده کړو د چارو له متخصصینو او همدا شان له ټولو څېړونکو او شنونکو څخه صمیمانه هیله کېږي، چې د دې کتابونو په مطالعې سره چې په لومړي ځل د ښوونکو او د ادارې او حسابدارۍ څانګې د مسلکي غړو له لوري تالیف او تدوین شوي دي. د مسلکي، تخنیکي او علمي مطالبو او مفاهیمو د څرنګوالي په هکله خصوصاً د هغوی املايي او انشایي اشتباهاتو په اړه مونږ ته لارښوونه وکړي، ترڅو په راتلونکي کې وکړای شو، په همدې او نورو برخو کې گرانو شاگردانو ته له دې څخه ښه، غوره، گټور او ارزښتناکه موضوعات وړاندې کړو.

همدا شان له گرانو شاگردانو او محصلینو څخه هیله کوو ترڅو د دې کتابونو د مطالعې او استفادې پر مهال د هیواد اقتصادي ستونزې، فقر او وروسته پاتې والی په نظر کې ونیسي او د کتابونو په ساتنه کې کوشښ او زیار وباسي، ترڅو د ډېرو شاگردانو او محصلینو د گټې وړ وګرځي.

پته: د پوهنې وزارت- د مسلکي او تخنیکي زده کړو معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا ریاست

د درسي کتابونو د چمتو کولو عمومي مدیریت

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**